

# SAZKEDİSİ

ŞİİRLİ KÜLTÜR DERGİSİ

Sayı 31

Deniz minareleri gibi,  
askıda imge toplamaya  
gelmişim o sabah kumsala.  
Neyin gerçek,  
hangi müziğin hayalet  
olduğuna ve sepetime  
doldurduğum kum  
tanelerinin kayıp gitmesine  
aldırmadan, plastik bir aşkın  
peşi sıra.



Adil Başoğul  
Ahmet Günbaş  
Ahmet Özer  
Ahmet Rifat İlhan  
Alison Wong  
Arda Cevahir  
Ayşe Özgür Aydoğan  
Bill Nelson  
Can Ceylan  
Can Deniz Mutlu  
Carolina Aureliano  
Çağla Meknuze  
Erkut Tokman  
Ersin Engin  
Ezgi Eren  
Gonca Özmen  
Halit Payza  
Hasan Çelikkol  
Hasan İldiz  
Hüseyin Peker  
İlkay Beyaz  
Jenny Bornholdt  
Leilani Tamu  
Lynley Edmeades  
Leonardo Tonus  
M. Barış Gümüşbaş  
M. Güner Demiray  
Melih Elhan  
Mete Özel  
Metin Dikeç  
Mustafa Seyfi  
Mücahit Aygören  
Nilay Özer  
Onur Ubay  
Ramazan Tekinel  
Ümit Yıldırım  
Salim Çetin  
Selma Tonay Elhan  
Sencer Başat  
Sertaç Çıralı  
Süleyman Berç Hacil  
Teresia Teaiwa  
Tugay Yazıcı  
Tunca Çaylant  
Vincent O'Sullivan  
Yaprak Damla Yıldırım  
Yener Çetin



# SESSİZLİK DE SOLOYA DAHİL: KIND OF BLUE

ERSİN ENGİN

**Afrika'dan gemilere doldurulup yeni kıtaya doğru yola çıktıklarında belki yanlarına müzik aletlerini alabilme imkanları yoktu. Ama içlerindeki müzik sevgisini, sahip oldukları o canlı ve neşeli kültürü yanlarında getirmelerine kimse engel olamazdı. Köle de olsalar, şu an aklımızdan dahi geçiremeyeceğimiz şartlarda çalıştırılıp hayatta kalma mücadelesi de verseler şarkı söylemekten, ritim tutmaktan ve ellerine geçirdikleri müzik aletlerini tıngırdatmaktan geri durmadılar. Bu sayede, zaman içinde önce blues sonrasında ragtime ve caz gibi modern müzik kültürünün temelini oluşturan türleri icat ettiler.**

**Caz müzik, 19. yüzyıl sonlarında Amerika'nın güney eyaletlerinde ortaya çıkmış ve daha çok siyahi Amerikalılarla özdeşleşmiş bir müzik türüdür. Caz müziğin New Orleans'ta doğduğu kabul edilse de önemli caz tarihi yazarlarından Joachim E. Berendt'in de ifade ettiği gibi bir kıtanın, bir yüzyılın, bir uygarlığın müziği olarak caz o zamanlar patenti tek bir kente ait olamayacak denli yüzer gezer bir şeydir.**

## SESSİZLİK DE SOLOYA DAHİL: KİND OF BLUE

ERSİN ENGİN

Cazın köklerine indiğimizde blues'un yanında kölelik döneminde çalışırken konuşmaları yasak olan kölelerin iletişim kurmak için müziği kullanarak ortaya çıkardıkları işçi şarkıları (worksongs) ve 18. yy'ın başında Avrupa dini müziğine maruz kalan ABD'deki Protestan köleler tarafından söylenen ruhani şarkılar (spirituals) karşımıza çıkar. Bunlarla birlikte Avrupa ordu bandolarında yer alan nefesli ve vurmali çalgıların caz müziğinin temel enstrümanları olduğunu görürüz. Köleliğin kaldırılmasıyla birlikte iç savaş sonrasında kuzeyden gelen askeri bandolar sayesinde köleler piyano ve keman dışındaki diğer Avrupa kökenli enstrümanları da tanıma fırsatı bulmuşlardır. Bu enstrümanlara ulaşmaları ideal koşullarda olmasa da belli ki zaman içerisinde çeşitli nedenlerle mümkün hale gelmiştir. Tüm bu etmenler Avrupa ve Afrika kökleri olan bu karışımı bir potada eritip harmanlayarak caz müziği haline getirmiştir.

Şüphesiz ki cazı diğer müzik türlerinden net biçimde ayıran en temel özelliği belli kalıplar dahilinde doğaçlama olarak icra edilmesidir. Bununla birlikte pek çok müzik eleştirmeni ve uzman cazın başlı başına felsefi bir boyutu olduğu yönünde hemfikirdir. Caz müziği Avrupa sanat müziği geleneğinden ayıran ritmik niteliğinin doğal sonucu olarak ortaya çıkan ve pek çok caz performansında gözlemleyebileceğimiz esrime, dans ve bedensel canlanmaya karşı belli bir yakınlık içermesi caza başlı başına bir mistisizm de kazandırır.

Caz, evrimini halen sürdürerek nefes kesici bir hızla kendini yeniden şekillendiren genç bir müzik tarzıdır. İlk ortaya çıkışından itibaren pek çok aşama kaydetmiş ve kendi içinde çeşitli deği-

şimler göstererek alt türlere ayrılmış caz müziğinin en önemli kilometre taşlarından ve devrim niteliği taşıyan albümlerinden biri de **Miles Davis**'in *Kind of Blue* albümüdür.

### KIND OF BLUE

**Miles Davis**'in 1959 tarihinde piyasaya çıkan *Kind of Blue* albümü sadece caz müzik tarihinin en önemli albümlerinden biri olmakla kalmayıp, rock müzikten klasik müziğe 20. yüzyılın pek çok müzik türünü etkilemeyi başarmış en önemli eserlerin başında gelir.

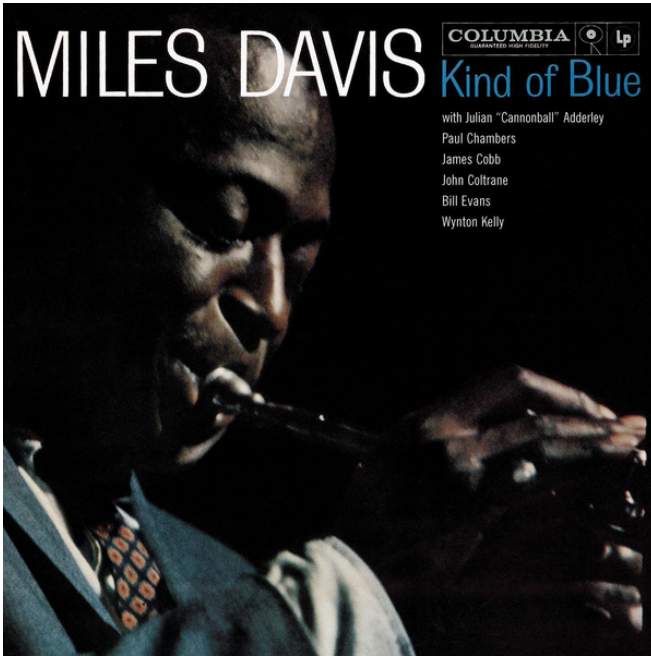
Sadece iki günde (2 Mart ve 22 Nisan 1959) toplam dokuz saati aşmayan bir sürede kaydı tamamlanmış beş şarkıdan oluşan albümün kayıtlarına başladığında **Miles Davis**'in elinde sadece yedi şarkıdan oluşan bir taslak vardır. Hatta kendisi ve orkestrada yer alan piyanist **Bill Evans** dışında hiç kimse tam olarak ortaya neye benzer bir şey çıkacağına farkında değildir. Albümde çalan müzisyenler -prova yapmak bir yana notaları kayıt esnasında ilk defa görmüşlerdir ve parçalar bir kerede kaydedilmiştir. Hatta besteler için yazılmış partiyonların varlığından bahsetmek de çok zordur zira, **Davis** her müzisyene parçalarla ilgili küçük yönlendirici notlar vermiştir.

Daha sonraları *rüya takım* olarak adlandırılacak ve bu albümle birlikte yıldızları daha da parlayıp her biri kendi alanında birer efsaneye dönüşecek müzisyenlerden oluşan grup üyeleri için müzik tarihinde bir daha böyle bir kadronun kurulamayacağı hep dile getirilmiştir. Bu albümün kayıtlarında trompette **Miles Davis**, alto saksafonda **Cannonball Adderley** (1928-1975), tenor saksafonda **John Coltrane** (1926-1967), piyanoda **Bill Evans** (1929-1980)

## SESSİZLİK DE SOLOYA DAHİL: KIND OF BLUE

ERSİN ENGİN

ve **Wynton Kelly** (1931-1971), kontrbasta **Paul Chambers** (1935- 1969) ve davulda **Jimmy Cobb** (1929-2020) bir araya gelmiştir. Bu kadronun üstün yetenekleri ve **Miles Davis**'in dehasının bileşimi olan albümde dönemin caz müziğini belirleyen tekniklerin ve kalıpların dışına çıkılarak daha önce çok az denenmiş *modlar* kullanılmıştır. **Davis** bu sayede müzisyenlerine daha özgürlükçü ve sınırları zorlayan bir doğaçlama olanağı sağlamıştır.



**Miles Davis**'in 1950'li yıllarda *Milestones* ve *Porgy and Bess* albümleriyle üzerinde çalıştığı *modal (dizisel) caz* 1960'lı yılların önemli caz akımlarından biri olarak tarihe geçmiştir. **Coltrane**, cazda modalitenin yarattığı müzikal olanaklarla ilgili şöyle söylemektedir: “*Görünüşe bakılırsa şimdi ters yönde, parçalarda gittikçe daha az akor değişikliği kullanmaya doğru gidiyordu. Serbest akış hatları ve akorsal yönler kullanıyordu. Bu yaklaşım, solistin akor halinde (dikey) veya melodik olarak (yatay) çalmayı seçmesine izin verdi.*”

Albümden önceki süreçte *Lydian Chromatic Concept* kitabının da yazarı, besteci **George Russell** ile bir araya gelerek **Bartok**, **Berg** ve **Stravinsky**'nin partiyonlarını çalışan **Davis**, armoniyi dizilerden oluşturulan akorlarla da ifade edebileceğini anlamıştır. **Davis**, tonal parçalarda 32 ölçünün sonu geldiğinde daha önce yaptığını bu sefer varyasyonlarla tekrar etmekten başka bir seçenek olmadığı, modal müzikte ise akorlar için endişelenmeye artık gerek olmadığını ifade etmiştir. Modal müzikte, bir müzisyenin melodik olarak ne derece yaratıcı olabileceğiyle yüzleşmesi konusunda aşağıdaki görüşü savunmaktadır:

- Artık armonik varyasyonların yerine melodik çeşitliliğin zamanı gelmiştir.
- Daha az sayıda akor yer almalıdır.
- Müzisyenlerin bu akorlarla ne yapacağıyla ilgili sonsuz ihtimaller mümkündür.

Özetle, modal caz, sadece belirlenen modları kullanarak doğaçlama yapmaktan çok daha öte, tını ve müzikal ambiyans odaklı derin bir stildir denebilir.

*Kind of Blue* albümüne genel olarak hüzünlü (melankolik), insanı kendinden geçiren, kısmen karanlık, bir o kadar da ışıltılı ve duygu yüklü bir hava egemendir. Enstrümanlar arası uyum ve akıcılığının yanında, yavaşlığı, karmaşık yapısından damıtılarak dinleyiciye sunulan *aldatıcı* sadeliği ve inceliği albümü zamanının caz yapıtları içerisinde özgün kılan diğer önemli özellikleridir.

SESSİZLİK DE SOLOYA DAHİL:  
KİND OF BLUE  
ERSİN ENGİN



MILES DAVIS'İN  
TROMPET VE JOHN  
COLTRANE'İN SAKSOFON  
SOLOLARI SO WHAT'I  
EŞSİZ KILAR.

## DİKKATE DEĞER ŞARKILAR

Albümün açılış parçası olan *So What*, **Miles Davis**'in öncüsü olduğu “Modal Caz” türünün en önemli örneklerinden biri kabul edilir. Parça yavaş ve gösterişli bas vuruşlarıyla yumuşak piyano akorlarından oluşan bir girişle açılır. Armonik sadeliği müzisyenlere diğer caz türlerinde bulamayacakları bir doğaçlama özgürlüğü tanır ve her müzisyen bu sayede kendi yaratıcılıklarını parçaya dahil edebilmiştir. **Miles Davis**'in trompet ve **John Coltrane**'in saksofon soloları *So What*'ı eşsiz kılar.

*So What, açık ritmik stildeki piyano ve bas introsunu takip eden, 16 ölçülük D dorian, 8 ölçülük Eb dorian ve 8 ölçülük D dorian modlarından oluşur (Bill Evans'ın albüm içi yazılarından)*

İddiaya göre albümün kapanış parçası *Flamenco Sketches*, kontrabasçı **Paul Chambers**'in zorlanması ve **Davis**'in istediği düzeyde diğerlerine ayak uyduramamış olması gerekçesiyle ikinci kez kaydedilmiştir. Eleştirmenlere göre 1997 yılında yayımlanan özel sürümde yer alan parçanın ilk hali de en az diğeri kadar mükemmeldir. Bu da **Davis**'in albümü kaydederken ne kadar titiz ve mükemmeliyetçi olduğunun bir göstergesi olarak değerlendirilmiştir. *Flamenco Sketches*'in bir diğer özelliği belirli bir melodisinin olmayışıdır. Parça baştan sona belirlenmiş modların doğaçlama çalınmasından ibarettir. Albümde yer alan parçalar içerisinde “modal caz” nitelendirmesine uygun dolayısıyla en aykırı parça *Flamenco Sketches*'dir.

Albümün diğer parçaları olan *Freddie Freeloader*, *Blue in Green* ve *All Blues* da diğerleri kadar mükemmel ve dikkate değer olarak görülmelidir.

SESSİZLİK DE SOLOYA DAHİL:  
KİND OF BLUE  
ERSİN ENĞİN

AMERİKAN KONGRE KÜTÜPHANESİ TARAFINDAN "KİND OF BLUE" CAZ TARİHİNİN EN İYİ ALBÜMÜ OLARAK KAYIT VE KORUMA ALTINA ALINMIŞTIR.



## ELEŞTİRMENLERE GÖRE

Müzik eleştirmenlerince **Miles Davis**'in albümü yeni bir çağ başlatan ve kendinden sonraki caz müzisyenlerince bir standart ve her seferinde aşılmaya çalışılan bir çita olarak görülür. *Kind of Blue* müziğin akışını değiştiren bir kilometre taşı olarak pek çok dergi, kitap ve gazete tarafından yirminci yüzyılın gelmiş geçmiş en önemli albümlerinden biri olarak değerlendirilir. Bu değerlendirmelerden bazıları şunlardır:

**Rolling Stone Dergisi - 2003 - Bütün zamanların en iyi 500 albümü / #12**

**Time Dergisi - 2006 - Bütün zamanların en önemli 100 albümü**

**NME Dergisi - 2013 - Bütün zamanların en önemli 100 albümü / #79**

**Ölmeden Önce Dinlemeniz Gereken 1001 Albüm - Kitap - 2005**

Amerikan Kongre Kütüphanesi tarafından *Kind of Blue* caz tarihinin en iyi albümü olarak kayıt ve koruma altına alınmıştır.

## SESSİZLİK DE SOLOYA DAHİL: KİND OF BLUE

ERSİN ENGİN

Caz barındırdığı felsefe ve müzikal yapısı gereği tekrarlanamayacak bir müziktir. Bunun böyle olmasının en büyük sebebi, doğaçlama unsurunun caz içerisindeki değişmez varlığıdır. Doğaçlama müzik yapmak, ancak belli temel esasların yerine getirilmesiyle mümkündür ve *Kind of Blue* müziğini bir araya getiren temel esaslar, felsefi anlamda derinlik taşımaktadır. Bunun doğruluğu, albümün açılış parçası *So What*'ın sadece iki akora sahip olmasıyla görülebilir. **Davis**'in otobiyografisinden de anlaşılacağı üzere, önemli olan teorik yeterlilik veya kuramsal yenilik değil, yeniliğin kendisidir.

Özellikle altmışlı yılların sonunda gençlerin daha çok rock ve pop müzik türlerine ilgi duyup cazdan uzaklaştıklarını görüp önlem almak amacıyla elektrikli müzik aletlerini müziğinin içine dahil eden ve bu sayede pek çok caz stilinin ve caz tabanlı müzik türü "fusion"ın da öncülerinden sayılan **Davis**, son yıllarında yaptığı röportajlarında 1959 yılında arkadaşlarıyla ortaya çıkardıkları eserin çok da büyütülmemesi, sadece o zamanın koşullarında doğru zamanda, doğru kişilerle, doğru yapılan bir iş olarak dikkate alınması gerektiğini dile getirmiştir.

**Miles Davis** 1991 yılında henüz 65 yaşındayken aramızdan ayrıldı.

### Kaynaklar

Akyazıcı, Yavuz. **Caz: Doğaçlama Sanatı**, Esen Kitap, İstanbul, 2019.

Berendt, Joachim Ernst. **Caz Kitabı: Ragtime'dan Fusion ve Sonrasına**, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2019.

Bernal, Leonardo Camacho. **Miles Davis: The Road to Modal Jazz**, Yüksek Lisans Tezi, University of North Texas, Texas, 2007.

Boone, Brian ve Marc Schonbrun. **Müzik Teorisi**, Say Yayınları, İstanbul, 2019

Engin, Ersin. **Umutlu Sevme Denemeleri ya da Gözden Kaçanlar: Miles Davis**,

[http://www.ayorum.com/haber\\_oku.asp?haber=3925#](http://www.ayorum.com/haber_oku.asp?haber=3925#), 2014.

Feige, Daniel Martin. **Caz Felsefesi**, Dost Kitabevi, Ankara, 2019.

Hobsbawm, Eric. **Sıra Dışı İnsanlar: Direniş, İsyân ve Caz**, Yordam Kitap, İstanbul, 2022.

Muti, Yunus Emre. **Miles Davis: Kind of Blue Albümü ve Önemi**, Yüksek Lisans Tezi, Yaşar Üniversitesi, İzmir, 2019.

Yavuz, Başak ve Koray Sazlı. **"Caz Tarihinde 1959-1967 Sürecinin Önemi"**, İdil Sanat ve Dil Dergisi, Sayı: 86, Ekim (2021).



# deniz kabukları

LEONARDO TONUS  
(ÇEVİRİ: CAROLINA AURELIANO & MUSTAFA SEYFİ)

*bugün bir deniz kabuğu olmak istedim  
duyabilsin diye beni  
deniz.*

*sırlarını fısıldar  
deniz kabuklarına akdeniz'in  
birtakım adamların yağmuruna  
tebessüm eden.*

*yatağımın dibinden  
deniz kabuklarını duyarım  
akdeniz'in.*

*açık duran ağızları  
gırgıra alır balıkçıları  
ve balıkları,  
iç organları halen muhafaza eder  
o kızın gözünü,  
boğulmuş  
ve siyah.*

*sessizliğini işittiniz mi hiç akdeniz'li deniz kabuklarının?  
ve ne haber istanbul'daki bir çarşıda patlayan bombadan?  
tanımıyorum siroko'nun vızıltısını lampedusa tarlalarında.  
duymadım moldovalı kızın boğuk çığlığını uğrarken tecavüze calais  
ormanında.*

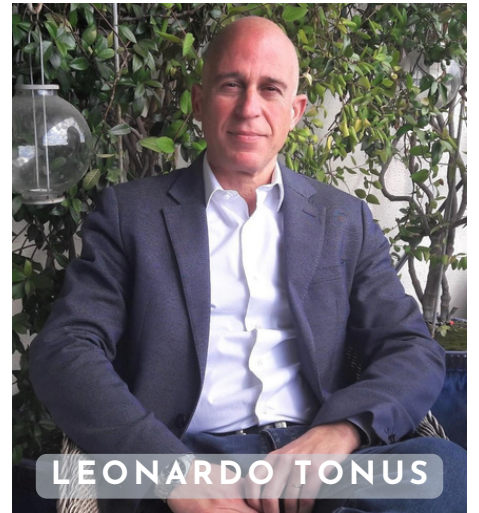
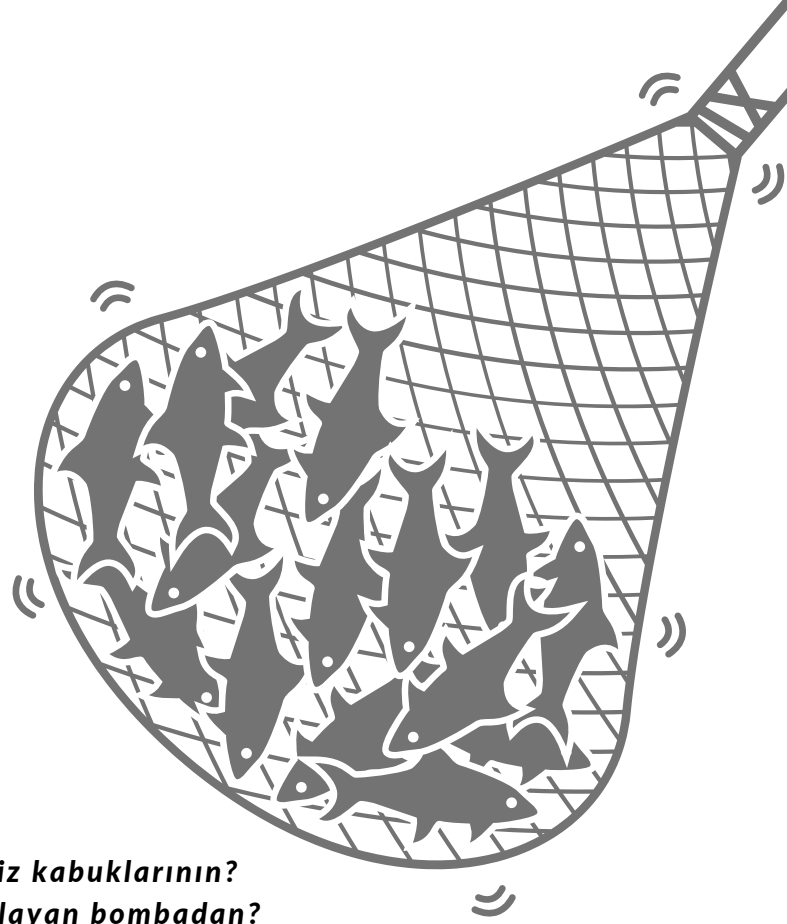
*hiç duydunuz mu sessizliğini halep'teki kayaların?*

*sessizlik sadece mevcuttur  
imkanı dahilinde sözcüğün  
ya da reddinde.*

*sesi boğulmuşun  
sessizliği  
geride yalnızca  
korkusunu bırakır*

*halep'teki taşların.*

*sizler hiç duymadınız sessizliğini halep'teki taşların!*



# POETİKA DEFTERİ

ÜMİT YILDIRIM



İLHAN BERK

Ben de bütün genç ozanlar gibi kendimden önce yazılan şiirle başladım işe, diyor İlhan Berk, “Şair gırtlığına kadar anlama boğulmuştur” sözüyle şiirde artık tek anlamın değil, anlamsızlıkların peşine düşer. Şiiri ne söylediğinde değil -çünkü bir şey söylemek düz yazının işidir- edada arar. **Picasso**’nun durmadan değişen bir yanı var, ben onun bu aranişini şiirimde yapmak istedim, der. Dolayısıyla şiirde bir şey söylemeyi amaç edinen Garip ve toplumcu şiirin karşısında, söyleyen değil *duyuran* şiiri önemser. Bu yeni tavrı da elbette yeni bir dil ve biçemle yapmaya çalışır.

Şiirimizin uç beyi, bir şiirin iyi ya da kötü bir şiir olduğunu doğayla karşılaştırarak, onunla benzerlik ilgileri kurarak; yaşadığına, yaşanana bakarak değerlendirmez. Çünkü sanat ona göre gerçekliği yansıtmaya sanatı (taklit) değildir. Bir şiirin iyi ya da kötü olması, dış gerçekliğin yansıtılmasıyla ilgili olamaz, der. Bu, sanatçı doğadan yararlanamaz, anlamına gelmez. Sanatçı doğadan yararlanacaktır ama onu yıkararak, değiştirerek. Ozan, kendi damgasını vurmalı, gerçeği yeniden üretmeli. Üretilense artık dış gerçeklik değildir. Zihinde bir tasarıya dönüşmüş, imgeleşmiştir. Sanatı yeni bir gerçek yaratma işi olarak gören İlhan Berk, şiiri düz yazıyla anlatılamayanda arar. Ona göre şiirin biçimi yoktur. Düz yazı bile yeri gelince şiir olur.

Şiirinizde yazdıklarınızı düz yazıya çevirebiliyor, onu düzyazıyla anlatabiliyorsanız, İlhan Berk’e göre siz, şiir yazmamışsınız demektir.

*Şairin Kanı*

*“Şiirde vurucu olan ilk anda imgenin görsel olanıdır, ama asıl vurucu imge, duyuran, sezdirenen imgedir.*

*-Kahire: Çalkantılı bir deniz!*

*(...)*

*İlk dizededir bütün iş; şiirin yapısını, yani içeriğini, biçimini -ki ikisi de ayrılmaz, ikiz kardeşlerdir-, boyunu boşunu o saptar, şiirin gizli tarihini o çizer.*

*(...)*

*Resim gibi şiir de bir yapı sanatıdır.”*



ARİFE KALENDER

“Şiir benim rüzgârım, yelkenim, kanatlarım... Onu nerede, ne zaman görsem tanırım. Nerede bir dergiye gözüm takılsa, ilk önce şiirleri ve şairlerini tararım.

Gördüğüm şiirlerin başlıkları sonra da ilk bölümü beni çeker. Uzun başlıklar, yabancı sözcükler iter. İlk dizeler hemen beni çarpmasa da bir iki bölümünü okurum. Tematik şiirler hariç sayfalar dolusu, uzun dizelerle beton duvarlar halinde yazılanlar, çoğunlukla içimde sıkıntı yaratır. Eğer okuduğum yere kadar şiir, içimde bir şeyler kıvıldatmışsa gerisini merak eder okurum. Bir dizenin öteki dizeyi çağırması gerektiğini düşünüyorum. Zorlama uzatışlar okuyanı durdurur. Bazen de kısa şiirler yontula yontula bulutlaşır, hayat görünmez olur. Yığma dizeler ne denli yorucuysa, kısa ve çok soyut dizeler de okuyucuyu aç bırakır.

Bir gün ilkokul mezunu babama bir şiir okudum. Rahmetli, okumamı bitirince: 'Kızım ben şiirden miirden anlamam ama bana çok uzun geldi. Bana göre şiir, bir su damlası gibi ufak, onun kadar da yansıtıcı olmalı' demişti. Şiir, biçimini kendisi belirler ama ona yontucu gibi şekil veren de şairdir.

Gelen kitaplarda da ilk şiirlerden okurum, sonra arkadaki şiirlere bakarım. Eğer baştan merak edersem yani baştan tüm kitabı bitiririm. Şiir insana 'beni oku' diyebilmeli bence. Bunda da genel görüntünün, dizelerin, bölünmelerin önemli olduğunu sanıyorum. Çünkü içinde çok öge barındıran bir daldır şiir.

Son yıllarda şiirden ritmin azaldığını fark ediyorum. Bilindiği gibi ileti kadar müzik ve biçim birlikte yürür. İlk insanın şiirlerinden bugüne şiirin ritmi hep oldu. Ayırksız olmak adına çok denemeler yapıldı ama şiirin özü, ileti ve müziktir bana göre.”

Yaşam Üzerine II

(...)

İlk şiiri bulduğumda

Kesin ne zamandı bilmem ki

Belki köyde bir karınca yuvasına

Dikip gözlerimi öğlen sıcağında

Belki kaval sesinde akşamüzeri

Meşe yaprağı, kuzu sesi, sac ekmeği

Yanıt vermeyen toprak

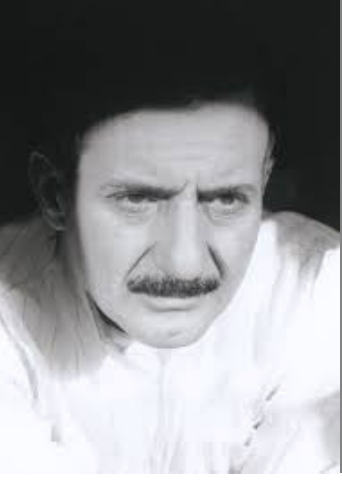
Sonuçsuz sıla

Belki hepsi

İlk şiiri bulduğumda ama

Sakla dedim

Bir dost mektubu gibi.



HÜSEYİN PEKER

“Bir şiire bakınca ilk koşul, önce şairine bakarım. Tanıdık mı? Daha önce bana iyi hisler bırakmış biri mi? Okumaktan keyif aldığım, inceliklerini çözmeye beni yaklaştıran bir isim mi? Belki de bugüne kadar iyi izlenim bırakmamış bir şairin şiirini es geçerek hata da yaptığım olmuştur. Bu ihtimali bir yana bırakarak, şiirde eksiltmelerle, az sözle yepyeni yerlere varmış şiirleri kolay ayırt ederim, ikinci dizeden sonra okuma dikkatim artar. Dizeler arası bağlantılarda; ustalık yaratan birleşim ve buluşmalar, o şiire ikinci dizeden sonra olan bağımı arttırabilir. Sonuçta çok ilgimi çekti ise ikinci bir okumaya geçerim. Kendi kendime yaptığım teyittir bu. İkinci aşamada şairi şiirlerinden veya şahsından ötürü tanıyorsam, şiirle kendi arasında bağlar kurarım. Bunlar arasındaki başarı derecesi ölçümü belirler. Sonuç olarak "hatasız söylem" kuralına erişmiş, bildik söz dizimini biraz da aşmış, yepyeni deyişler araştıran bir şairden yanayım hep. Unutmadan söyleyeyim, nedense çoğu şiirde **Sezai Karakoç**'un Balkon şiirindeki usta anlatımını arar ve kıyaslarım bilmeden. O şiir benim ölçü birimimdir. Az sözle varılan nokta yani. "Çocuk düşerse ölür, balkon ölümün cesur körfezidir evlerde" Şu iki dize kadar usta söyleyebilmiş mi diye düşünürüm çoğu şiirde. Bir de **Ece Ayhan**'ın bir dizesi var üstüne tanımam dediğim: "Nice İstanbulliler rehnedildim ben burada" Buradaki özgün söyleyişe erişebilmiş mi diye düşündüğüm olur dizeler karşısında. Şairlerin yazdıkları şiiri dönüp dönüp ne kadar okuduğunu, düzeltmeler yapılacak durumlar bırakmadığını hesaplarım. Kusursuz hale gelmiş şiir kendini belli eder. Baştan savma karalanmış şiir de öyle.”

ŞİİRİN EFENDİSİ

Kelimelere ısındım, şiirin ortasını yardım, buharına saklandım

Anlamdaki gübreyi yakaladım, dizelere kucak açtım, tüm anladıklarımı

Bir evin kitaplığında bekleyen, küflü bir mimarın çizelgesine saklandım

Anladınız mı şimdi o gür bakışlarımı?

(...)



YÜCEL KAYIRAN

*“Ben şiiri, şairlerin içinde yer aldıkları veya buldukları gruplaşmalardan, kendi sözlerinden hareketle değil, yazdıkları şiirin iç gerilimi, iç tinselliği bakımından düşünür, öyle ele alırım.*

*Bir önceki dönemde üretilen poetik kaygılar, yakalanan imgeler ve düşünsel tahayyül bir sonraki dönemin şairlerinde nasıl devam etmektedir?*

*Dönemsel etkilenmelerin dışındaki asıl aporia’ları, problemleri nedir? Şiirde konuşan anlatıcı-benin neliği nedir ve onun konuştuğu, yani kendini dile getirdiği dille ilişkisi nedir? Kuşkusuz bu sorular, bir şairi ayırıcı kılan problemin ne olduğuna ilişkin sorulardır ama aynı zamanda başlangıca ilişkin sorulardır da. Aporia’yla yüz yüze gelme ve problem başlangıçtadır. Başka bir deyişle bugünden geriye bakıldığında kendiliğinden gelen benzerlikleri, ortak kaygıları ortak bir adlandırmada toplamak mümkün. Şiir hareketleri söz konusu olduğunda ben kendiliğinden gelmeyi bilinçle müdahale biçiminden daha önemli bulurum. İlki tarihsel olmakla ıralanır, ikincisi yani bilinç dayalı müdahaleyle siyasal olmakla. Poetik sorunsalın topos’un yüzeyinden değil, altından ilerlediği kanısındayım.”*

*prepoetika*

*(...)*

*sırlarla yüklü idim gözlere çöker idim*

*arzuadaki cebir ile yaşar idim*

*sözcüğe varmak hatıraya inmek gibi idi*

*imgeye gizlenir idim hamurdaki maya gibi*

*karamet ben değil nesir idi*

*kendini değil geçmişini temizler idi*

*(...)*

# KORDELYALI\*

AHMET GÜNBAŞ

*Uysal bir mavi ansızın çalardı kapımı  
gizleyerek yedeğinde köpüklü sevincini*

*Kordelyalı sokaklarda düşürdüğüm inciye  
puslu günler içinde gel de anımsama*

*Trenlerim susmuş, geçmiyor epeydir  
öperek çarşının en dalgın saatini*

*Bir istasyon ki hasretiyle kaynaşık  
demli çaylar sunardı yalnızlığıma*

*Karınca kararınca kıyı selamı  
ipek mendiller sallardı güleç teknelere*

*Rast gelip rast giderdi bir masal tadı  
hallice tamamlardık birbirimizi*

*Bir gülü eksilse koyardık yerine  
kapısı aşkla açılan her mekânın*

*Yalınayak koştururken balıkçı şarkıları  
martı çığlıklarına karışan ezgisiyle*

*Oltaların ucundaki çocuksu kıpırtı  
benzerdi ergen aşkların kalp atışına*

*Yamanlar nakışlı kanat denemeleri  
göğsümüzde dinlendirirdi soluğunu*

*Soğukkuyu'da konaklardı yorgun seferler  
tek tek okşayarak huysuz atlarını*

*Bir vakte eriştik ki oğlum kızım  
açtığımızın solduğumuzun hükmü kalmadı*

*İnsan bir ıslık yolu bırakır değil mi  
kadim çağrısına uyup Bostanlı'nın*

*Suların aynasında bir ıslık yolu  
kuşların ağaçların gidip geldiği*

*Ah, bakarkör dünyada tepetaklak  
ahir ömrüm çöplüğünde pinekler*

*Gördüm, tanıyıyım olup bitenin  
yıkımın miladını nereden başlatsak*

*Farkı yok gökyüzü kanamasından  
süreğen pişmanlıklarla derbeder*

*Yaka paça kopartıldı yeşilinden  
Bahçelievler'deki son bahçeler!*

*\*Bu şiiri 2000'li yılların başında  
yazmaya çalışmışım.  
Ne yazık ki müsveddesine yıllar  
sonra ulaştım.*



Avrupa Birliği'nin CultureCIVIC programı desteğiyle Eylül ayında Çamtepe Ekolojik Yaşam Merkezi'nde gerçekleştireceğimiz IDEA '23 programının ilk arama toplantılarını Marmaris ve Data'da gerçekleştirdik...

CazKedisi tarafından yürütülen IDEA '23, ortak akla dayanan, kitlesellikle doğayı ezmeyen, iştirakilerle katılımcıların karşılıklı öğrenmesine ve sosyalleşmesine olanak tanıyan, kr amacı gütmeyen bir "deneyim alanı" oluşturmayı amalarcken geriye ekolojik döngüye duyarlı, taşınabilir, imeceyle uygulamayı, birlikte kutlamayı ne koyan sakin bir model bırakmayı hedefliyor.

IDEA '23, bir Avrupa Birliği projesi olan CultureCIVIC: Kültür Sanat Destek Programı tarafından finanse edilmektedir.



IDEA23 PROJESİ  
MARMARİS  
ARAMA  
TOPLANTISI



19 MAYIS 2023  
MAKSAD  
İEMELER HLTR  
SANAT MERKEZİ

IDEA '23, BİR AVRUPA BİRLİĞİ PROJESİ OLAN CULTURECIVIC KÜLTÜR SANAT  
DESTEK PROGRAMI TARAFINDAN FİNANSE EDİLMEKTEDİR.



CultureCIVIC  
Kültür Sanat  
Destek Programı



Avrupa Birliği tarafından  
finanse edilmektedir.



IDEA23 PROJESİ  
DATA  
ARAMA  
TOPLANTISI



20 MAYIS 2023  
DATA  
DEMOKRASİ  
EVİ

IDEA '23, BİR AVRUPA BİRLİĞİ PROJESİ OLAN CULTURECIVIC KÜLTÜR SANAT  
DESTEK PROGRAMI TARAFINDAN FİNANSE EDİLMEKTEDİR.



CultureCIVIC  
Kültür Sanat  
Destek Programı



Avrupa Birliği tarafından  
finanse edilmektedir.



Avrupa Birliği tarafından  
finanse edilmektedir

CultureCIVIC  
Kültür Sanat  
Destek Programı



# 'GÜREŞ CAZGIRLARI', 'CAMBAZ ÇIĞIRTKANLARI', 'STADYUM AMİGOLARI', 'YAĞCILAR', 'LOBİCİLER VE 'HOBİCİLER'



KAFKA KEDİSİ  
HALİT PAYZA

Kaç şair varsa o kadar şiir tanımı var; ancak kaç okur varsa, o kadar da şiir tanımı var. Şairlerin şiir tanımı ile okurların şiir tanımı bir ve aynı olmayabilir. Her şair şiiri kendince tanımlamayı yeğler. **Suut Kemal Yetkin**'e göre "... bu kadar esrarlı ve çözülemez bir terkip olduğuna göre, nesre çevrildiği zaman şiirliğini koruyan bir şiir tasavvur olunamadığı gibi, nesrin nazma sokulmasıyla elde edilen bir şiir de öylece tasavvur olunamaz. Ve gene bir öylece bir şaire şunu veya bunu anlatmalısın demek kadar manasız bir şey olamaz. Zaten şair bir şey anlatmaz, anlattığı zaman da şair olmaz." **Ahmet Haşim**'e göre şiir "sessiz bir şarkı"dır. **İlhan Berk**'e göre şiir anlaşılacak için değildir, şiir anlaşılır. Şiir anlaşılır olmak zorunda değildir. Anlaşılmayanın bir tanımı da olması gerekmiyor. Ne şiir anlaşılabilir, ne şiir bir şeyleri anlaşılır kılmak içindir. Anlam yoktur. Bu tanım yeterince doğru değil, şiirde anlaşılır, hepsi için olmasa bile **Nâzım**'ın, **Ahmet Arif**'in, **Hasan Hüseyin**'in, **Enver Gökçe**'nin şiiri anlaşılır şiirdir, anlamlıdır, bir şeyler anlaşılabilir diye yazılmıştır. Anlama ilişkin **Salah Birsal Şiirin İlkeleri**'nde doğru olanın şiirin anlamı olmamasıyla değil, anlamı bağırması, ille de gözünüzün içine sokmamasını söyler. **Behçet Necatigil**'e göre; "Şiir bir sorun, bir durum üzerine ölçülü konuşan, susunca da bizim düşünmemizi bekleyen bir olgunluktur, bir kıvamını bulmadır." **Oktay Rifat** akılla yazılan şiirin en kötü şiir olduğunu söyler. Buna da katılmak olanaksız, akılsız şiir yazılmaz. Aklın imgeyi algılaması, dönüştürmesi gerekir varlığından söz edebilmek için. Bilinciniz kapalıysa şiir yazamazsınız, koma halindesiniz demektir, ancak yedek organ deposu olarak işleviniz vardır. **Jean Cocteau**'ya göre şiir ne "masayı anlatacağım diye masa kelimesini" ne "kuşu anlatacağım diye kuş kelimesini" ne de "aşkı anlatacağım diye aşk kelimesini" kullanamayacağınız bir şeydir. Masayı, kuşu, aşkı sezdireceksiniz. Bu sözcükleri kullanmasa da anlatılanın masa, kuş ve aşk olduğunu kesin bir biçimde anlayacaksınız.

**Aristoteles** şiiri de diğer türleri de -özellikle de tiyatromimesis ve katharsis'le açıklar. *Poetika*'da bütün şiirleri taklide ve duyguya dayandırır. Şiir gerçeği taklit eder, gerçeğin kendisi değildir. Taklidinin aslından ayrıt edilmemesi gerekir. Öyle olmalıdır ki, taklit mi, asıl mı sorusu düşünülmemeli. Gerçek kadar gerçek, gerçeğin etkilediği kadar etkili olmalıdır. En küçük bir kuşku kırıntısı olmamalı, eksiksiz, tam bir bütünlük içerisinde algılanmalıdır. Orada okunan, okuyanın da gerçekliğidir. Şiirdeki duygu, korku, hüznün, haz okurken, okunmakla kalmamalı, okurca da yaşanmalı, duyumsanmalı. **Aristoteles**'in *Poetika*'sının ilk sözü "Epos, tragedya, komedy, dithrambos şiiri ile flüt, kitara sanatlarının büyük bir kısmı, bütün bunlar genel olarak taklittir" yargısıdır. Yine de Aristoteles 'büyük bir kısmı' ve 'genel olarak' diye özel bir alan da bırakır. Şair belki bu iki kavram dışındaki alanda üretebilir.

**Platon**'a göre sanat idelerin üçüncü dereceden taklidinden başka bir şey değildir. Sanatçının işi ideleri yaratmak değil, taklit etmektir. Sanat idelerin kopyasıdır bu nedenle idelerin üçüncü dereceden taklididir, gerçeği değil. Zaten sanatçı da gerçeği yaratamayacağına göre, gerçeği yaratmak onun görevi değildir. **Platon** bu derecelendirmeyi üçe ayırır. Birinci derecede idelerdir. İdeler yaratıcı Tanrı tarafından yaratılmıştır. İkinci derece nesnelere. Nesnelere idelerin kopyalarıdır. Nesnelere yapılabilir, aslından kopyalanabilir. Üçüncü derece, sanattır. Sanat gölgelerin gölgesidir. Sanatçı şeyleri oldukları gibi değil, görüldükleri gibi taklit eder. Sanatçı bu taklit işinde şeylerin ancak bir yönünü görebilir ve bir yönünü gösterebilir. Taklitten gerçeğin kendisine ulaşmak olanaksızdır. Bu nedenle sanat, birinci derecedeki idelere göre önemsizdir. Bir kunduracının yaptığı ayakkabı ile kunduracının yaptığı ayakkabının resmini yapan ressamın resmi karşılaştırılacak olursa, ilk sırada önemli olan kunduracının yaptığı ayakkabıdır. Ancak ondan sonra kunduracının yaptığı

## HALİT PAYZA

ayakkabının resmini yapan ressamın resmi karşılaştırılacak olursa, ilk sırada önemli olan kunduracının yaptığı ayakkabıdır. Ancak ondan sonra kunduracının yaptığı ayakkabının resmini yapan ressamın resmi gelir. Ressamın resmi üçüncü derecedendir. **Platon** sanatı, gereksinimlerin ardına koyar. **Platon** sanatı üçe ayırır: yapma Sanatı, kullanma sanatı, benzetme sanatı. **Platon** Frige müziğini önemser ve diğerlerini önemsiz bulur. Bu tür müzik yapanlar dışında sanatın diğer dallarının yönetici kral tarafından denetim altına alınmasını önerir. Sanat kontrol altına alınmazsa devlet yapısının bozulacağını söyler.



**Özdemir İnce**'ye göre iyi bir sanatçı, bütün yapıtlarıyla zaman ve mekân içinde bir süreç göz önüne alınarak değerlendirilmelidir. Anlık değerlendirmeler yapmaktan kaçınır İnce. Sanatın ontolojik oluşumu da anlık değil, zaman ve mekân içerisinde bütünlüklü bir süreci içerir. Birkaç dize ya da sıradan bir şairin yazdığı iyi bir şiir, **İnce** için iyi şiir ve yazan iyi şair değildir, salt

rastlantısaldır. Süreç içerisinde şair ve şiir unutulacak, geriye yalnızca rastlantısal dizeler kalacak, onlar kurtulacaktır. "Ama bu kurtuluş ölümden de beter bir kurtuluştur." O dize şiirsel söylem niteliğini üzerinden çıkarır, başka bir söylemin yardımcı ögesi durumuna indirgenir, değersizleşebilir. İnce, şiirde rastlantısallığı kabullenmez. Şair rastlantısallık olmadan iyi şiir yazabilir. İyi şiir; içinden birkaç dizenin anımsanabildiği değil, bütünlük içerisinde varlığını kabul ettirebilmektir. Şairin görevi şiir içine birkaç iyi dize serpiştirmek değil, şiirin kendine has yapısını kurabilmektir. Şiir bir bütündür ve hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. Ve o satır, şiirin kendisidir. Rastlantısallık bir söylemdir, başka bir söylem içinde kullanılan alıntılar gibi. İnce bunu "şairin dediği gibi", "bakın şair ne güzel demiş"e indirger. Bunun şiire yakışan bir yazgı olmadığını söyler. "Çünkü bir dize, içinde yer aldığı şiirin ve kendisini yazan şairin yaptığı dışında güzel bir ifade aracı olsa bile önemli bir şiirsel durum değildir artık; belki bir aforizmadır, özlü sözdür, o kadar."

Şiirin amacı nedir öyleyse? Sıradan bir özlü söz, sıra dışı bir aforizma olmak mı? Bununla yetinilebilir mi? **İnce** bunu şiir olmak olarak adlandırıyor. Şiirin amacı şiir olmaktır. Dize? O da şiir niteliğine sahip olan bir bütünün içinde onu oluşturan parçalardan biri olmak. Dize şiir değildir, şiir dize olarak değerlendirilemez. Şiir dizelerden oluşur ama dizenin görevi onu oluşturanlardan biri olmaktır. Amacı kendine yönelik bir dize, "orkestrada yanlış nota basan bencil bir çalgı"dır. "Dizenin amacı kendi başına, bağımsız, özerk bir güzellik yaratmak değildir, onun amacı bir 'bütün'e katılmaktır. Bunun sonucu olarak, bir şiir içinde bir iki dizenin güzel olması, şiirin güzel ve yetkin bir yapıt olduğuna inandırıcı bir kanıt olamaz. Bir dize kendi başına güzel olamaz, onun güzelliği şiirin bütününe yaptığı katkıyla orantılıdır. Bu bütünlüğü bozan, bağımsız, asi bir dize güzel olsa bile (ki bu da görecelidir) ger-

## HALİT PAYZA

### ÖZDEMİR İNCE



çekten güzel olmaz.” [1] Çünkü çok kötü bir şiirde bile, iyi söylenmiş, çarpıcı dizeler bulunabilir. Birkaç iyi dizenin bulunduğu şiir, iyi şiir olmaz. **İnce**'ye göre kötü ya da orta halli bir şair de rastlantısal olarak iyi ve güzel bir ya da daha fazla şiir yazabilir. Ancak onun iyi şair ya da iyi şiir olduğuna bu sınırlanmış şiirlerle varılamaz. **İnce** daha ileri gider, bu rastlantısal şiirlerin ulusal bir antoloji içerisinde de yer alabileceğini belirtir. Yine de o şiirler iyi, o şair büyük değerlidir.

İyi şiir ya da iyi şair geleceğe kalan şair ve şiirdir. İyi şiir, şairin ve diğer şairlerin şiirlerine bakılarak, iyi şair, diğer şairlere ve onların bütün şiirlerine bakılarak değerlendirilebilir. Bir şiiri, diğer bütün şiirlerden ayrı ve bağlantılarını gözetmeksizin değerlendirmek yanıltıcı sonuçlar verecektir. Bir şairi de diğer şairlerden ayırarak, diğer şairlerle olan soy bağlarını görmezden gelerek yargıya varmak da bir o kadar yanıltıcı sonuçlara götürür. Şiirin kendinden önceki şiirlerle, şairin kendi soyundan gelen diğer şairlerle olan ilişkisi şiirin ve şairin genetiğidir.

Şair gökten zembille inmez, şiir de vahiy yoluyla gelmez. **Paul Valery**, her ne kadar “İlk dize tanrıdandır, ondan sonrası matematik” dese de, şiirin bütünü şairdendir. Şair çağına bakarak görür şiiri. Şiirin matematiği de onun içsesidir. Nasıl yazıldığı, ne anlatıldığı, nasıl anlatıldığı, şairin şiirde ne anlatmak istediği ve bunu hangi sözcükle yaptığı, okurun şairin yazdığından ne anlaması gerektiği, tek bir şiirin, şairinin diğer şiirleri içindeki yeri, şairin bu şiiri yazarken öncelleri ile olan şairane ilişkisi...

Yoksa şiir sözcüklerle yazılır, rakamlarla değil!

Her şiir, bir şiir, gökyüzündeki yıldızlar gibidir. Her biri diğerinden bağımsız bir yıldızdır, varlıkları ayrıdır, parlaklığı ayrıdır. Ancak parlaklığı, yaydığı

ışığı ile takımyıldızlara yaptığı katkı kadardır. Şiir ve şair tek bir yıldız olarak sonsuz ve giderek genişleyen evren içerisindeki büyük karanlıkta yitebilir, ışıltısı görülmeyebilir, ama diğer yıldızlarla birlikte görülebilir ve gösterilebilir biçime dönüşür. Işığı diğer yıldızların ışığına katkı vermiş, onların ışığıyla orada olduğu bilinir hâle gelmiştir. İnce'ye göre; “Bir şiir (Her şiir) bir takımada dizgesinde bağımsız ada oluşturur, ama 'bütüne yaptığı katkıyla anlam kazanır.’”

Buna göre şiirin varlığı onun ‘estetik, anlamsal, sessel, organik, tarihsel, toplumsal’ örgütlenme oluşuyudur. Hiç kuşkusuz ki, öncelikle şiir ‘dilsel dizgedir.’

**Özdemir İnce**, bir şiirin bütün zorunlu nitelikleri bağlamında değerlendirilebilmesi için dört düzlem gerektirdiğini, bunlardan yalnızca biriyle şiirin değerlendirilmesinin yanlış olacağını yazar. Nedir bu dört düzlem?

“1. Şiirin içinde yer aldığı kitap: Şiirin, kitabın bütünselliğine yaptığı katkı nedir, ne orandadır? Homojen midir?

[1] Özdemir İnce, Şiir ve Gerçekçilik, İş Bankası Kültür Yayınları, 2001, Şiir İnsana Benzer İçinde.

## HALİT PAYZA

"2. Ozanın yapıtlarının tümü: Yapıtın tümünün içindeki yeri bilinçli mi, yoksa rastlantısal mı? Bütüne yaptığı katkı ne?"

"3. Ulusal şiir düzlemi: Ulusal gelenek zincirindeki, 'Ulusal Antoloji'deki yeri ne? Öteki şairler ve onların yapıtlarıyla ilişkisi nedir? Onlar karşısında sahip olduğu estetik değerlerin nitelikleri? Oluşturduğu nesnel ortamla (tarihsel, toplumsal, estetik, ideolojik, psikolojik, siyasal vb.) ilişkisi ne, bunları hangi ölçüde yansıtıyor? Söz konusu nesnel ortamda hangi değerleri temsil ediyor? Dilsel bakımdan sahip olduğu değerler? Dilsel bakımdan yenilik arayışlarının özellikleri? İletişim bağlamında, anlaşılır bir söylem kuruyor mu, yoksa kurmuyor mu? Yoksa hazır bir söylemi mi tüketiyor?"

"4. Evrensel şiir düzlemi: Yukarıdaki soruları evrensel şiir düzlemine de taşımak zorundayız. Bir Türk şairi, evrensel şiir ortamında, evrensel şiir ölçütlerine göre, başka ulusların şairleriyle karşıtılmalıdır."

**İnce**, dört düzlem içerisinde yapılabilecek şiir değerlendirilmesi için, bunların dışında, şiiri değerlendirmek isteyenlerin şu yedi soruya da olumlu yanıtlar vermesi gerektiğini ileri sürer: 1. Gerçek midir? 2. Yoğun mudur? 3. Anlam yüklü müdür? 4. Somut mudur? 5. Karmaşık mıdır? (Bir şiir bir makine gibi basit değildir, canlı bir organizma gibi karmaşıktır. Bu nedenle karmaşıklık'la, kaos'u, başıbozukluk'u, düzensizlik'i, disiplinsizlik'i, birbirine karıştırmamak gerekir. Karmaşıklık yüksek düzeydir. Şiir karmaşıktır, ama heterojen değil, homojendir.) 6. Ritimli midir? 7. Biçimsel midir? (Biçimsellik'le de biçimciliği birbirlerine karıştırmamak gerekir.)

Biçimsellik 'biçime uygun olma durumudur.' Biçimsel, biçime dayanan, biçimle ilgili, şekle ait, şekli, formel olan... Morfolojik olma hali... Biçim-

çilik, biçimci olma durumunu ifade eder. Felsefi anlamda özün içeriği, yeterince önemsemeyen, yalnızca biçimle yetinen, biçime ağırlık vererek özü göz ardı eden formalist, soyutlayıcı bir tutumdur. Burada biçimler, içeriği dikkate almaksızın güzelduyusal ve sanatsal yapılarıyla ön plana çıkar. Görüntüler güzeldir de içleri boştur, güzel olmanın ötesinde hiçbir anlam taşımazlar.

Biçimcilik 1915-1930'lu yıllarda Rusya'da ortaya çıktı. Bugünkü yapısalcılığın önceli olarak kabul edilebilir. Yapıtları, onları ortaya getiren ve kullanımları içeren bütün anlamlardan soyutlayarak, yalnız ve tek başlarına bir dizge olarak kabul eden, aralarındaki başatlıklara göre değerlendiren bir akım olarak gelişti. Bir parmak yalnızca boğumları olan bir parmaktır, onun diğer parmaklar ve el ile olan bağlamı önemli değildir. Biçimcilik, şekilciliktir. Biçimler yalnızca estetik ve artistik yönleriyle ön plana çıkarılır. Toplumbilimde de biçimciler toplumsal olgulara ve onların içerdiği anlamlara bakmazlar. Yalnızca biçimlerine, yapılarına, kurallarına bakarlar. İşlevi olmayan kuralları, salt bu kavrama bağımlılıklarından ötürü kullanmayı sürdürürler. **Darwin**'in 'evrim'ine göre kullanılmayan organın küçülmesi, işlevini yeterince yapamaması ve giderek yok olmasına karşın, biçimciler bunu görmezden gelir. Biçimcilik yaradılışçılık, dogmatiktir. Psikolojideki saplantılı, takıntılı olma hali ile özdeşleştirilebilir.

**İnce** bu dört önermesine ek olarak yedi bütünsel değerlendirmeyi de yeterli bulmaz. Bunlara bir de değerlendirmeyi yapacak kişinin en az bir yabancı dili iyi derece bilmesi gerektiğini ekler. Bu değerlendirmeyi yapacak eleştirmen ya da sanat tarihçisi; şiire, yabancı dillerde yazılmış şiirleri de bilerek, gerekirse onlarla karşılaştırarak yaklaşmalıdır. Bunun daha tutarlı bir yanı da, şiir-

## HALİT PAYZA

in yabancı bir dilden Türkçeye çevrilirken, çevirmenin dil bilgisine göre, şiiri doğru çevirip çevirmediği, çevirinin yeterli ve doğru olup olmadığının anlaşılması için de gerekli olduğudur. Çeviri için 'şiir çevrilemez' ancak 'çevrildiği dilde yeniden yazılır' denilir. Her ne kadar durum buysa da, iyi çeviri, şiirin ya da metnin çevrildiği dilde yeniden yazılması yeterli değil, gerçeğe en uygun ve yapılabilecek en doğru biçimiyle çevrilerek yeniden yazılarak çevrilmesidir önemli olan. Öyleyse şiire ciddi yaklaşmak gerekir. Çünkü gerçek şiir emekçilerinin "dolmuş duraklarındaki 'değnekçiler'den, park yerlerindeki 'gelgelciler'den, 'güreş cazgırları'ndan, 'cambaz çığırtkanları'ndan, 'stadyum amigoları'ndan, 'yağcılar'dan, 'lobiciler'den ve 'hobiciler'den' ayrılması gerekir. Yoksa gerçek şiir, şiir olmaktan çıkacak, cazgırlık, çığırtkanlık nesnesi olacak, hobicilerin ve lobicilerin işine yarayan içi boş bir işlev taşıyacaktır.

Şiirin buna göre yeniden tanımlanması gerekir. Böyle bir soruşturmada kimi örnekler alınabilir.[2]

**Adnan Yücel**'e göre şiir; "Bir şaire sorulabilecek en zor soru bence şiirin tanımıdır. Çünkü yaşamın tümünün tanımı istenir. Bunun içinde bütün sanatların tanımı da var. Yine de en güzel tanım Antik Çağ'da Platon tarafından yapılmış tanım olsa gerek. Yani, 'kanatlı söz' ya da 'büyülü söz.' Bunun dışındaki tanımlar hep yaşamın ya da sanatın bir kesitini yansıtıyor." **Ahmet Telli**'ye göre şiir: "Şiiri tanımlamak gerekmiyor, tıpkı yaşayan bir organizmadır o. Mutlaka bir yaklaşım gerekiyorsa, 'şiir, sezgi bilgisidir' diyebilirim." **Gülten Akın**'a göre şiir: "Şiir, çığırlıklardır. Kimi kez yalnızlığı seçeriz ya da yalnızlık bizi seçer, korumasız savunmasız. O zaman çığırlıklar atarız ölmek ya da delirmemek için. Sesimiz yankıla-

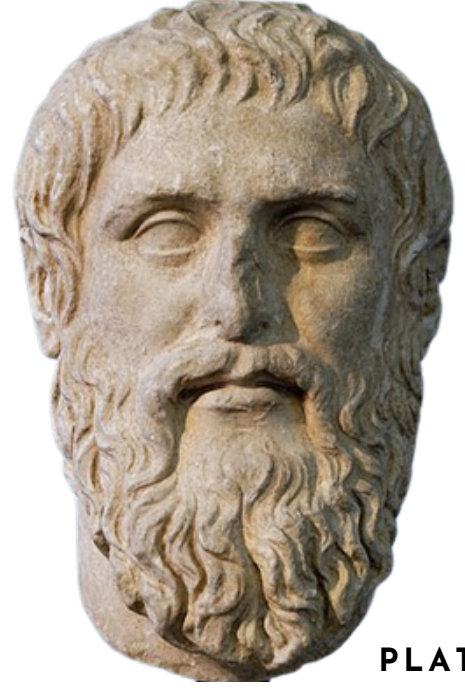
niyorsa, yalnızlıkla baş edecek gücü verir bize. Şiirler çığırlıklardır." **Sennur Sezer**'e göre şiir: "... bir ısıktır, kimileri çalınmasını istemez, başlarına şeytanların üşüşmesinden korkarlar." **Müslim Çelik**'e göre: "Şiirin her şaire göre tanımı farklıdır. Şiir; okunup özümlendikten sonra bizde kalan erinç, üzünç, duygu, etki ve benzeri şeylerdir. Bunlardan biri ya da bir kaçıdır." **Ahmet Günbaş**'a göre: "Şiir, elbette bireysel bir yaratıdır. Ne var ki şiirin toplumsal dönüşümün ekseninden kopuk kendi açmazına takılıp kalması, onun yalnızlığını ve zayıflığını gösterir. Böyle bir şiir ısıtmaz insanın içini." **Haydar Ergülen**'e göre: "Şiir; bir nefestir, öyleyse doğal bir şeydir. Bu anlamda da şiir, insanın yalın halidir." **Metin Celal**'e göre: "Şiir kısa ve öz yazma sanatı olarak tanımlanır. Böyle bir özelliği olması gerekir kuşkusuz. Ama yeterli mi? Bir şiir kısa ve az olmanın yanında başka nitelikler de taşımalı. Sözcükten imgeye, dizeye ve nihayet şiire varan bir dünya. Sanat dalı. Her sanat dalı gibi işçiliği, titizliği ve öğrenilmeyi hak ediyor. Okuyarak, bizden önce yazarlarını düşünerek okumayı denememiz bile bir başlangıçtır." **Ahmet Erhan**'a göre şiir: "Bin acı birikse ancak bir şiir doğurur." **Oktay Akbal**'a göre: "Şiir zamansızlıktır, zamana meydan okumadır." **Can Yücel**'e göre: "Şiir, gürültüden müziğe geçmektir." **Sabahattin Kudret Aksal**'a göre: "Şiir, özünde çözülmez bir yapıdır. Öyle bir yapı ki ben matematiğe benzetiyorum." **Metin Altıok**'a göre: "Şiir, nesnel gerçekliğin belirli sınırlarını aşan, sonsuz olanaklarla hayatı zenginleştiren duygu ve düşünce sanatıdır." **Sabit Kemal Bayıldır**'a göre: "Şiir tanımlanamaz' derim. Oysa benim bir şiir tanımım vardır. Nasıl mı? Şöyle oturup sevdiğim şiirlerden bir seçki yaparsam, aslında bir şiir tanımı da yapmış olurum. Bu seçkinin toplamı benim şiir tanımımdır aynı zamanda. Öyle ya, seçtiğim şiirler benim şiir olarak kabul ettiklerimdir." **Ziya Paşa**'ya göre: "Şiir ölçülü

[2] Şiir Nedir? Yazar ve Şairlerin Değerlendirmeleri, Ş.Murat, [turkiye.edebiyati.com](http://turkiye.edebiyati.com)

## HALİT PAYZA

uyaklı sözdür.” **Yahya Kemal**'e göre: “Şiir, kelimelerle yapılan bestedir.” **Cahit Külebi**'ye göre: “Şiir, dil çalgısında yorumlanan bir musikidir.” **Oktay Rifat**'a göre: “Şiir tıpkı resim gibi, tıpkı müzik gibi bir anlatım aracıdır.” **Adonis**'e göre şiir: “Aşk ve ölüm var oldukça, şiir de var olacaktır. Çünkü aşk, ölüm ve şiir. Bunlar varoluşun temelleridir.” **Neruda**'ya göre: “Şiiri kim öldürebilir ki? Ona işkence ederler, sokaklarda sürüklerler, üstüne tükürürler, alay ederler, etrafını dört duvarla çevirirler, sürgüne yollarlar ama şiir bütün bunları yaşar tertemiz bir yüzle gülümseyerek ortaya çıkar sonunda.” **Mallarme**'ye göre: “Şiir duygulardan değil, sözcüklerden doğar.” **Eluard**'a göre: “Şiir hizmet etmek zorundadır. O, bir silahtır, bir araçtır.” **Jean Cocteau**'ya göre şiir: “Onsuz edilmeyen bir şeydir şiir, ama neden onsuz edilmez bir bilsem.” **Laurence Perrin**'e göre: “Şiir, en az dil kadar eski ve evrenseldir. En ilkel halklar da şiir kullanmıştır, en uygar halklar da. Her insanın varlığının belkemiği, tümüyle kavranan yaşamda başlı başına değeri olan varlığı kişiye heyecan, yokluğu ruhsal yoksullaşma veren bir şey olarak kabul edile gelmiştir şiir. Şair hissettiği, gözlemlediği veya hayal ettiği şeylerin birikimini seçer, birleştirir ve yeniden düzenler.” **Nicolas Boileau**'ya göre: “Şiir sanatı, kendi hareketlerini tabiatın hareketine uydurduğu zaman en yüksek derecesini bulur; o zaman tabiata o kadar yaklaşır ki ikisini birbirinden ayırt edemeyiz.” **Miroslav Holub**'a göre: “Şiir bir kareliktir ve asla ikinci kez aynı olamaz.” Örnekler çoğaltılabilir. Görüleceği gibi, her şairin kendine göre bir şiir tanımı var.

Şiiri bu kadar yaşamsal bulanlara karşın, şiiri yaşamdan kovmak isteyenler de var. **Platon**'u öncüllerden sayabiliriz. **Platon** akla önem verir ve akılı bozacak olan her şeyi kovar. Şiir de insan aklının çalışmasına engel olandır. Bu nedenle devletten kovulmalıdır. **Homeros** şiirlerini devlet içinde yasa olarak kullanılabilecek bilgiler içermediği için yararsız bulur. Şiirlerle hiçbir yasa-



PLATON

yanının yapılamayacağı ve hiçbir savaşın kazanılamayacağını düşünür. **Homeros**'un şiirleri devletteki yönetici, askerlere yararlı değildir. Bunlarda halkın daha iyi yönetilebilmesi, en doğru yasaların çıkarılmasına yönelik hiçbir şey çıkarsanamaz. Yöneticilere ilham vermeyecek şiirlerin devlette okutulmasının bir anlamı da yoktur. Öyleyse **Homeros**'un şiirleri anlamsızdır, bir o kadar da gereksizdir. **Platon**'a göre devletin en iyi şekilde işlemesi için yararsız, işlevsiz, akıl dışı olan her şey devletten kovulmalıdır. **Platon** devlette neden yazarlara, şairlere, sanatçılara onları devletten sürgün edecek kadar karşı? Çünkü onlar insanların duygusal yönleriyle ilgilenirler, akıldan uzaklaşırlar.

Yazarlar, şairler, sanatçılar güzelduyu aracılığıyla insanın aklına dokunurlar ama içlerinde bunu kitleleri uyuşturmak, yeni yalanlarla uyutmak isteyenler olabileceği gibi, karşıtını yapanlar da olacaktır. Güzelduyuyla akla ulaşacak, düşündürtecek, yaşanmaya değer bir dünyayı düşündürecek olanlar da vardır. Tekelci sermayenin, emperyalizmin; parayla, gösterişli

## HALİT PAYZA

yaşam vaadi ile satın aldığı yazar, şair, sanatçının yanı sıra, özgürlükçü, tam bağımsızlıkçı, devrimci yazar, şair ve sanatçılar da olacak. Uzlaşmaz çelişki, yazınsal, sanatsal açıdan bu iki akımın savunucuları arasında da yaşanacak. Akıldan uzaklaştırmayan, akılcılığa davet eden bir yazar/şair için **Platon** yine aynı biçimde mi düşünecek? **Platon**'un yanlış önermesine göre bir şairin o duygunun kendisini göstermesinin ötesinde, anlatmasından başka verebileceği bir şey yok. Ne var ki, **Platon** akılı saptırmak isteyen şairlerin, ressamın akılı saptırmaktan vazgeçip, akılı göstermelerini de istemez. Onları yine de kimselerin dinlememesi, ciddiye almamasını önerir. **Homeros** örneğiyle sürdürür **Platon**, onun yapıtlarında kahramanlar trajik yaşamlarında ağlarlar, sızlarlar, yakınırlar. Tanrılar da. Savaşta taraf tutarlar, ölümlülerle birlikte onların safında ya da karşılarında savaşırlar. **Platon** bu davranışları, hele Yunan Tanrılarının, ölümlü zavallılar gibi sızlanmalarını, kadere lanet okumalarını, insanlar gibi hüznü olmalarını, acı çekmelerini, pişman olmalarını onaylamaz. Bunlar Tanrılara yakışmayan davranışlardır.

Başka bir örnek daha verir **Platon**. **Europides**'in güzelim tragedyası *Medea*'yı... Jason -İason-yönetimindeki Argo gemisinin mürettebatı Altın Post'un peşinde denizleri aşırıp Kolkhis'e gelir. Jason Kalkhis'te Kral Aites ve kızı Medea'dan Altın Postu vermelerini ister. Kral Aites ona Altın Post'u vermeyi kabul eder ama koşulları vardır. Ülkesine musallat olmuş bir ejderi öldürecek, burunlarından ateş saçan, tunç ayaklı boğalarla tarla sürecektir, bu tarlaya öldürdüğü ejderin dişlerini ekecek, bu dişlerin topraktan biten canavarlarıyla savaşıacaktır. Jason görevi kabul eder. Hem Altın Post'u istemektedir, hem de Kralın kızı Medea'nın güzelliği karşısında büyülenmiştir. Ölümlü bir insan olarak Jason'ın, insanüstü güçleri olan yaratıklara karşı vereceği bu savaşı yitireceği ortadadır. İnsanüstü güçlerle savaşılabilmek için insanüstü bir varlıktan yardım

istemek zorundadır. Afrodit'ten kendisine yardım etmesini ister. Afrodit, oğlu Eros'u yardıma gönderir. Eros okuyla Medea'yı vurarak Jason'a âşık olmasını sağlar. Medea, kendisiyle evlenmesini kabul etmesi koşuluyla Jason'a yardım önerir. Derisini bütün silahlara karşı dirençli yapacak bir merhem hazırlar. Rakipleriyle karşılaşan Jason, tek bir çizik bile almadan Kral Aites'in kendisinden yerine getirmesini istediklerini gerçekleştirir. Aites sözünü tutmaz. Medea ise sırlıksızlık âşiktir. Ormana giderler ve Altın Post'un koruyucusu ejderhayı, Medea söylediği sihirli şarkılarla uyutur. Postu Argo'ya götürürler. Medea, Jason'la birlikte gemiye karde-



**MEDEA**

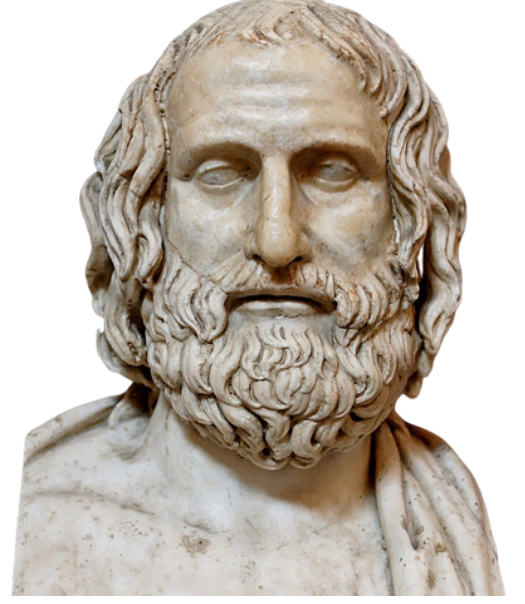
Sculpture by William Wetmore Story (MET, 94.8a-d)

## HALİT PAYZA

şi Absyrtos'u da alır. Altın Post'un çalındığını anlayan Kral Aites, adamlarını geminin peşinden gönderir. Medea, peşine düşen askerleri atlatmak için kardeşi Absytros'u parçalara ayırarak denize atar. Absytros'u gömmek için parçalarını toplamaya başlayan kralın adamları Jason'u ellerinden kaçıır. Bu kez başka bir Tanrı, üstelik baş Tanrı bu trajediye katılacaktır; Zeus. Arog, Adriyatik'in durgun sularında hızla Yunanistan'a dönerken, Zeus, hunharca bir yöntemle kardeşkanı döken Medea'ya cezalandırmaya karar verir. Absytros'un kefareti ödenmedikçe Medea Yunanistan'da karaya çıkamayacaktır.

Medea, Hakete'nin de cadı rahibesidir. Bu kefareten kurtulmak için büyücü Kirke'ye koşar. Kirke laneti kaldırır. Gemi yola devam eder, Phaik'lerin ülkesinde Jason, Medea ile evlenir. Yaşadıkları serüvenlerden sonra Jason memleketi olan İalkos'a varır. Jason'u burada da bir sürpriz beklemektedir. Amcası babasını öldürmüş ve yönetimi ele geçirmiştir. Medea yine sihirli etkisini kullanır ve yönetimi ele geçirmiş olan Jason'un amcası Pelias'ı, kızlarına öldürtür. Ne var ki her şey planlandığı gibi gitmez. Pelias'ın oğlu tahtın varisi olur ve Jason'la, Medea'ya ülkeden kovar. Kovulanlar Korinthos'a sığınır. İki çocukları olur. Korinthos Kralı'nın kızı Kreusa, Jason'a âşık olur ve onunla evlenmek ister. Jason'un canına minnet, Medea'ya boşar ve Korinthos Kralı'nın kızı ile evlenir. Uğruna babasını terk ettiği, kardeşini parçalara ayırarak öldürdüğü Jason'un kendine ihanetini bağışlamayan Medea, kralın kızı Kreusa'ya düğün hediyesi olarak büyülü bir giysi yollar. Kreusa giysiyi giyince, giysi alev alır, onu kurtarmaya çalışan kralla birlikte yanar.

Medea'nın öfkesi bununla da yatışmaz. Jason'u büyük bir acıyla cezalandırmak ister. Çıldırması gibidir ve ne yaptığını bir an bile düşünmez. "Yavrularım! Ben sizi doya doya sevmeden, mutluluğunuzu görmeden, sizi evlendirmeden, ger-



**EUROPIDES**

*dek yatağınızı süslemeden ve düğününüzde meşale taşımadan başka bir kentte sürgünde olacağım. Ben ömrümü sizden uzakta acı ve kederle geçireceğim. Ve sizin de sevgili gözleriniz bir daha annenizi görmeyecek, siz başka bir dünyaya gitmiş olacaksınız. Vah yavrularım niçin bana doğru bakıyorsunuz, çocuklarım niçin son gülümsemeyle seyrediyorsunuz beni. Ah! Ne yapmalı. Kadınlar bu çocukların pırl pırl gözleri karşısında kalbim daha fazla dayanmıyor, yapamayacağım. Elveda ey tasarılarım. Hayır, hayır babalarını bu çocukların felaketi ile perişan etmek için bu tasarıları mutlaka gerçekleştirmeliyim. Hayır, hayır kendi elimle yapamam bunu. Elveda tasarılarım. Ne biçim duygular bunlar, düşmanlarımı cezasız bırakarak elaleme gülünç mü olacağım? Önce cesaret gerek. Böyle acıma duygusuna kapılarak kendime ihanet ediyorum. Hayır, kalbim hayır bu cinayeti işleme. Bırak bu talihsiz çocuklar yaşasınlar. Bu çocukları ölümden esirge. Benden uzakta bile yaşasalar yine de bana mutluluk veririler. Hades'in oç alan cinleri hakkı için hayır! Benim için oğullarını düşmanlarının zulmüne bırakıp gitti denmeyecek. Hem nasıl olsa ölmeyecekler mi? Bu zorunlu bir son. O halde nasıl*

## HALİT PAYZA

dünyaya getirdiysem şimdi de öyle öldüreceğim onları. Bu işten geri dönmek yok, artık ok yaydan çıktı. Eminim ki, şimdi genç prenses başında taçla tüller içinde can vermekte. Mademki ben böyle büyük bir felaket içindeyim onlara daha büyük felaketler yaşatmalıyım. Çocuklarıma veda etmeliyim. Verin çocuklarım, verin annenize ellerinizi. Ey çocuklarımla sevgili elleri, gözleri, yüzleri ve asil çizgileri her ikiniz de mutlu olun ama orda, buradaki mutluluğunuzu babanız mahvetti ey çocuklarımla sevgili nefesleri gidin artık gidin. Çocuklarıma bakacak gücüm kalmadı artık, dertlerim beni ezdi bitirdi. Evet, yapacağım kötülüğün farkındayım ama ihtiras, insanları en büyük felakete sürükleyen ihtirasım buna mecbur ediyor beni!"[3] Medea'nın eski kocası Jason'a da hediyesi bu olacaktır. Jason'dan olan iki çocuğunu boğarak öldürür ve cesetlerini Jason'a yollar.

**Platon**'un itirazı bunadır. Medea'yı izlememiş bir insan, Medea'yı izlemeden önce de çocuklarını öldürmenin kötü ve yanlış olduğunu bilir. Ancak Medea'yı izledikten sonra kafası karışır. Medea'yı içten içe haklı bulmaya, Jason'un Medea'dan bir başka kadın ve krallık için terk etmesinden dolayı cezalandırılmasına hak verebilir. Oyunu izlemeden önce çocuklarını öldürmenin kötülük olduğuna inan biri, oyunu izledikten sonra çocuklarını öldürmeyi doğal olarak görebilir.

**Euripides**, bir zamanlar kahraman olanların, çıkarları uğruna alçaklaşabileceğini, seven bir kadının, ihanet nedeniyle çocuklarını bile gözünü kırpmadan öldüren bir caniyeye dönüşebileceğini anlatır Medea'da. **Platon** için bu devletin çatırdaması için yeterli gerekçedir. Ya devlette yaşayanlar Medea'yı örnek alırlarsa?

**Platon**'un sanata yaklaşımı haksız, ancak öngörüsü önemli... **Platon** insan doğasının şiirden, sanattan kaçınmakla korunabileceğini varsayar. Oysa Medea'daki gibi, süslü bulvar gazetelerinin üçüncü sayfaları bu tür haberlerle doludur. Doğa sanatı değil, sanat doğayı taklit etmektedir.

**İnce**'nin de vurguladığı gibi, şiire ciddi yaklaşmak gerekir. Çünkü gerçek şiir emekçileri "dolmuş duraklarındaki 'değnekçiler'den, park yerlerindeki 'gelgelciler'den, 'güreş cazgırları'ndan, 'cambaz çığırtkanları'ndan, 'stadyum amigoları'ndan, 'yağcılar'dan, 'lobiciler'den ve 'hobiciler'den" ayrılır.

Yoksa gerçekten de şiir, şiir olmaktan çıkacak, cazgırlık, çığırtkanlık nesnesi olacak, hobicilerin ve lobicilerin işine yarayan içi boş bir işlev taşıyacaktır.

**Platon** ile **Özdemir İnce** arasındaki fark buradadır.

**Platon** şiiri ciddiye alır, korkar, devletten onu kovar ve site halkının aklının karışmasını engellediğini varsayar.

**İnce** de şiiri ciddiye alır. Korkar ama şiirden değil, şiirin yozlaştırılmasından, yanlış ellerde, yanlış kullanımından. Kötü şiiri kovar, iyi şiiri, has şairi çağırır. İyi şairin, iyi şiirin site halklarının bozulan aklını onaracağına inanır.

[3] Euripides, Medea, Mitos Boyut Yayınları/Tiyatro Oyun Dizisi, 2006

# Oğlumla ieklerin Altında

M. BARIŞ GÜMÜŞBAŞ

*Adını bilmediğim çiçeklerin altında  
yan yana durmuŐuz, kısa bir ateŐkes anında;  
biraz tedirgin atmıŐım elimi omzuna,  
Çünkü biliyorum dikenli g¼nlerindesin;  
sen Şimdi bir alev topu, ucu dipte bir buzdağı,  
kasıklarında lavlar ve canavarların dolandığı,  
her an kanamaya ve kanatmaya hazır,  
yaklaŐma diyen kaŐların, iki deli savaş baltası.*

*Devrik bir kralın s¼rg¼nden ¼nceki  
huzursuzluğu ve h¼zn¼yle bakıyorum,  
kanım ve d¼l¼mle suladığım coğrafyaya;  
¼rk¼t¼c¼ yakıŐıklılıđını çözmeye çalışıyor,  
en çok da saçlarını kiskanıyorum;  
ne güzel, en az benimki kadar yamuk,  
o hep yanlış anlaşılacak gül¼msemen;  
ve bir sonraki resmimizi d¼Ő¼n¼nce,  
herhalde son kez uzunum senden.*

*Bir mevsimden bir resim kalır,  
bir resim bir g¼n seni bulur;  
ağzından bir s¼z d¼k¼l¼r,  
ben bir yerlerden gül¼mser  
ve d¼nerim s¼rg¼nlerden.*

*(1 Aralık 2015, Ankara)*

# 2023 M. SUNULLAH ARISOY ŞİİR ÖDÜLÜ'NÜ ALAN ONUR UBAY'IN SUYA OKUNSUN KALBİM DOSYASI ÜZERİNE

## AHMET ÖZER

Yıllar önce yönettiğimiz *Kıyı* dergisinde, “Her Sayıda Bir Şair” başlığı altında şiire gönül veren gençlere iki sayfalık bir yer ayırmıştık. Bundan 20-25 yıl önce çoğu öğrenci, ancak şiir kumaşı sağlam gençlerin bir fotoğrafıyla birkaç şiirine bu sayfalarda yer vermiş, onların zaman içinde alacakları yolu gözlemeye başlamıştık. Aradan bunca zaman geçince verdiğimiz bu yeri, çok iyi dolduranların yanı sıra, bu sevdadan kısa süre sonra vazgeçenleri de gördük.

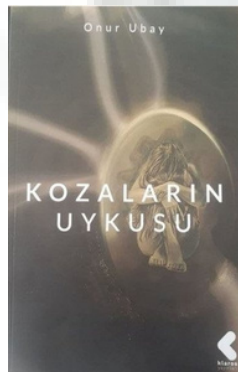
O yıllarda Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nde öğrenim gören 1985 doğumlu 23 yaşında bir genç de *düş kırığı*, *darmadağın*, *mavi yansıma*, *ten yoksunu*, *yalnız* adlı şiirleriyle bu sayfalarımızda yer almıştı.

O genç, bugün M. Sunullah Arısoy Şiir Ödülü’nü *Suya Okunsun Kalbim* dosyasıyla alan **Onur Ubay**’dan başkası değildi.

**Onur Ubay**, şimdilerde sanatla harmanlanan bir yürekle hukuk alanında hizmet veren bir hukukçu, *Ayna Meclisi* adlı şiir kitabı, *Kozaların Uykusu* ile *Karanlığa Salvo* adlı romanları yayımlanan bir yazın insanıdır.

**Onur Ubay**’ı hem bu alandan çıkmadığı hem de şiirini geliştirdiği için içten kutluyorum.

Hoş geldin **Onur Ubay**.



Genç şairlerin şiirlerini okurken düşünürüm. Özellikle 12 Eylül 1980’den sonra doğanları. Bu gençlerin görüp göreceği, sıkıyönetimlerdi, sokağa çıkma yasaklarıydı, kitapların toplatılıp yakılmalarıydı, tutuklamalardı, gözaltılardı, işkencelerdi, faili meçhul cinayetlerdi, idamlardı... Bu gençler, bu kaos ortamında büyüdüler. 68 Kuşağının dünyayı fethetme inanç ve kararlığına bir filmi izler gibi baktılar. Ülkenin toplumsal gerçeğine, yurtseverlik bilinciyle yaklaşım, büyük sorumluluk gerektiriyordu. Bu uğurda nice değerlerimizi üst üste yitirir olmuştu. Gençler ne yapsın, aileler çocuklarını nasıl yetiştirdi? Korumacı bir ruh geziniyordu ufkumuzda. Annesi ve babasının ülke gerçeklerine adanmış yaşamları, bu ailelerin çocuklarını ürkütür olmuştu. Bu gerçeklerin ışığında, hayatı kısa yoldan kavramaya gönüllü gençler, teknolojinin de verileriyle kendi dünyalarını yaşamının daha lezzetli olduğunu düşündüler.

Yazınımızın günümüzde vardığı noktayı bu çerçevede değerlendirmekte yarar var. Bu karmaşanın içinden çıkıp okuyarak, inceleyerek, iyi eğitim görerek ipi göğüsleyenler de oldu.

Onları bulup çıkarmada ve vitrine yerleştirmede kimi ödüllerin payı büyüktür.

M. Sunullah Arısoy Şiir Ödülü, yıllardır yazın alanında saygın bir yerde durmakta, bu alana yeni sesler kazandırmaktadır. **Onur Ubay**’ı da bu yeni sesler arasında görmekten kıvanç duyuyorum.

**Onur Ubay**’ın *Suya Okunsun Kalbim* dosyasında yer alan şiirlerin neredeyse tümü, ikili ve üçlü dizelerden oluşur. Şiir, böyle kurulunca anlamın taşınması gereken yoğunluk da okurun bilincine estetik bir görüntü hazırlar. Bu yoğunlukta sözcük seçimi, duyarlık ve kendini merkeze alan bir söylemin geliştirildiğini görürüz.

## SUYA OKUNSUN KALBİM ÜZERİNE AHMET ÖZER

**Onur Ubay**, sevgiliden Tanrı'ya, anneden doğaya uzanan bir izlekle örer şiirini. Şiir, bu izlekler arasında özgün dizelere yaslanarak mimari bir dokuda ilerler:

*beni vur toprağın hüznüne karıştır  
eprimiş bir defter gibi dağılsın yüzüm*

Bu dizelerden “anne”ye yolculuk bir özgünlük yaratır:

*hayatı elleriyle sorgulayan bir körebeydi annem  
ben karanlığın avlusunda yaramaz bir çocuk*

Körebe bir zamanlar çocukların vazgeçemediği bir oyundu. Gözleri bağlı bir insanın, hayatının nasıl bir boşluğa evrildiği acı gerçektir. Bu dizelerde, kadının/annenin bu gözbağını takmasa da hayatın ona bir büyük oyun oynadığını algılamamız mümkündür. Aynı anlayışı şu dizelerde de görürüz:

*mezarımı kalbiyle ören sabır taşıydı annem  
dualarını işlemeli mendiller gibi göğsüme iliştiren*

Bu dizeler bizi bir başka dizenin kapısına bırakır:  
*annemin hüznüne sığmayan ağrıymış yüzüm*

**Onur Ubay** da bir dönem çok kişinin yaşamında fırtına gibi esen bir film den etkilenir; filmin adını da şiirine başlık yapar: *Sonbahar*. Şiirini de filmin yönetmenine adar. Orda da “anne” söylemi öndedir. Gerçekten uzun yıllar içeride yatan bir gencin hapisten çıktıktan sonra sığındığı yer anası, daha doğrusu anadilidir. **Ubay**, *sonbahar*'da, okura, “*hayır, rüya değilim anne*” dizesiyle bir anne yolculuğu yaptırır.

Günümüzün aynı konumdaki çoğu şairde pek rastlamadığımız özgün dizeler, **Onur Ubay**'ın şiirinde ön plandadır.

*“sade bir törenle karşıla hüznümü şaşırırsın şakayıklar”  
“sana gelmedim, anla! bir çölü sürükledim eteğine”  
“dalgınlığına yeniliyorum şimdi zamanın”  
“uğultuların içime sürüklediği bir boşluktaım”  
yorumumuza örnek oluşturabilir.*

Tanrı izlekli şiirlerde;  
*“sen şiire inan ben tanrı'ya  
bu şarap yeter ikimize de”*

*“çünkü ben tanrı'nın gönlü olsun diye  
çakıl taşları taşıyım ceplerimde”*

*“tanrım, artık bul beni!  
uğultuların içime sürüklediği bir boşluktaım”  
dizelerini görürüz.*



**Onur Ubay**, doğayı dizelerinde dışımızdaki bir varlık olarak değil de insanla birlikte harmanlayarak verir: Rüzgâr, nehir, çiçek, yıldız, kuyu, su, dağ, çöl, taş, pencere, deniz, yağmur sözcükleri kimi zaman temel anlamlarıyla kimi zaman yan anlamlarıyla içeriğin dokusuna nakış olurlar.

## SUYA OKUNSUN KALBİM ÜZERİNE AHMET ÖZER

Üç dizenin birlikteliğini yansıtan anlatımlardan birinde;

*ah şu kış! küçük bir  
kardelenle dokundu  
dağın kalbine*

dizeleri okurun düş dünyasına imge ışıltısı yayar.

Duygu ve düşünce dünyasından, imgenin kırlarına el vererek süzülen ifadeleri taşıyan şiirlerin, zaman zaman mistik öğelerle girift bir yapıya yönelmesi, okurun algısında kırılmalar yaratır.

Âyin, mezar, ağıt, günah çıkarma, mezar taşı, kalubela, ölümler ülkesi, kandil, dua, derviş... sözcüklerini genç bir şairin şiir dağına tırmanırken yedekte tutmaya neden gereksinim duyar bilemedim.

*nehir adlı şiirinde,  
yağmur damlası  
öperek uyandırdı  
nehri uykusundan*

dizelerine bakarken “nehir” sözcüğü yerine “göl” daha uygun düşmez miydi diye düşündüm.

**Onur Ubay**, şiirin güzelliğini genç yaşında özümseyebilmiş bir şair.

*sabahı beklerken adlı şiirinde,  
gösterebilseydim sana yaralarımı  
gövdeme inen çekiç böyle incitmezdi beni  
hayat ruhumu toprakla süzmezdi*

dizeleriyle sözlerimi bitirirken kendisini bir kez daha kutlar, sizlere de esenlikler dilerim.



ONUR UBAY

AHMET ÖZER

# Çöl

ONUR UBAY

*sular susunca büyüdü toprağın göğsündeki boşluk  
açığa çıktı yarası güzden kalma bir yontunun*

*durmaz kanım bilirsin kadehte durduğu gibi  
beni çağıran her cürüm kalbimdeki bıçağa hevesli*

*bana el değmemiş bozkırlardan bahset, kalû belâ'dan  
herkes gibi kızıla çalan bir göğüm olsun benim de*

*belki unuturum geçmişi kaderim silinir alnımdan  
ve düşer o yasak meyve yorulur dalda durmaktan*

*sade bir törenle karşıla hüznümü şaşırırsın şakayıklar  
daralan çemberlerin ortasına kur evimi*

*unuttuğun ne varsa hatırla kumun dağılışında  
sonra kıvrılsın faylar, kırılsın yeryüzü ellerinde*

*sana gelmedim, anla! bir çölü sürükledim eteğine*

# BİR ŞEHİRİ EN KISA YOLDAN

MÜCAHİT AYGÖREN

*Bir şehir kısdan nasıl terk edilir?  
Kaç para gerek, ne kadar acı?  
Şehir çabucak nasıl terk edilir?  
Ne kadar kalınır seilmeyince kiracı?*

*Aşkın kaçını gömdün ellerinle toprağa  
Sayısız sevdalar komada yıllarca  
Neleri bekleme odası sabırsızca  
Böyle böyle kaç aşk terk içinden?*

*Hamal gerekse o sensin önce  
Yılların alışkanlığı taşınan, zor atılır  
Kuvvetten çok yürek ister  
Taşıtamazsın duygu yükünü başkasına*

*Taşınmaya engel hava var mı bak  
İleri taşıyan güvenli araç ne insanı?  
Ardına bakma gitme kararı alınca  
Sıfır risk gelişme seçeneği yok dünyada*

*Büyükçe kutu tutsun en çok anılar  
Öyle taşınırlar kolayca  
Pul, para vs. koleksiyonları kaldırdım  
Sadece sevgi saklar kalbim hayata*

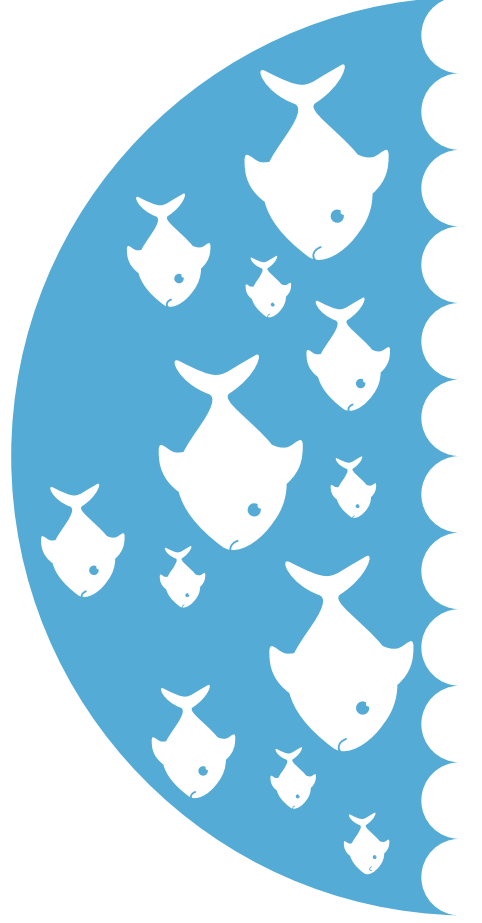
*Elbet kitaplar, elbet dergiler  
En çok onlar tutar her yeri  
Attila İlhanvâri kolilerce taşınacak  
Ta huzurlu, geniş o limana değin*

*Herkese bildirme gidişini  
Düşman sevinmesin, dostlar üzülsün  
Sen koldaşlarınla bir ol, sen yoldaşlarınla  
Üzüm ye bol bol bağına giren sevgililerle*

*Kıyafet olayını abartma en kolayı o  
Biraz kış, çokça güneş, başka aşk bahar  
Esas giyip taşınması güç özgürlük elbisesi  
Azıcık sıkar da üzerinde harika parlar*

*Gidecek yeri düşünme fazla, alışırsın  
Orda da iyi yürekli insanlar var elbet  
Belki daha az belki çok eğlenirsin  
Mümkünce eğlen, coşkuyu seç*

*Kuşlarca kanatlar hep hazır gitmeye  
Şiirin hazır, aşkla nazır, yerin huzur  
Göç eylersin sevgiden sevgiye o şehre  
Şehir en kısa yolla böyle şehrolur*



# HEP GENÇ KALAN ŞİİRLER

HÜSEYİN PEKER

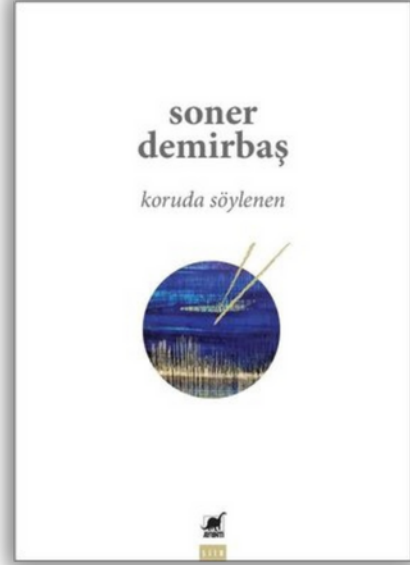
**Soner Demirbaş**, 2023 Ayrıntı yayını *Koruda Söylenen* adlı yapıtında, kendinden önce gelenlerle, ondan sonra yazmaya çalışan gençlere bir çalım atarak, üste çıkmayı başardı. Başlangıçta, Soneler, An ön başlığıyla ayırdığı titiz ve uğraşılmış çalışmasıyla; hem de duru, gözü pek, çıkıntılı tavırları yer gözetmediği şiirlerle; aykırılığa ödün vermeden, başarıyı tam çözümlmek adına yaptı bunu.

Donanımlı ve öğrenmesi uzun sürmüş bir şiir evreninden topladığı bulgularla, her dizinin içini doldurarak, boş geçmediği bir yöntemle geliştirdi duyularını. "*çiçeklerde tozlaşmaya benzemiyor çağa illet bu arsız toz*" ekseri iki kademeli bilgi vurgusuyla toparladığı dizelerde; oluşturmak istediği, yüze çarpan iki anlam bir arada koşturuyor. Çiçeklerde tozlaşmayla başladığı söz serisi, yüzümüze '*çağ bulaşığı*' tarafıyla dikelererek; arsız toz vurgusuyla bütünlüğünü kazanıyor. Demek istiyor ki **Soner Demirbaş**, ben dizelerde hep çapraz atış yaparım.



Yakınlıkları uzaklıklarla tarife sığdıran, çiçekleri gün ışığıyla aydınlatma yoluna düşüren, bazen de koku mucizesine dönüşen şiirler yaratmak peşindeyim. Hep koyu, bir tarafı somut boşluğu takip eden bir toplam. Sonsuz derinlikten oluşan bir şiirsel mimari. Sır dolu bir dünyayı tarif eder gibi.

"şiir bazen sıcak bir ekmek gibidir  
bir çocuğun elinden de tutar günün ilk ışığında  
kimi zaman hazirandır şiir, kimi zaman temmuz  
kirlili bir ağustos'a da benzer şiir yapraklarını döken eylül"



*Koruda Söylenen* kitabının son bölümüne eklenen 9 sayfalık 'Notlar' bölümünden de anlayacağınız gibi, şairin şiir üzerine birikimleri, bugüne kadar üzerine yazılar bitirdiği, notlar aldığı okumaları, okuyup ona haz veren, kopamadığı yazın kültürü, onda hızla şiire biriktirdiği notlar evrenine dönüşmüş, **Proust**'un *Kayıp Zamanın İzinde* romanından tutun, **Murat Gülsoy**'un, **Emirhan Oğuz**'un, **Beckett**'in, **Dostoyevski**'nin, **Haşim**'in, **İlhan Berk**'in okuma havuzundan dökülen serpintiler, çoğu şair bile değil. Okuma, etkilenme serüveni diyelim.

"Divan, Nazım Hikmet, İkinci Yeni  
acemi bir su yorumcusudur bu şiirin demi"

**Soner Demirbaş**, zihninde biriktirdiklerini dağarcığından saçılan bir ince borudan şiirine yayıyor. İmgeyi kaçırarak, bilinç ağacının aralığından dizeler arasından geçirerek yapıyor bunu. Yanılsamanın gerçekliğini aramaya koyulan bir şiir gezgini. "*dizeleri patlayıp çerçevesi kırılan bir şiir nereye akar?*" diye soruyor. Onun dağarcığı

## HEP GENÇ KALAN ŞİİRLER

### HÜSEYİN PEKER

bir bilgi pıtırıcı. Renkli ve dolu bir serüven. Kendinde gezinen bir alaycı. Yeni bir şiir dilinin araştırmasına girmiş gibi davranıyor. Yarattığı dilin nesneyi değil, o nesnenin etkiyi yaratması gerekliliğine inanan bir anlatım. Düşünsel çağrışımlara yol açan, özgün kelimelere anlam yükleyerek gelişen bir şiir kucaklaşması.

*"bir bozkır kenti gibi senin dilin yalın çıplak ve sert anıları vardır taşların da diyordun ya bir şiirinde bir ağaç vardı dalları kesilmiş ve yeniden büyümüş avluda"*

**Soner Demirbaş**, *Koruda Söylenen* adlı şiir kitabıyla 2023 ün en iyi şiir kitapları sıralamasında şimdiden baş sıralarda yerini aldı diyebilirim. Koyu, derin ve kendi doğrultusunda dikleşen bir yapıt bence.

**Erhan İksamuk**, Ototrof yayını, 2023 basımı *Gizlenimler* adlı ikinci şiir kitabında daha koyulaşmış çerçevesinden dünyaya bakıyor. Bu öyle bir dünya ki; etrafında kalabalığı var gibi gösteren, hepten yalnız bırakıldığı, kendi ışığıyla aydınlanan bir evren. Bahsettiği şeylere dikkat ederseniz bu daha iyi anlaşılır: Kendini mühür yerine saymaktadır. Mühür siz de bilirsiniz ki bazı şeyleri kilit altına alan, hayatı daha da müphemleştiren bir kapatıcı araç. Sayfalarını sürgün vesilesi saymakta, giyimini tarh hükmünde bulmaktadır. Acı gülümser ve yakışksız sayar kendini. Saflıktan bir şey kalmadığını söylediği bir evrende dolanmaktadır: içine 'gizlenme' sızan. Burada gizlenme kelimesi her şeyi anlatıyor zaten. Kitaba da ismini *Gizlenimler* olarak veren şair; bence baştan aşağı Existansiyalist bir tutum içerisindedir. Kısaca hayatı boş ve yok sayan bir kapalı bakış tarif eder. Tıpkı çok sevdiği şair saydığı Rimbaud'daki gibi. Ama şairimizde söz, kapanan bir bulgu gibi çoğalır.

*"mahcup bir bıçak buluyor kalbim  
hep inanmaya teşne  
ağzı bozuk rüyaların kusurunda  
her gecem bile isteye aldaniş  
her duamda sabır dileği"*



**Erhan İksamuk** çoğu genç şaire benzemeyen bir evrenin yolcusu. Simgeci tavrına kendinden gelme bir doğu tavrı da eklemiş. Gizemli olmayı başarmış. Asık suratlı bir şiire çalışmış desem; karşılamaz bu kapalılığı. Tanrısal bir özet bir gibi anlatır erişilmez olanı. Geçmiş zamana sürgün edilmiş bir yeryüzü tanığı. Bir üst dilden anlatıyor olan biteni. İnsanlar meslekleri uygulamak için yaratılmıştır dercesine kıyıya çekilmiş güzellik içgüdüsünü tarif etmektedir, karamsarlığa buladığı dünyasından:

*"kimliğidir durmadan nükseden hastalığın  
eski bir güvercin gurultusunda sabah kalkışması  
bir zamanlar benim olan tutkunun  
kireç kuyularının dağarcığına eklenerek cüzamlı ve ölü"*

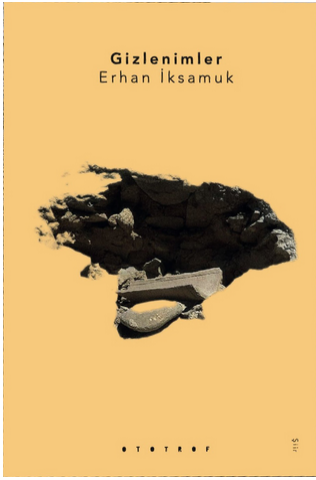
**İksamuk** şair, cüzamlı ve ölü alma hali dahil her türlü hasta hali kendine yakın bulmaktadır. Neredeyse darağacına yakın duracak kadar, doğum lekesinden işkillenmiş yapısını hatırlatmaktadır. Onun bu şiirsel verimli hali, uçurumun kıyısında durmaya özen gösteren yaşayışı, bir gün düş gücünü de zorlayacaktır. İmgelerle ördüğü sayısız silkinişi; şiirini de belirsiz

## HEP GENÇ KALAN ŞİİRLER

### HÜSEYİN PEKER

bir çukurda, "acı bütün bir hayatın temelidir" diyen **Schopenhauer**'in kötümser düşüncesinde karşılığını bulmuş gibidir. Onun şiirinde de tüm simgeci şiirler gibi lirizm egemendir. Bu da hüznün ve karamsarlık atmosferi arasında ortaya çıkar. İmgeye, mecazlara ve sembollere bağlı ortaya çıkan bir karamsarlık:

"yineleyip dur mevsimle belirginliğini alev çelişki boğuntumun kusursuz mimarisi çocukluğumdur"



Sadece boğuntu ile bitmiyor gençliğini tarif edişleri şairin. Dünyayı 'benim kuru otlarım' diliyle de çözebiliyor. Taş çatlağından ne kadar uzak. Şair **İksamuk** ne kadar acılı tablo varsa hayatında öbekleştiriyor. Belki de bu haliyle günümüzün en özgün

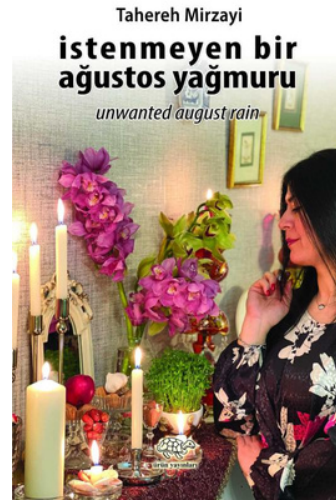
genci **İksamuk**. Yaşlı bir inanışçı tavrıyla sergilediği şiirleri belki, iyimserlik işgalcileri tarafından şairimizi korkutuyor. Şiirinin temelinde felsefe yatar, ama o düşünce yıpranmasının uğursuz geldiğine inanmıştır bir kere. Eksiksiz bir bilinçle yazılmış şiirler. Büyüleyen yanıyla saklı duruyor hep.

**Tahereh Mirzayi**, 1979 İran'ın Kuzey Hazar denizi kıyılarından Sari kentinden bir tarafı Azeri, bir tarafı Persian bir ailenin çocuğu. İngiliz Dili ve Edebiyatı ayrıca Fars Dili Edebiyatı eğitimi almış, bunun yanında gayet güzel Türkçe bilen ve ülkemize sık gelip gittiği için burayla bağı sık olan biri. Kibatek'in İran temsilcisi de olan şairimiz, son kitabı *İstenmeyen Bir Ağustos Yağmuru*'nda (Ürün yayınları 2023) bizde hayli gerilerde kalmış, temiz, kirlenmemiş duygular ve yaklaşımlarla ilgilere, aşklara odaklanıyor.

"Büyüdüğümüzde anladım ki savaş  
Bir annenin oğlunun kemiklerine kavuşma sevinci demektir"



Şair **Tahereh** burada diyor ki, savaş öyle kötü bir şey ki, oğlunuzun kemiklerini geri getirir size. Kiraz ağacının arka avluda onu doğurmalı diyerek insana yaklaştırılması duygusunu tarıyor. *Doğa ve Ben* şiiri bu nedenle hayvanları doğal ürünlerle yer değiştirerek farklı düşüncelere yaklaşmayı ne güzel anlatıyor. "Aşk damlatıyorum boğazını sıkarak, her gün azıcık buharlaşıyorum" bu duygular bizim şiirlerimizde az rastlanan özgün duygular kanımca.



"Ben deniz kabuklarının Ortasından bağıyorum  
Hayır hayır!  
Ben denizin yatağında değilim  
Taşlarla uyumaktan soğudum"

**Tahereh Mirzayi** Tahran'ı Ankara'ya taşımış bir şair. **Füruğ**'dan, **Şamlı**'dan, **Sohrap**'tan, belki de **Hafız**'dan selam getirir ve seslenir gibi karışımıza.

# sancı

SERTAÇ ÇIRALI

*geçer azizim  
göğsünün sızısı da o iğne deliğinden geçer  
diyelim bu güz de geçer  
o metruk evin içinden*

*düşün ki ben  
kaç suret giyindim hâlime bilmedim  
kaç ahkâm kesildim  
kaç zilyet kuşandım*

*iplik yamadıysa yırtığını  
yün ördüyse yenini  
düğme bulduysa iliğini  
senin gibi niceleri  
küf çerçevede bulur yerini*

*düşün ki ben  
çeyrek asır taşıdım bu kahrı  
nasırımı sızlattı  
boğazımı kuruttu  
kekre bir tat bıraktı dilimde  
felç indi sesime*

*ah azizim  
uykulardan da silinir rüyalar  
vagonlar dalgınlıklar  
çiçek isimlerine ulanan sevdalıklar*

*ah azizim şimdi sen  
bakma öyle  
bilmezmişim gibi sancını  
al voltanı maziden*

# GÜNÜMÜZ YENİ ZELANDA ŞİİRİ DOSYASI

HAZ. ERKUT TOKMAN - METE ÖZEL



ALISON WONG / ÇEV: NİLAY ÖZER

JENNY BORNHOLDT / ÇEV: YAPRAK DAMLA YILDIRIM

TERESIA TEAIWA / ÇEV: METE ÖZEL

LEILANI TAMU/ ÇEV: ERKUT TOKMAN

BILL NELSON/ ÇEV: TUNCA ÇAYLANT

VINCENT O'SULLIVAN/ ÇEV: ÇAĞLA MEKNUZE

LYNLEY EDMEADES / ÇEV: GONCA ÖZMEN



# GÜNÜMÜZ YENİ ZELANDA ŞİİRİ DOSYASI

HAZ. ERKUT TOKMAN - METE ÖZEL

*Yeni Zelanda Şiir Dosyası 2017 yılında Kültürlerarası Şiir ve Çeviri Akademisi'nin İngilizce Şiir Çalıştayı çeviri projesi kapsamında Mete Özel'le tasarlayıp organize ettiğimiz bir atölye idi. Bu çeviri atölyesi İstanbul-Kadıköy-Moda'daki Halka Sanat'ta 2-3 Aralık tarihlerinde Akademi üyesi de olan değerli şair ve çevirmenler Gonca Özmen, Nilay Özer, Yaprak Damla Yıldırım, Tunca Çaylant, Çağla Meknuze, Mete Özel ve benim katılımımızla iki tam gün boyunca yüksek bir sinerjide gerçekleştirilmiştir. Çevirmenlerin atölyeye gelmeden önce seçtikleri şairlerin şiirlerini kaba çevirilerini yaptığı, bunun üzerinden grup içinde tartışılarak her çevirmenin seçtiği şairin ikişer adet şiirinin atölyede kolektif bir çalışma ve bilinçle olgunlaştırıldığı ve nihai halinin çevirmen tarafından atölye sonrası verildiği bir süreç yaşanmıştır. Dosyanın bugüne kadar beklemesinin çeşitli sebepleri var: Öncelikle o zamanlar Akademi'nin kendi dergisinin matbu olarak çıkması planlanmış, bunun için uzun süren çalışmalar, sponsorluk görüşmeleri yapılmış fakat nihayetinde bir sonuç maalesef alınamamıştır, bu dosyanın derginin ilk yeni sayılarında yayınlanması planlandığı için o zamana kadar bekletilmiştir. Sonrasında araya Pandemi dönemi de girince, dosya askıda beklemiş, Pandemi dönemi ve sonrasında da çevirmenlerimiz tarafından yeniden gözden geçirilerek bugünkü nihai halini almıştır. Sonuçta siz okuyucularla buluşması geç de olsa önemlidir çünkü çağdaş Yeni Zelanda Şiiri Türkçeye ilk kez çevriliyor ve hiç tanımadığımız bir şiir. Bu projede emeği geçen bütün şair ve çevirmen dostlarımıza değerli emekleri ve işbirlikleri için çok teşekkür ediyoruz. Keyifli okumalar.*

**Erkut Tokman**  
**23.06.2023**  
**Karşıyaka-İzmir**

ALISON WONG / ÇEV: NİLAY ÖZER



**There's Always Things to Come Back to the Kitchen For**

a bowl of plain steamed rice  
a piece of bitter dark chocolate  
a slice of crisp peeled pear

a mother or father who understands  
the kitchen is the centre of the universe

children who sail out on long elliptical orbits and always come back,  
sometimes like comets, sometimes like moons

from *Essential New Zealand Poems*

**Mutfığa Dönmek İçin Hep Bir Neden Vardır**

buharda pişmiş bir kase pilav  
bir parça bitter çikolata  
kabuğu soyulmuş kütür kütür bir dilim armut

bir anne ya da baba  
evrenin merkezinin mutfak olduğunun farkında

bazen kuyruklu yıldızlar bazen uydular gibi  
uzun eliptik yörüngelere yelken açan  
ve her seferinde geri dönen çocuklar

**Allison Wong:** Avusturalya'nın Geelong bölgesinde yaşayan Çinli Yeni Zelandalılarının dördüncü kuşağındandır. Yazdığı bir romanı, toplu şiirlerinden başka pek çok dergi ve antolojide yayınları vardır. 2006, 2007 ve 2015'te yazdıkları Yeni Zelanda'nın en iyi şiirleri olarak seçildiler. Cup (Fincan) adlı toplu şiirleri, 2007 Montana Yeni Zelanda Kitap Ödülü yarışmasında şiir dalında En İyi İlk Kitap listesine girdi. Aralarında Otago Üniversitesi bursunun da bulunduğu pek çok burs kazanmıştır.



ALISON WONG / ÇEV: NİLAY ÖZER

One Hundred Pounds

*for Wong Way Ching, Wellington 1914*

There is no photograph of the father  
of the father of my father  
only one taken  
from the ancestral home by a man  
not related. I imagine him  
(inside a cardboard  
box, lost in the tenements  
of modern Canton)  
shot  
in pure black  
and white, and perhaps aged  
the colour of old blood,  
and wonder  
did he have hair  
that swung across his back  
in the style of Manchurian  
subjection, or was it cut  
short and covered by  
a trilby? Ah, there  
is nothing to see, only brazen black  
letters on aged white paper:  
a notice of Murder  
from the Minister of Justice  
the reward as great  
as the poll-tax.

Yüz Pound

*Wong Way Ching, Wellington 1914 için*

Babamın babasının  
babasının fotoğrafı yok  
bir tanecik varmış  
yabancı bir adam tarafından  
babasının evinde çekilmiş

onu hayal ederim  
(modern Kanton'un  
gecekondularında kaybolmuş  
bir karton kutunun içinde)  
çekim  
saf siyah beyaz ve belki  
kurumuş kan rengindedir  
ve merak ederim  
sırtı boyunca salınan  
saç örgüleri var mıydı  
Mançuryalıları gibi, ya da kısa  
kesilip örtülmüş müydü  
bir fötr şapkayla? Ah, görülecek  
bir şey yok,  
yıllanmış beyaz kağıdın üstünde  
pirinçten yapılmış siyah harfler sadece:  
bir cinayet bildirimi  
Adalet Bakanı'ndan  
Kelle vergisi kadar  
büyük bir ödül.

## JENNY BORNHOLDT / ÇEV: YAPRAK DAMLA YILDIRIM



SELECTED POEMS  
JENNY BORNHOLDT

### Tree Like a Tree

In one corner of the courtyard there is the suggestion of a tree. If the tree had branches it would be tall and leafy and birds would sing in it, but the branches have been chopped and from the trunk come short flat-topped stumps, stopped in mid-air. There is the feeling of a tree going places. The sky around it makes way for the possibility of branches. The word *almost* is in the air.

*Jenny Bornholdt's Choice: 'Miscarriage' by Ish Doney*

### Ağaç gibi Ağaç

Avlunun köşesinde bir ağaç ima ediliyor. Eğer dalları olsaydı bu ağacın uzun ve bol yapraklı olurdu, üstünde kuşlar öterdi; ama dallar budanmış, ağacın gövdesinden küt, bodur, önü kesilmiş kütükler yükseliyor göğe. Bir ağaç geziyormuş gibi hissediliyor. Ağacı sarmalayan gökyüzü yol veriyor dalların var olma olasılığına. Ve neredeyse kelimesi asılı duruyor havada.

**Jenny Bornholdt:** Yeni Zelandalı şair ve antolojici Jenny Bornholdt 1960'ta Lower Hutt'ta doğdu. İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdi, Gazetecilik dalında lisansüstü çalışma yaptı. Victoria Üniversitesinde şiir alanında araştırma yaptı. Bornholdt'un, ikisi çocuklar için hazırlanmış toplam dokuz şiir kitabı yayımlandı. *My Heart Goes Swimming: New Zealand Love Poems* ve *Oxford Anthology of New Zealand Poetry in English* de dâhil olmak üzere birçok değerli antolojinin eş editörlüğünü üstlendi. Şiirleri 2001, 2002, 2003 ve 2005 yıllarında Yeni Zelanda'nın En İyi Şiirleri seçkisinde yer aldı. *Oxford Anthology of New Zealand Poetry in English* seçkisi ile, *Montana Yeni Zelanda Şiir Dalında Kitap Ödülü*'ne layık görüldü. 2002 yılında kazandığı *Meridian Energy Katherine Mansfield Menton Akademik Araştırma Bursu* ve 2005-2007 döneminde layık görüldüğü *Te Mata Estate New Zealand Poet Laureate* şairlik nişanı başta olmak üzere çok sayıda onur ödülü bulunmaktadır. Bornholdt kendi yaşantılarından yola çıkarak yazdığı şiirlerinde genel olarak ev, yolculuk, çocukluk ve aşk gibi temaları kullanır. Birçok şiirinde tekrar tekrar görülen "ağaç" imgesi, kendi çocukluğunu ve ailesini ifade etmekle beraber şairin hem eve hem de memleketine dair aidiyet duygusunu da vurgular. Özellikle son dönem şiirlerinde biçimde ve yapıda daha deneysel bir yaklaşım benimseyen Jenny Bornholdt, çağdaş Yeni Zelanda şiirinin en önemli isimlerindedir.



JENNY BORNHOLDT / ÇEV: YAPRAK DAMLA YILDIRIM

**Time**

We woke  
to spring nuzzling at  
the window.  
Winter's passed, like  
last night's hail  
in the gin.  
Frozen puddle  
in the freezer  
a reminder;  
like our son's  
placenta, still there  
after eleven years—  
us frozen  
by indecision,  
which tree  
and where?  
Sons grown to men.  
One sister blown  
away, two  
here to stay.  
Time passes quickly  
in this bed,  
the child said.

**Zaman**

Uyandık  
pencereye sokulan  
bahara.  
Kış yitip gitmişti,  
dün gece kadehte  
yüzen buz gibi.  
Buzlukta donmuş  
su birikintisi  
hatırlatır ya hani;  
oğlumuzun  
plasentası gibi, hala orada  
on bir yıldan sonra---  
biz de tereddüdümüzle  
donmuş halde,  
hangi ağaç  
ve nerede?  
Koca adam olmuş oğlanlar.  
Bir kız kardeş savrulmuş  
uzaklara.  
Buraya kök salmış diğer ikisi.  
Zaman çabuk geçiyor  
bu yatakta, çok çabuk,  
dedi çocuk.

## JENNY BORNHOLDT / ÇEV: YAPRAK DAMLA YILDIRIM

### Cast in Order of Appearance

Best to be  
the GIRL IN BED in  
the movie. He gets up  
brushes a light hand across  
your sleepy breasts, you ask  
*will I see you again?*  
and he says, as he pulls on  
his shirt *no* then you say  
as he's going out the  
door *you've got great  
hands* and he smiles a little  
and exists, leaving you  
alone in your room above  
the cafe where the neon sign  
flicks information onto your  
wall. And it suits you. You  
lie for a bit. The rest of  
the movie is all yours. You're  
left to dress in private, to  
go downstairs and have coffee  
in the cafe before meeting up  
with the MAN WITH SAUCE BOTTLE  
who doesn't appear until later  
but gets a laugh and might  
be remembered. You won't  
be, unless it's days later  
in an idle moment and by  
that time you'll be miles  
away, on holiday with friends  
out on the lake in a boat  
taking in the trees.

### Görünme Sırasına Göre Oyuncular

En iyisi  
YATAKTAKİ KIZ olmak  
filmde. Adam kalkar  
elini gezdirir hafifçe  
uykulu memelerinde, sorarsın  
*tekrar görecek miyim seni?*  
giyerken gömleğini  
cevap verir adam *hayır* ve çıkmak  
üzereyken kapıdan  
seslenirsin *ellerin  
çok iyi* hafifçe gülümseyip  
gider yalnız bırakarak seni  
kafenin üstündeki odanda  
yanıp sönerken tabelanın yazıları  
duvarında. Fark etmez sana. Bir  
müddet uzanırsın. Kalan sahneler  
tamamen senindir. Tek başına  
giyinir, inip bir kahve  
içersin kafede  
KETÇAP ŞİŞESİNİ TUTAN ADAM'la  
buluşmadan önce  
ki adam çok sonra girer sahneye  
ama güldürür ve belki  
hatırlanır. Sense ancak  
günler sonra  
vâhî bir an gelip  
çattığında düşersin hatra, oysa  
çoktan uzaklardasındır artık  
dostlarınla tatilde  
göle açılmış  
ağaçları çekiyorsundur içine.

## TERESIA TEAIWA / ÇEV: METE ÖZEL

### Mother earth/Father sky

They say in some parts of the Pacific that  
Men have wings  
While  
Women only have feet.

Some, in other parts of the Pacific, say  
That women belong to the land while  
Men belong to the see.

Have you ever seen and heard  
A woman stand on the beach  
And wail, wail at the sea and sky?  
If you have then you have felt  
The peace of pain and the pain of peace.

### Toprak ana / Gök baba

Pasifiğin bir yerlerinde derler ki  
Erkeklerin kanatları vardır  
Ama  
Kadınların sadece ayakları.

Pasifiğin başka bir yerinde de derler ki  
kadınlar toprağındır ama  
Erkekler denizin.

Hiç gördünüz mü ya da işittiniz mi  
Bir kadının kıyıda dikilip ağladığını inlediğini  
ve ağıt yaktığını denize ve göğe?  
öyleyse hissetmişsinizdir  
Acının dinginliğini ve dinginliğin acısını.

Ünlü akademisyen ve şair **Teresia Teaiwa**, Kiribatili bir baba ve Afro-amerikan bir anneden, Honolulu, Hawai'de dünyaya geldi ve Fiji'de büyüdü. *Nei Nim'anoa'yı Ararken - Searching for Nei Nim'anoa (1995)* adlı şiir seçkisinin yazarı ve *Vilsoni Hereniko* ile birlikte çalıştığı, *Cennette Son Bakire: Tek Perdelik Bir Oyun - Last Virgin in Paradise: A One-Act Play (1993)* adlı eserin ortak yazarıdır. Ayrıca bu yaratıcı çalışması *Terensia: Teresia Teaiwa ve Sia Figiel'den Sesi Yükseltmiş Şiir ve Şarkılar - Terensia: Amplified Poetry and Songs by Teresia Teaiwa and Sia Figiel (2000)* adıyla yayımlandı.

*Teresia Teaiwa*, Washington'da bulunan *Trinity Koleji'nden lisans derecesi*, *Hawai Üniversitesi'nden tarih alanında master derecesi* ve *Santa Cruz'da bulunan Kaliforniya Üniversitesi'nden tarih bilinci alanında doktora derecesi* ile mezun oldu. *Victoria Üniversitesi'nde Pasifik Çalışmaları konusunda ders vermek üzere Yeni Zelanda'ya taşınmadan önce beş yıl boyunca Suva, Fiji'de bulunan Güney Pasifik Üniversitesi'nde tarih ve politika alanlarında ders verdi. Daha sonradan, Victoria Üniversitesi'nde kıdemli okutman ve program yöneticisi oldu. Ayrıca, International Feminist Journal of Politics'in yazı işleri müdürü yardımcısı olarak görev yaptı. Teresia Teaiwa 2017'de hayata veda etti.*



TERESIA TEAIWA / ÇEV: METE ÖZEL



from  
July/August  
2016 Issue of  
Poetry  
Magazine  
(Poetry  
Foundation)

**Fear of Flying (in broken Gilbertese)**

I maaku  
You told me ba ko tangirai  
I maaku

I maaku  
My arms were awkward so ko taua baiu  
I maaku

I maaku  
The dancer trembles because te ruoia is a kind of sorcery  
I maaku

I maaku  
The frigate birds fly high above us and I'm afraid of falling  
I maaku

**Uçma Korkusu (Kırık dökük Gilbertçeyle)**

İ maaku  
demiştin ki bana ba ko tangirai\*  
İ maaku

İ maaku  
kollarım bir tuhaftı bu yüzden ko taua baiu\*\*  
i maaku

İ maaku  
Dansı ürperir çünkü te ruoia bir tür büyüdür  
İ maaku

İ maaku  
Firkateyn kuşları uçuyor tepemizde ve ben korkuyorum düşmekten  
İ maaku

**Ç.N.:** Gilbertçe sözcükler şairin de yerinde vasiyetiyle aynen korunmuştur bu çeviride. Yaklaşık olarak bulabildiğimiz anlamları aşağıda yazılmıştır.  
ba ko tangirai: not fun: eğlenceli değil  
ko taua baiu: hediyen bu, yeteneğin bu.  
te ruoia: uzun yen, elbise kolu

## TERESIA TEAIWA / ÇEV: METE ÖZEL

### Fear of an Estuary

1.  
I think I know  
what a coconut  
feels like  
after floating  
for so long in  
salt water  
and suddenly  
entering an estuary
2.  
This sinking feeling  
I'm feeling it again  
This sinking  
sinking feeling.  
Have you ever heard of a  
coconut  
drowning?
3.  
I am afraid of estuaries  
Someone told me they are rich--  
feeding grounds for sharks  
I am not afraid of sharks  
I am afraid of estuaries  
If I were a coconut  
I would not want the ocean  
to meet a river.
4.  
If I were a  
Coconut  
You would be  
Salt Water  
In calm or storm  
I could always float  
With you  
Breathe  
In you  
Until  
You met fresh water  
and then  
I would sink, sink, sink  
If I were a coconut  
and you were salt water  
I would sink, sink, sink  
When you met fresh water  
I would sink, sink, sink  
But, the wise ones say,  
I will not drown.

### Haliçlerden Korkmak

1.  
Sanırım biliyorum  
bir Hindistan cevizinin  
ne hissettiğini  
sürükledikten sonra  
uzunca bir süre  
tuzlu suda  
sonra aniden  
girince bir halice
2.  
Bu batış duygusu  
Yine hissediyorum bunu  
Bu batışı  
batış duygusunu.  
Hiç işittiniz mi  
bir Hindistan cevizinin  
boğulduğunu?
3.  
Haliçlerden korkarım  
Birileri bana demişti ki haliçler bereketliymiş--  
köpek balıklarının beslenme alanlarıymış  
köpek balıklarından korkmam ben  
Haliçlerden korkarım  
Bir Hindistan cevizi olsaydım  
istemazdim okyanusun  
buluşmasını bir nehirle.
4.  
Bir hindistan cevizi  
olsaydım  
sen  
Tuzlu Su olurdu  
dingin ya da fırtınalı  
hep yüzerdim  
Seninle  
Nefes alırdım  
Sende  
ta ki  
Sen tatlı suya kavuşuncaya dek  
ve sonra  
batardım, batardım, batardım  
Bir Hindistan cevizi olsaydım  
ve sen tuzlu su  
batardım, batardım, batardım  
Sen taze suya kavuşunca  
batardım, batardım, batardım  
Ama, bilge olanlar der ki,  
ben boğulmayacağım.

LEILANI TAMU/ ÇEV: ERKUT TOKMAN

Avaiki Rain

as the spring rain  
caresses my face  
on a distant shore

I find myself longing  
for Avaiki

the way  
she used to rock  
me to sleep

cradle me  
in her midnight  
embrace

take my muted grief  
and grant it the right

to echo

among her slender peaks  
in the presence of great chiefs  
and fallen warriors

the solace she gave me  
when all that was left  
was the rain

Avaiki\* Yağmuru

İlkbahar yağmuru  
Uzak bir kıyıda  
Yüzümü okşadığında

Avaikinin  
Özlemiyle kendimi başbaşa bulurum

Beni uyutmak için  
Salladığın  
Gibi

Beşiğe yatır beni  
Onun geceyarısında  
Kucakla

benim susturulmuş kederimi al  
ve onun hakkını ver

bırak yankılansın  
onun alçak tepelerinde  
büyük şeflerin ve  
yenik düşmüş savaşçıların huzurunda

o beni teselli etti  
terkedilen her şey  
yağmur olduğunda

\*Polynesia'lı halka verilen isim.

**Leilani Tamu**, Polinezyalı şair, eski Yeni Zelanda'lı diplomat, 2017 yılı milletvekili adaydır. (Yeni Zelanda Yeşilleri partisi) aynı zamanda serbest gazetecidir. Leilani, Tonga ve Avustralya'da altı yıl yurtdışında çalıştıktan sonra Yeni Zelanda'ya geri döndü. Leilani, Yeni Zelanda Metro Dergisi için düzenli bir köşe yazıları yazıyor ve Pasifik Tarihi alanında sanat Master derecesine sahiptir. İlk şiir kitabı Kazı Sanatı 2014'ün başlarında çıktı. Kitabın editörlüğünü Siobhan Harvey yaptı ve Beatnik yayınevinden çıktı. Samoa, Tonga ve Niue'li atalarıyla olan bağlarıyla Auckland'da doğdu ve Yeni Zelanda'nın kültürel manzarasına imzasını attı. Politik şiirsel tadları içeren "Kültürel Diplomasi"-üzerine ikinci kitabın yazı Tamu şöyle yazıyor: "Alcazar' şiiri, Samoa'daki Apia kasabasının yirminci yüzyılın başlarındaki bir haritasının keşfinden ilham aldı. Harita, Apia Alcazar'ın, daha sonra Leilani'nin büyük büyükbabasının ticaret dükkânının yeri haline gelen araziyle aynı yerde bulunuyordu. Aynı arazi parçası şimdi, 1830'larda Samoa'ya Hristiyanlığı getiren Londra'lı Misyonerler Cemiyeti'ne (Lotu Taiti) ait olan John Williams Binası tarafından işgal edilmiştir.



## LEILANI TAMU/ ÇEV: ERKUT TOKMAN

### Aotearoa Runaway by Leilani Tamu

they searched for my body  
in local parks and schools

they cut away  
the long grass  
daring to hope  
for a sign

an angelic proclamation  
or at least a shoe or a sock

while on the other side of town  
I was high in the sky  
hanging out with some random guy

and my mate Johnny  
in the backseat  
last name: Walker  
he was one real treat

then they found me  
messed up and bruised  
their sweet island girl  
gone bush feral

forget sympathy (they said)  
screw pity yes to sheer relief  
fuck yes to bloody angry

over and over they asked  
and asked: what do we do  
with this harlot, this slut?  
what happened to our baby?

yesterday she was thirteen  
years innocent  
now she's literally fucked

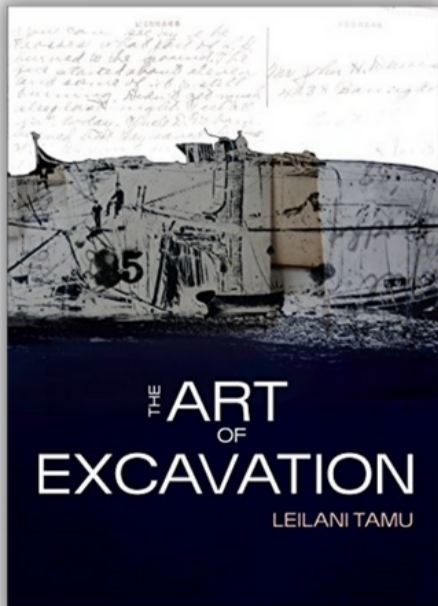
so they hacked off my hair

hoping cultural violence: shame  
might stop me from running again  
but once more I jumped  
out that window I hurtled

Nāfanua hussy hair flying free

far far away from Sāmoa  
Aotearoa runaway  
a foolish kid  
searching

for true love  
and freedom  
from fear



From The Art  
of Excavation  
(Anahera  
Press)

### Aotearoa Kaçak- Leilani Tamu

Onlar benim cesedimi aradılar  
Çevredeki parklarda ve okullarda

Kestiler  
Uzun çimenleri  
Cesaretle  
Bir iz bulma umuduyla

bir mucizevi bildiri  
Ya da en azından bir ayakkabı ya da çorap

kasabanın diğer tarafında  
Kafam iyiyken  
Bazı başıboş adamlarla takılırken

ve kankam Johnny  
Arka koltukta  
Soyadı: Walker  
Esaslı biriydi

Ve sonra buldular beni  
Alt üst olmuş ve yara bere içinde  
Onların tatlı adalı kızı  
Şehir kaçkını bir vahşi

sıcakkanlılığı unut (dediler)  
acımanı becer evet de bütünüyle avuntuya  
siktir et evet de zalimce kızgın

tekrar tekrar sordular  
ve sordular: Ne yaparız ki  
bu fahişe kaltakla?  
Ne oldu bizim bebeğimize?

Dün o bir kızdı on üç  
Yaşında masum  
Şimdiyse düpedüz ırzına geçilmiş biri

bu yüzden saçlarımı kökünden kestiler

umut ederken kültürel şiddet: ayıp  
Beni durdurabilirdi yeniden kaçmaktan  
Fakat bir kez daha atlardım  
Şu pencereden dışarı hızla fırlayarak

Nāfanua\*'nın cilveli saçları serbestçe uçarken

Sāmoa\*\* çok ama çok uzakta  
Aotearoa\*\*\* kaçak  
bir ahmak çocuk  
arıyordu

gerçek aşkı  
ve özgürlüğü  
korkuda

\* Sāmoa'lı savaşçı tanrıça  
\*\* Güney Büyük Okyanusu'nda, Polinezya'da  
bulunan, adalar topluluğundan oluşan bir ülkedir  
\*\*\*Uzun beyaz bulut anlamına gelen Yeni  
Zelanda'daki bir Maori ismi.(Maori: Yeni  
Zelanda'daki yerli halk.)

## BILL NELSON/ ÇEV: TUNCA ÇAYLANT

### The whys and Zs

His last four years have nothing to say,  
not because they don't want to

but because there are no real words  
to choose from.

Like a who's who in a who-dunnit  
the mystery resolves itself.

The first wrinkle around the mouth,  
the weather and waterskiing.

You can have the wallpapering.  
You can have the whist.

He whispers something about zippers  
and cultured milk

and then his arms are crossed  
over his chest.

Like a sarcophagus, like a bat sleeping,  
like an X.

### Niye'ler ve Z'ler

Son dört yılının edecek tek sözü yok  
anlatmak istemediklerinden değil

anlatabilecek sözcükler yok

Kimin kim olduğu gibi  
"Fail Kim"de  
sır, aralıyor perdesini

ağzın kenarındaki o ilk kırışıklık,  
hava durumu ve su kayağı

duvarları kağıtla kaplayabilirsin  
kağıt oyunları oynayabilirsin

fermuarlarla ilgili bir şeyler mırıldanıyor  
ve mayalanmış sütle

sonra kolları çaprazlanıyor  
göğsünün üstünde

bir lahit, uyuyan bir yarasa  
bir X gibi

**Bill Nelson** Wellington'da yaşamaktadır. Şiirleri *Sport*, *Hue & Cry*, *Shenandoah*, *Minarets*, *The 4th Floor*, *Swamp* ve *Blackmail Press*'te yayımlanmış; *Footnote Dance* ve *City Gallery Wellington* ile ortak projelerde yer almıştır. 2009'da *International Institute of Modern Letters* tarafından verilen "Biggs Family Prize in Poetry" ödülünü kazanmıştır. Açık hava aktiviteleri ile ilgili bir çevrimiçi yayın olan *Up Country*'nin yazar ve editörlerinden biridir. İlk şiir kitabı, *Memorandum of Understanding*, 2016 yılında yayımlanmıştır.



## BILL NELSON/ ÇEV: TUNCA ÇAYLANT

### Wadestown

There is a hand asleep  
under a heavy hip bone.  
There is memory of love,  
a pip and soft bruises.

I'm not sure how we fit  
but it seems this dead hand  
is my hand, this angular  
body is your body.

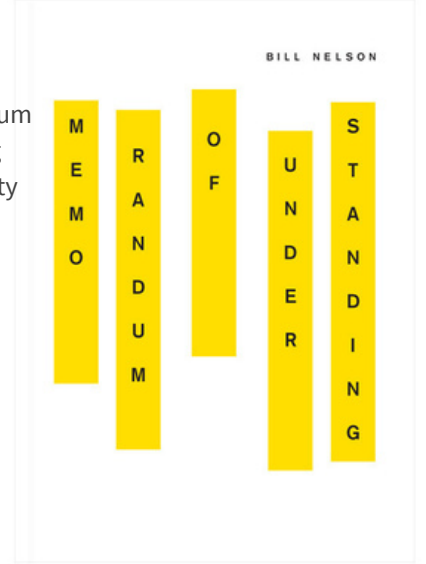
All night we lie this way  
and I am jerked awake  
by a bird I can hardly  
remember. I pull out

my lifeless arm and drape it  
over your shoulder. It's okay,  
you say, as if I have asked  
an impossible question.

In a few moments the numb  
goes and you drift off  
and I'm not sure you ever were  
actually here. The blood returns

to my fingers, along with  
the sticky branches of a  
spring wind tapping  
its slow code into the wall.

From Memorandum  
of Understanding  
(Victoria University  
Press)



### Wadestown

Bir el uykuda  
hantal kalça kemiğinin altında  
Aşkın hafızası var,  
bir tomurcuk ve hafif morluklar

Birbirimize nasıl uyduğumuzdan emin değilim  
ama görünen o ki bu ölü el  
benim elim, bu bir deri bir kemik  
beden senin bedenin

Tüm gece böyle uzanıyoruz  
ve ben uykumdan ediliyorum  
hayal meyal hatırladığım  
bir kuş tarafından.

Uzatıyorum cansız kolumu  
omzuna seriyorum. Tamam,  
diyorsun, imkânsız bir  
soru sormuşum gibi.

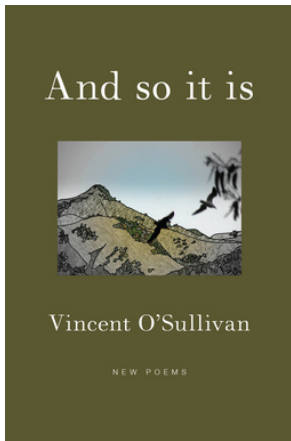
Bir süre sonra uyuşukluk  
geçiyor ve sen uykuya dalıyorsun  
gerçekten burada mıydın  
emin olamıyorum.

Kan parmaklarıma geri dönüyor  
vuruşlarıyla duvara usulca alfabesini  
işleyen ilkbahar rüzgarının  
ıslak dallarıyla birlikte.

## VINCENT O'SULLIVAN/ ÇEV: ÇAĞLA MEKNUZE

### Knowing what it's about

This woman who's the quiet one in any group of women thinks it a fair morning's work, this setting free a bee that's tangled to one of a dozen webs on a garage door. At first the bee's too minutely shackled to deal with air again and the stagger as it always seems along the flowering hedge, until it's placed on the glove on her left hand and the naked forefinger of her right dabs at it gently as though at a child's eye, and the wings begin to work, angrily almost, and the body straightens, and the 'furred bullet', that's what she once read of a demented bee, fires back into the day, into the sun's endless paddocks and the rocking gusts, into a life 'more direct than ours', she says, 'knowing what it's about'.

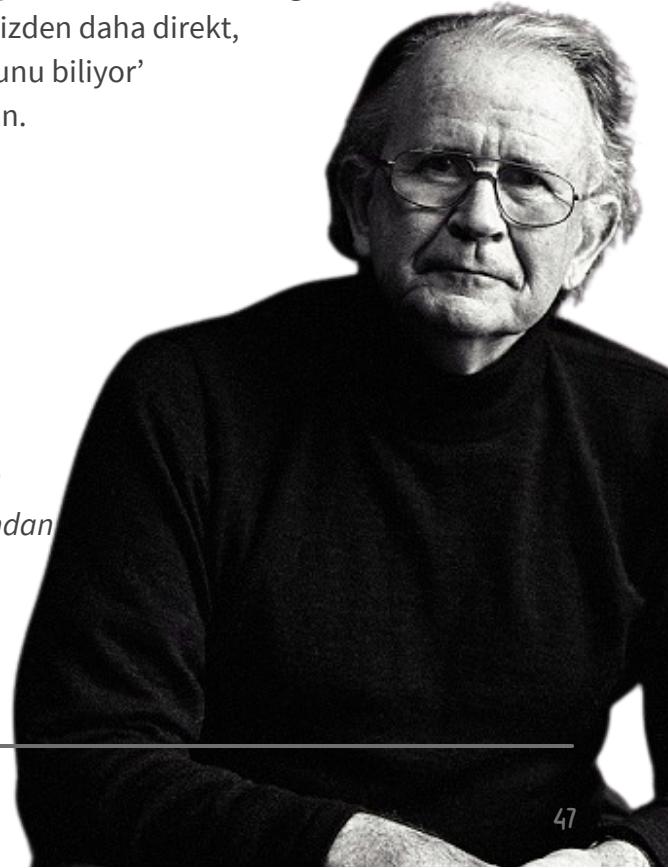


From And so it is  
(Victoria University Press)

**Vincent O'Sullivan** 28 Eylül 1937 yılında Auckland, Yeni Zelanda'da dünyaya geldi. Yeni Zelanda'nın en çok tanınan edebiyat insanlarından biri... Şair, kısa öykü, roman ve oyun yazarı, aynı zamanda editör. 2000 yılında Yeni Zelanda Liyakat Nişanı ile onurlandırılan Vincent O'Sullivan 2005'te şiir dalında Montana Ödülü'ne ve roman dalında Başbakanlık Ödülü'ne değer görüldü. Dunedin'de yaşıyor.

### Ne olduğunu bilmek

Kadınlar arasında sessiz olan bu kadın şenlikli bir sabah işi düşünüyor, garaj kapısındaki düzinelerce ağdan birine dolanan arıyı serbest bırakmayı. Arı önce fazlasıyla özenli tutundu hava ile tekrar baş edecekti ve sendeledi çiçek çitleri boyunca hep olduğu gibi, kadının sol elindeki eldivene yerleştirilene ve sağ elinin çıplak işaret parmağı bu bir çocuk gözüymüşcesine nazik dokunana dek ona, ve kanatlar çalışmaya başlıyor, neredeyse öfkeyle ve beden doğruluyor ve 'Kürklü Mermi'; -bir zamanlar çıldıran bir arı hakkında okumuştunu tekrar patlıyor güne, güneşin sonsuz çayırlarına ve sarsan rüzgarlara, hayata, 'bizden daha direkt, 'ne olduğunu biliyor' diyor kadın.



## VINCENT O'SULLIVAN/ ÇEV: ÇAĞLA MEKNUZE

### Being here,

It has to be a thin world surely if you ask for  
an emblem at every turn, if you cannot see bees  
arcing and mining the soft decaying galaxies  
of the laden apricot tree without wanting  
symbols – which of course are manifold – symbols  
of so much else? What's amiss with simply the huddle  
and glut of bees, with those fuzzed globes  
by the hundred and the clipped out sky  
beyond them and the leaves that are black  
if you angle the sun directly behind them,  
being themselves, for themselves? I hold out  
my palms like the opened pages of a book  
and you pile apricots on them stacked three  
deep, we ask just who can we give them to  
round here who hasn't had their whack of apricots  
as it is? And I let my hands tilt and the plastic  
bag that you hold rustles and plumps with their  
rush, I hold one back and bite into it and its  
taste is the taste of the colour exactly, and this  
hour precisely, and memory I expect is storing  
for an afternoon far removed from here  
when the warm furred almost weightlessness  
of the fruit I hold might very well be a symbol  
of what's lost and we keep wanting, which after  
all is to crave the real, the branches cutting  
across the sun, your standing there while I tell you,  
'Come on, you have to try one!', and you do,  
and the clamour of bees goes on above us, 'This  
will do', both of us saying, 'like this, being here!'

### Burada Olmak

Elbette ince bir dünya olsa gerek arıyorsan her  
dönemeçte bir işaret, göremiyorsan arıların kıvılcımlandığını  
ve işaret istemeden kazıdığını usulca çözünen galaksilerini kayısı  
ağacının  
- elbette çok çeşitli- fazlasıyla başkalarının işaretleri?  
Yanlış olan ne basitçe?  
Bu arı yumağında ve bolluğunda,  
yüzlercesinden oluşan bu havalanmış kürede  
ve ötelindeki kırılmış gökyüzü ve güneşin doğrudan önünde  
tutarsan siyah olan bu yapraklar,  
kendileri olan, kendileri için?  
Uzatiyorum avuç içlerimi bir kitabın açık sayfaları gibi  
ve sen dibinde kümelenen üç kayısıyı istifliyorsun,  
kime verebiliriz onları diye soruyoruz  
kendi paylarına düşen kayısılar böyle olmayanlar,  
dolaşınlar diye burada? Ve ellerimi eğik bırakıyorum ve tuttuğum  
plastik çanta hışırdıyor ve içindeki ıvır zıvır  
yere çakılıyor, birini geri alıyor ve dibine doğru ısıyor ve  
tadı aynen renginin tadında ve bu saat tam olarak  
ve düşlediğim hatıra buradan çok uzağa taşınmış bir akşamüzeri  
için depolanıyor,  
elimde tuttuğum meyvenin kürklü sıcaklığı adeta önemsiz  
olduğunda,  
kayıp ve hâlâ aradığımız sembol olabilir pekâla  
sonuçta gerçek arzulanıyor, dallar güneşe kestirmeden gidiyor,  
sana şunu söylerken orada duruyorsun,  
'Hadi gel, bir tane tatmalısın' ve tadıyorsun ve arıların gürültüsü  
üzerimizden geçiyor,  
'Bu yeterli', ikimiz birden söylüyoruz 'böyle, burada olmak!

## LYNLEY EDMEADES / ÇEV: GONCA ÖZMEN

Putaruru'da doğdu. Şiirleri, incelemeleri ve akademik yazıları Yeni Zelanda, Amerika, Avrupa ve Avustralya'da yayımlandı ve yayımlanmaya devam ediyor. 2011 yılında Dublin'den sonra İrlanda adasındaki en büyük ikinci şehir olan Belfast'taki Queen Üniversitesi Seamus Heaney Şiir Merkezi'nde yüksek lisansını tamamladı. Şimdilerde Yeni Zelanda'da, Otago Üniversitesi'nde avangart şiirdeki ses ögesi üzerine doktora tezini hazırlıyor. Dunedin'de eşi ve kedisi ile birlikte yaşıyor.

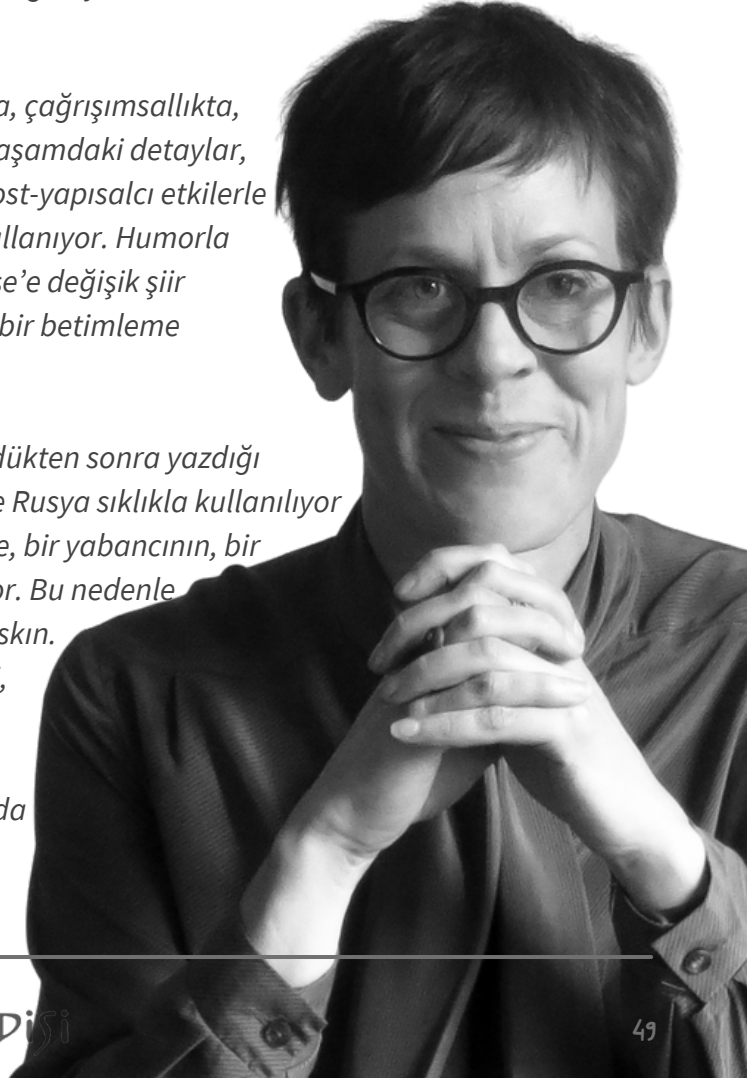
İlk kitabı *As the Verb Tenses*, 2016 yılında Otago Üniversite Yayınları tarafından basıldı. Elli şiirin yer aldığı kitapta Edmeades; çocukluk anıları, aşk-arkadaşlık ilişkileri, zamanın ve mekânın bireyler üzerindeki etkisi, yitirme duygusu, yokluk, ölümü kabulleniş ve bellek ile dil, ses ve anlam arasındaki ilişkiye odaklanıyor. Şiirlere bir çocuk akli hâkim diyebiliriz. Oyuncu şiirler bunlar. İroni dozu yüksek şiirler. Çocukların dünyayı algılamakla dille nasıl hesaplaştıklarına odaklanan şair; fiilleri bozuyor, sözcüklerin sesleriyle oynuyor ve dilin anlamı aktarmadaki yetersizliğini göstermek için çift anlamlılıktan farklı alımlama dizgelerine geçerek kuruyor şiirsel söylemini.

Foucault'nun söylem üzerindeki düşüncelerinden etkilenen şair, dil kullanımında ve zamanı algılamada çocuk ve yetişkin algısını karşılaştırıyor. Dil ediniminden dilbilgisi ve dilsel yapıya, dilin kullanımındaki farklılıklara, dildeki çift anlamlılıktan dil oyunlarına ses ve söz arasındaki ilişkiye odaklanıyor şair. Bir enstrümanı taklit ederek yazdığı "Enstrümantal" adlı dokuz şiirlik dizide; ritmin, sesin, perdenin, temponun, metronom ve uyak çalışmalarının şiirdeki yerini ve önemini vurguluyor bir anlamda. Ses ve sözcük tekrarları, şiirlerin etkileyiciliğini arttırıyor.

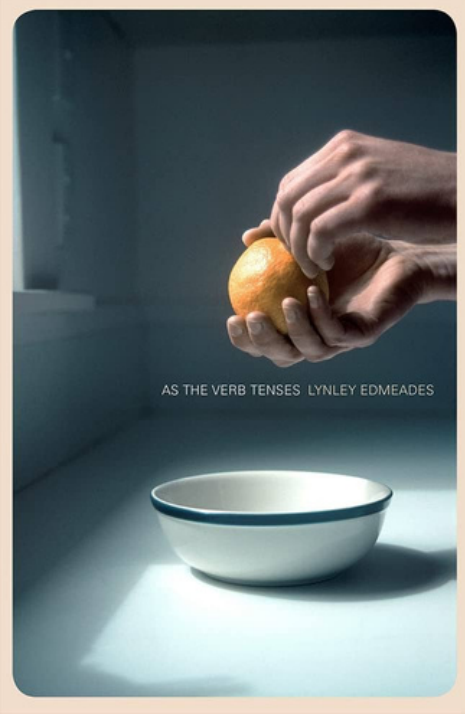
Caka satan, fiyakalı şiirler yazmıyor ama şiirleri soyutlamada, çağrışımsallıkta, şaşırtmada ve atmosfer yaratmada oldukça güçlü. Günlük yaşamdaki detaylar, Edmeades'in şiirlerine avangart, modernist, minimalist ve post-yapısalcı etkilerle giriyor. Yalın bir dil kullanımı var. Konuşma dilini ustalıklı kullanıyor. Humarla beslenen şair, yergiden de yararlanıyor. Sonnet'den free verse'e değişik şiir formlarını deniyor. Görüntüsel imge kullanımı yoğun. Görsel bir betimleme denebilir bazı şiirleri için.

Uzun yıllar ülkesinden ayrı kalan şairin Yeni Zelanda'ya döndükten sonra yazdığı şiirlerden oluşuyor ilk kitabı. Yeni Zelanda, Belfast, Avrupa ve Rusya sıklıkla kullanılıyor şiirlerde. Londra ve İrlanda ile ilgili betimleme ve imgelerinde, bir yabancının, bir anlamda ötekinin bakış açısı etkileyici bir biçimde hissediliyor. Bu nedenle coğrafyalardan kaynaklanan kültürel farklılıklar oldukça baskın.

Zaman, bellek ve dil üzerine yoğunlaşan Edmeades'in şiirleri, ılımlı ve uysal (gentle) olarak tanımlanıyor genellikle. Doktora tezinden aldığı esinle, ses ve anlam açısından çeviri üzerine odaklandığı ikinci şiir kitabı *Ear Cleaning*'i 2019 yılında yayımlamayı hedefliyor.



LYNLEY EDMEADES / ÇEV: GONCA ÖZMEN



from As the Verb  
Tenses  
(Otago University  
Press)

Contained

Winter has grown on us – the cool breeze  
no longer shocks and the birds carry on  
with their sunshine-fed song. Around  
their eyes are thin yellow orbs that seem there  
to contain, hold that avian pupil in place.  
It's all a question of relativity, you say –  
the years felt so long as a child.  
But back then, a year was a quarter  
of your entire life. Now it's a mere tilt  
of the head – something that's a little bit more  
than nothing, a frame growing smaller  
as the days pull at the skin around your eyes.  
And yet the point remains the same:  
what will be will never be contained.

Zapt Edilen

Kışa alıştık – serin esinti  
şaşırtmıyor artık, kuşlar sürdürüyor hâlâ

güneşe doymuş şarkılarını. Gözleri  
ince, sarı daireler – zapt etsinler diye  
gözbebeklerini yerlerinde.

“Hepsi görelilik meselesi,” dersin sen -  
çocukken nasıl da uzun bir yıl. Tüm hayatının  
çeyreğiymiş bir yıl o zamanlar. Şimdiyse

sadece başın biraz yana eğilmesi – hiçbir şeyden  
biraz daha fazla bir şey, giderek daralan bir çerçeve  
günler derini çekiştirdikçe gözlerinin çevresinden.

Oysa mesele hep aynı:  
Zapt edilemez olacak olan.



## LYNLEY EDMEADES / ÇEV: GONCA ÖZMEN

### Between Speech and Song

I'm sorry, you said.  
What for, I said. And then  
you said it again.

The house was cooling.  
The pillowcases had blown  
across the lawn.

We felt the usual shortcoming  
of abstractions. I hope,  
you said. Me too, I said.

The distance between our minds  
is like the space  
between speech and song.

### Söz ve Ses Arasında/ki

“Özür dilerim,” dedin.  
“Ne için?” diye sordum. Sonra  
Aynı şeyi söyledin yeniden.

Ev soğuyordu.  
Yastık kılıfları çayırdı  
Bir yandan bir yana uçuyordu.

Her zamanki yetmezliğini hissettik  
soyutlamaların. “Umarım,”  
dedin. “Ben de” dedim.

Zihinlerimiz arasındaki mesafe  
Boşluk gibi  
Sözün ve sesin arasında/ki.

### Optimism

When I got to the cinema I waited for the film to begin. When the film began I waited for it to affect me. When I found I was not being affected, I waited for the film to end. When the lights came up I waited for other people to leave before I put on my coat and gathered my belongings. Then I drove home waiting to reflect on the substance of the film and the impact it might have on my life. While I was waiting for that to happen, I drove to the supermarket and waited in a queue to buy bread. This was to avoid waiting in a queue tomorrow to buy a sandwich. When I got home I found I was too tired to analyse the film, and thought it could wait until the morning. Then I could write something about it while waiting for the bus. I put the jug on and waited for it to boil while brushing my teeth. I made tea and went to bed. I must have fallen asleep waiting for the tea to cool because this morning when I woke up, I saw it had spilt over the book that I was going to write about the film in. I would have to wait for it to dry.

### İyimserlik

Sinemaya gittiğimde filmin başlamasını bekledim. Film başladığında beni etkilesin diye bekledim. Etkilenmediğimi fark ettiğimde, filmin bitmesini bekledim. Işıklar yandığında eşyalarımı toplayıp paltomu giymeden önce diğerlerinin çıkmasını bekledim. Sonra filmin asıl anlamını ve hayatımdaki olası etkisini bulmayı bekleyerek arabayı eve doğru sürmeye başladım. Bunun olmasını beklerken, markete doğru kırdım direksiyonu ve ekmek almak için sırada bekledim. Bu, yarın sandviç alma kuyruğunda beklemem içindi. Eve vardığımda filmi analiz edemeyecek kadar yorgun olduğumu fark ettim ve sabaha kalabilir dedim. Hem sonra otobüsü beklerken film hakkında bir şeyler yazabilirdim de. Dişlerimi fırçalarken ketili açtım ve suyun kaynamasını bekledim. Çay yaptım ve yatağa geçtim. Çayın soğumasını beklerken uyuyakalmış olmalıyım ki uyandığımda çayın içine film hakkında bir şeyler yazacağım kitabın üstüne dökülmüş olduğunu gördüm. Onun kurummasını beklemem gerekti.

## LYNLEY EDMEADES / ÇEV: GONCA ÖZMEN

### Miss New Zealand

If I mention you in dinner-table talk  
people say things like *really*, and *why*  
*did you leave her?* Even so, I don't think  
I would have brought you to this dinner party –  
remember that time you asked, so innocently,  
if Hawaii was still an American colony?

You were the kid at school wearing crochet.  
Then one day you got drunk at a party  
and gave that guy a blow-job in the hallway.  
You said his hair wasn't *red*, it was *amber*.  
It got turned to myth, like any good story,  
which is why you kept some cool. That's better  
than being super-cool and then not cool at all.  
Like Miss America, for example.

### Bayan Yeni Zelanda

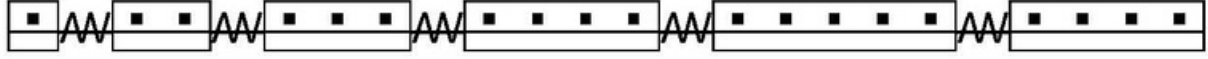
Akşam yemeğinde senden bahsetsem  
“Sahi mi” diyecekler “niye ayrıldın ondan?”  
Buna rağmen getirmezdin seni bu ziyafete -  
masumca sorduğun zamanı hatırla,  
“Ya Hawai hâlâ bir Amerikan sömürgesi olsaydı?”

Dantelden elbiseler giyen bir çocuktun okulda.  
Sonra bir gün bir partide sarhoş oldun  
Ve koridorda sakso çektin o oğlana.  
Saçlarının turuncu olmadığını söyledin, kehribarmış.  
Bir mite dönüştü bu da, her güzel hikâye gibi,  
soğukkanlılığını az da olsa koruman bundan. Küstah olmandan  
daha iyi, sonrasında hiç kayıtsız olmamandan.  
Bayan Amerika gibi mesela.

# DEPREM

ERKUT TOKMAN

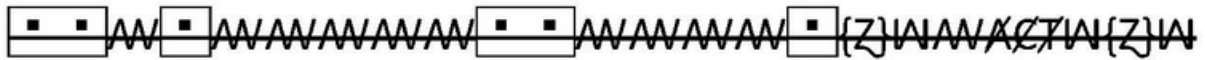
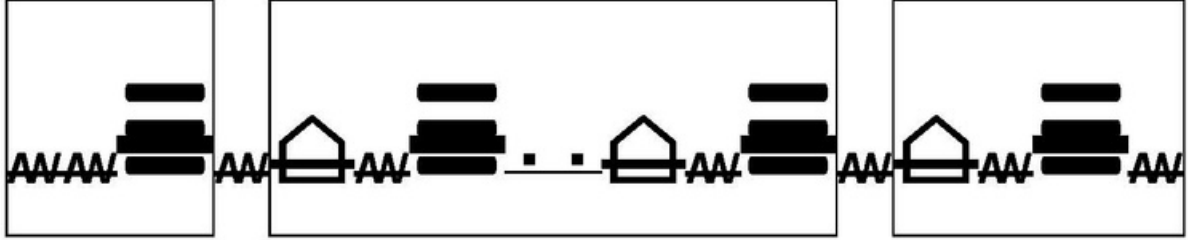
(KALİGRAFİK ŞİİR-BÖLÜM-1)



W{5u5}W{5u5}W{5u5}W{5u5}W{5u5}{5u5}W

~::~~::~{5u5}~::~~::~{5u5}~::~~::~{5u5}~::~~::~{5u5}~::~~::~{5u5}~::~~::~{5u5}

W{5u5}W{5u5}W{5u5}W{5u5}W{5u5}{5u5}W



W{5u5}W{5u5}W{5u5}W{5u5}W{5u5}{5u5}W

~::~~::~{5u5}~::~~::~{5u5}~::~~::~{5u5}~::~~::~{5u5}~::~~::~{5u5}~::~~::~{5u5}

W{5u5}W{5u5}W{5u5}W{5u5}W{5u5}{5u5}W

~::~~::~{5u5}~::~~::~{5u5}~::~~::~{5u5}~::~~::~{5u5}~::~~::~{5u5}~::~~::~{5u5}

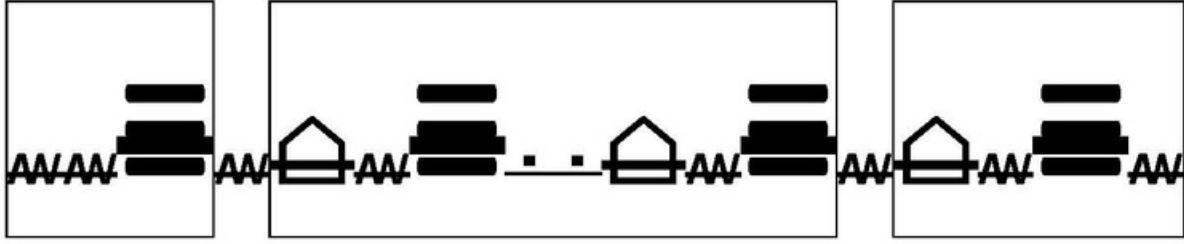
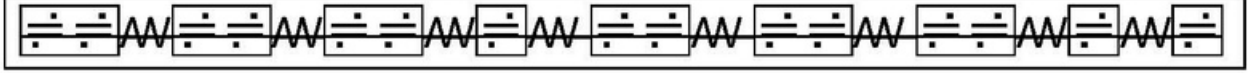


W{5u5}W{5u5}W{5u5}W{5u5}W{5u5}{5u5}W

~::~~::~{5u5}~::~~::~{5u5}~::~~::~{5u5}~::~~::~{5u5}~::~~::~{5u5}~::~~::~{5u5}

W{5u5}W{5u5}W{5u5}W{5u5}W{5u5}{5u5}W

KCTW(Z)IAW(Z)IAW(KCTW(Z)IAW(KCTW(Z)IAW(KCTW(Z)IAW



NeçanlarΔgittiAliye ΔkalptenÇanΔ bir gözTamer Δyaşıtaşoldu Δ

NeçanlarΔgittiAşh ΔkalptenÇenkΔ bir gözTuğçe Δyaşıtaşoldu Δ

NeçanlarΔgittiAysun ΔkalptenZelilΔ bir gözTulu Δyaşıtaşoldu Δ

NeçanlarΔgittiAynur ΔkalptenÇananΔbirgözTuğrulΔyaşıtaşolduΔ

NeçanlarΔgittiAyça ΔkalptenÇengizΔbirgözToygarΔyaşıtaşolduΔ

NeçanlarΔgittiAyşe ΔkalptenÇengizΔbirgözToygarΔyaşıtaşolduΔ

NeçanlarΔgittiAyşe ΔkalptenÇengizΔbirgözToygarΔyaşıtaşolduΔ

NeçanlarΔgittiAyşe ΔkalptenÇengizΔbirgözToygarΔyaşıtaşolduΔ

NeçanlarΔgittiAyşe ΔkalptenÇengizΔbirgözToygarΔyaşıtaşolduΔ



<p>Neçanlar  Neçanlar  Neçanlar</p>

Neçanlar gitti Ali kalpten Cemre bir göz ilbe yaşitaş oldu

Neçanlar gitti Aylin kalpten Cemil bir göz telge yaşitaş oldu

Neçanlar gitti Ahmet kalpten Cem bir göz an yaşitaş oldu

AAW  AA  AA  AA  AA  AA  AA  AA

~~{Z}IAIANACTIA{Z}IAIANACTIA{Z}IAIANACTIA{Z}IAIANACTIA{Z}IAIAN~~

Ne@anlar  W  Ne@anlar  W  Ne@anlar

AW{ $\Delta_{n-c}$ }AW{ $\Delta_{n-c}$ }AW{ $\Delta_{n-c}$ }AW{ $\Delta_{n-c}$ }AW{ $\Delta_{n-c}$ }{ $\Delta_{n-c}$ }AAW

  AWNe@anlar   AWNe@anlar  AWNe

W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }{ $\Delta_{n-c}$ }W

W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }{ $\Delta_{n-c}$ }W

W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }{ $\Delta_{n-c}$ }W

W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }{ $\Delta_{n-c}$ }W

W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }

        ACT

W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }

W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }W{ $\Delta_{n-c}$ }

# YAĞMUR

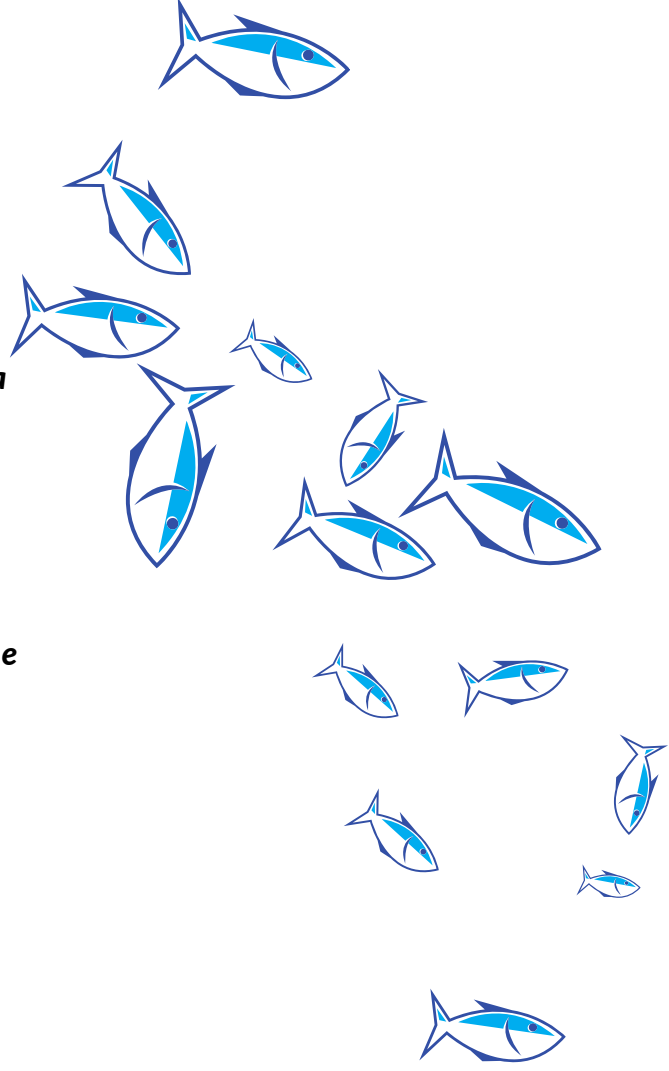
RAMAZAN TEKNİKEL

*Yağmurun da bir hayali  
Söyleyecek sözü vardır  
O en tanıdık sesiyle  
Koşuşan bu yağmurun  
Uzayan saatlerin coşkusuyla  
Dört bir yanı gözleyen*

*Ötelerden bir ses duyunca  
Anında yelkenlerini indirip  
Koşturan bu yağmur  
Kendi ikliminin yörüngesinde  
Gelecek günlerle sözleştiği  
Sevinçli düşleri vardır.*

*İçinde dışında kıyısında  
Buluştuğu bilge topraklarda  
Anlaşılır ince seslerle  
Bahçelere sığınan sokaklar  
Sokaklara sığınan evler  
Alinyazısı kadar derin*

*Ve de herkes bilir ki  
Burada yağmurlar bile  
Tef çalar da oynatırlar adamı*



# KURAK GÜNLER



ÖZGÜR SİNEMA  
AYŞE ÖZGÜR AYDOĞAN

Dünya prömiyerini Cannes'ın *Belirli Bir Bakış* bölümünde yapan ve *Queer Palmiye* adaylığı alan, **Emin Alper** imzalı *Kurak Günler*, Antalya Altın Portakal Film festivalinden En İyi Yönetmen dahil toplam 8 ödülle döndü. 2022 Yılında vizyona giren *Kurak Günler*, Yanıklar adında bir taşra kasabasındaki insanların kural tanımazlığını, bu kasabada yaşayan bireylerin bakış açılarını etkili biçimde gözler önüne seren oldukça başarılı bir politik gerilim.

Filmin açılış sahnesi: Yanıklar adında bir kasabaya yeni atanan genç Savcı Emre (**Selahattin Paşalı**) ve bölgede görevli Hakim Zeynep, geniş ve çok derin bir obruk başında durmuş konuşmaktadırlar. Savcı Emre ve Zeynep kasabaya giriş yaptıkları sırada sokaklar savaş alanı gibi, silahlı insanlar arabalara binmiş rastgele ateş ederek domuz avından dönmektedirler. İdealist ve genç bir savcı olan Emre sokaklarda bu şekilde ulu orta ateş edilmesinden ve avın böyle bir kutlamaya dönüşmesinden çok rahatsız olur, bunu dile getirmesiyle de bölge halkı ve Emre arasında gelişecek çatışmanın ilk adımı atılmıştır.

Eskiden beri ama özellikle geç dönem Türk Sinemasında taşra hikayelerine sıklıkla rastlıyoruz. Filmde taşranın hemen hemen bütün karakteristik özellikleri, iç karartıcı manzaraları ve bölge halkının yasa tanımaz, ahlakçı/ahlaksız davranış biçimleri mevcut. Yönetmen, kötülüğün musallat olduğu Yanıklar kasabasında hukukun tanınmadığı, kendi işine geldiği gibi ahlaki şekillendirmiş bir güruhu o kadar başarılı aktarmış ki gözümüzü filminden ayıramıyoruz. **Emin Alper**, senaryoda var olan sert ve hızlı geçişleri sindirmemiz için filmi bölümlere ayırmış.



Filmin ilk bölümünde Belediye Başkanı'nın oy toplamak amacıyla kullandığı ve derin obruklara neden olan, halkı tehlikeye atan bir su sistemi kurmuş olduğunu görüyoruz. Tehlike arz eden obrukların oluşmasına neden olmayacak ve su problemini kökten çözecek bir seçenek var ama Belediye Başkanı bu çözüme yanaşmıyor. Hatta kasaba halkını da buna ikna etmiş. Başkan'ın karşısında duran bir kişi var, gazeteci Murat. İçi balçık dolu olan göle yüzmeye giden Savcı Emre ve Murat burada tanışıyorlar. Murat, kasabanın sorunlarını, Belediye Başkanı'nın rant peşindeki politik duruşunu çok iyi bildiğinden savcı ile yakınlık kurmaya çalışmaktadır; başarılı da olur. Buraya kadar görece yavaş yavaş tırmanan film, Emre'nin bir tecavüz olayına şahitlik etmesiyle hızlanıyor.

Başkan'ın oğlu ve bir arkadaşı ile yemeğe katılan Emre'nin gece içtiği içkiye hap atılır. Kasaba'nın engelli genç kızı Pekmez'in de geceye katılması-

## KURAK GÜNLER

ÖZGÜR SİNEMA / AYŞE ÖZGÜR AYDOĞAN

la korkunç şeyler olur, Pekmez'e tecavüz edilir. Kim bilir bu kaçınıcı tecavüz, kaçınıcı işkencedir? Savcı gecedan erken ayrılır çünkü Murat gelip onu oradan çıkarmıştır. Emre sabah uyandıığında her şey çok bulanıktır. Pekmez'e kim tecavüz etmiştir, Emre neden geceyi Murat ile geçirmiştir? Pekmez'in tecavüze uğramasından sonra başka bir yöne evrilen filmde bu soruların hiçbirinin cevabı verilmiyor. Yönetmen bu cevapları verme kaygısında da değil acele bir şekilde sanki başka bir pencere açıyor. Yine sert ve hızlı bir geçiş...

Belediye Başkanı seçimleri kazanıyor, halk nağralar atarak **yine** silahlar patlatarak, ateşler yakarak, yıkarak kutlamalar yapıyor. Başkan'ın tarafı olan gazetede Murat ile Emre arasındaki yakınlığın eş cinsel bir birliktelik olduğu iması yapılıyor. Pekmez'in o gece kendisine tecavüz edenin Emre olduğu yalanını söylemesiyle de halk Emre'ye ve Murat'a düşman kesiliyor. Murat gerçekten de Emre'den çok hoşlanıyor ancak bu yakınlığın derecesi filmde çok net verilmiyor ya da verilemiyor! Emre'nin durumu ise biraz daha farklı. Murat kendinden ve ne olduğundan ne kadar eminse Emre'nin zihni de bir o kadar bulanık. Kendini sorguluyor, bütün bu olayların neresinde olduğunu anlamaya çalışıyor ama bir yere varamıyor.

Ellerinde silahlarla ve sopalarla savcının evinin etrafında toplanmaya başlayan kalabalık Murat'ı ve Emre'yi linç etmeye kararlı. Bir anda çoğalan kalabalık, yakılan ateşler, öfkeli nağralarla dolu bu sahne bize Madımak yangınına anımsatıyor maalesef. Filmin başında domuzları kovalayan güruh bu sefer Emre ve Murat'ı kovalıyor. Başa dönüyoruz ve kovalamacanın sonu yine o dev obrukta bitiyor. Obruğa gelince organize kötülük durmak zorunda kalıyor çünkü obruğu aşmaları imkansız; ancak karşıya baktıklarında Emre ve Murat obruğu geçmiş karşıdan onlara bakıyorlar. Öteki taraftan!

Yönetmen, memleketin kuş bakışı bir fotoğrafını çekmiş gibi; kuş bakışı çekimlerde detayları kaçırabilirsiniz. Örneğin, **Emin Alper**'in anlattığı taşra insanı arasında hiç mi temiz kalmış bir kişi yok, böyle olabilir mi? Sonra Emre ile Murat'ın arasında ima edilen eş cinsel ilişki? Banyoda yaşanan olay ve Emre'nin belirsiz tavrı. Her şey fazlasıyla bulanık. Emre ile Murat arasındaki bu belli belirsiz ilişki sanki filmde bir farklılık olsun diye öylesine işlenmiş gibi. Kanımca filmin gerçeğe bağı biraz zayıf kalmış. Yine de izleyiciye söyledikleriyle, sinematografisiyle ve politik bir film olması sebebiyle *Kurak Günler* çok önemli bir film.

**Yönetmen: Emin Alper**

**Tür: Dram, Politik Gerilim**

**Oyuncular: Selahattin Paşalı,**

**Ekin Koç, Erol Babaoğlu, Selin Yeninci**

**Vizyon Tarihi: 09.12.2022**

### Ödüller:

**En İyi Yönetmen: Emin Alper – Kurak Günler**

**Cahide Sonku Ödülü: Çiğdem Mater**

**En İyi Erkek Oyuncu: Selahattin Paşalı / Kurak Günler**

**En İyi Görüntü Yönetmeni: Christos Karamanis – Kurak Günler**

**En İyi Müzik: Stefan Will – Kurak Günler**

**En İyi Kurgu: Özcan Vardar, Eytan İpeker – Kurak Günler**

**En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu: Erol Babaoğlu – Kurak Günler**

**SIYAD En İyi Film Ödülü: Kurak Günler – Emin Alper**

**Film -Yön En İyi Yönetmen Ödülü: Emin Alper – Kurak Günler**

# İSA'NIN YENİDEN DİRİL DİRİL DİRİLMELERİ

SÜLEYMAN BERÇ HACİL

Gün olur tanıyamam kendimi mi mi mi  
Sayamayacağım kadar çok ben ben ben ben  
Neler hatırlarlar ki? Çok eski evleri  
Çok eski evleri, bira nedir bilmezken...  
Büyürken ve büyükken dünya tramvayında  
Büyürken ve büyükken dünyayı gezerken  
Karalarım saçlarımı ve edepsizce miyavlar  
Su akıyor, günah benim, hala ben kimimdir?  
Ben kimimdir? Kim imdir? Rujlanıp şiir yazan?  
İçim soyunur hala, her yazdığım şiirde. İsa'mı?  
Genişleterek izlemektir delirmek, harbi delirmek  
Yani İsa'laşmaktır hayata bir anlam katan.

Hayırlı bir iş diye ve birazda otantik  
Babasının ruhuna lokma döktüren İsa  
O esnada hangi İsa? Alakalı mı hayatla?  
Hayat ne kadar alakadar İsa'larla? Dön dolaş aynı nokta.  
Ben herhangi bir ben. Ben herhangi bir İsa.  
Her birimiz İsa'nın yeniden dirilmesi.  
Yeteriz artık hayatın anlamsızlıklarına.  
Nokta. Hangi nokta? Nerede nokta?  
Kendini tanıyamamak asıl değilmesi gereken nokta.  
Anladığım, anlayabildiğim.  
Ama asla son değil nokta. Keyifli, azgın. Belki son kalan  
İsa'lar için birer kurtuluş.  
Ama biz yine de hayata iyi tarafından bakalım uyumadan.  
Nabıyosak? Yaşıyorsak?

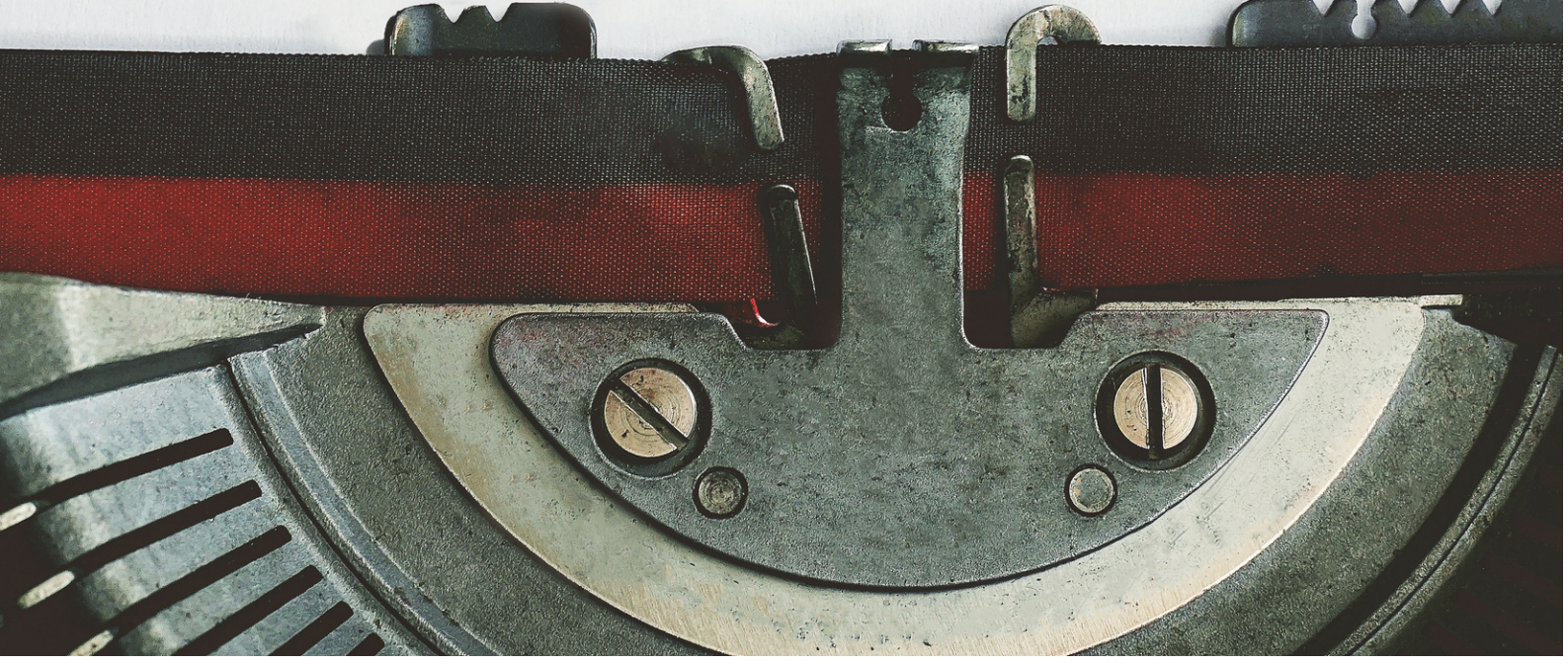
Kalpleri atarken hala insanların  
Sayamayacağım kadar çok, hala çok olan ben  
Her biri İsa'nın yeniden dirilmesi  
Bir Allah bilir beni bir de ben kendimi bazen...  
Bir Allah bilir sevmem ölümü; boşananam dünyadan.  
Yaşadığım çiçekçileri, unutulamaz rüyaları.  
Bırakamam bu emeklilik hallerini,  
açarım rakımı Allah'ın izniyle,  
sonuna kadar kullanırım, bırakamam. Peki neleri bırakabilir  
insan? Evet insan?  
İstemedem sağlığını? Kendisine dokunan? Keyiflendiren?  
Azdıran?  
Kırıldığı yerlerden ovulur çıplak çırıl. Evet.  
Sonra giydirilir hemen, bir beyaz zambaktan, kaftan.

Günü gelir satarım uyuyakalmış düşlerimi  
Bozulmaz artık sağlığım: Soğuk  
Üzerimde bir ev sahipliğinin rahatlığı: Derin  
Felsefe okuyan kızlar: Çoğu soğuk ve derin  
Belirtsinler dipnotta o görünmeyen gerçeği  
Direkte patlayan o görünmeyen gerçeği  
Hani nerede İsa'lar? Hani nerede benler, kaybolmuş?  
Olsa da kimlik kartlarımız kibrimizin ilacı; İsa'ların  
Söylese kredi kartlarımız yaşadığımızı devlete  
Bi rahatlayalım ah hayat, gerildigimiz yerlerden.  
Baskın yesin acılarımız ve kurtulsun her bir İsa. Kurtulsun her  
bir İsa.  
Kurtulsun her bir İsa. Kurtulsun.

İSTANBUL / OCAK / 2023

# EDEBİYAT VE İNSAN

ARDA CEVAHİR



**Edebiyatı insan açısından değerlendirmek, insanın, dil aracılığıyla resimlendiği bu soyutlamadaki yerinin araştırması, dil yordamıyla onu işleyen bir bilinç (yazar) için ne olduğunu düşünmek, dolayısıyla, insanın insan için ne olduğunu sormak demektir.**

**Edebiyat herkes için değişkendir: Kimisi için, güzelduyusal (estetik) gereksinimlerin karşılanmasından öte bir gerekçesi olmayan haz aracı, keyfi bir manzara görünümü, kimisi için, amacı insan olan felsefelerden ayrılması olanaksız, insanî gerçeği tüm çıplaklığıyla anlama doruklarına bizi yükseltecek bir yoldur. Hemen, kolaycılığa sığınıp, “sanat için sanat” diyen Parnassçılar gibi, “edebiyat için edebiyat” diyen bir tutum benimsenebilir: Bu açıdan bakarsak, edebiyatı gereği gibi değerlendirmek, eseri, edebiyatçının edebi kişiliği içinde ele almak demektir; böylelikle de edebiyat, ideoloji ya da felsefelerin hizmetçiliğinden kurtulup, kendi edebi gerçekliğini oluşturabilecektir: Bağlaşım ancak bu temel üzerinde kurulabilir.**

Kuşkusuz, bu yaklaşım, edebiyatın vücuda gelmesi için gereken ona can verici ruhu, yazıyı sanat kılan en içteki anlamı, özünü oluşturan dili, sesle ya da üslûpla karıştırmaktadır. Böylelikle edebiyat, yaşamın kaleminden kaleme değişen bir üslûp penceresinden seyredilen betimi olacaktır; kimse yazarı şu şeyi neden böyle değil de öyle betimlediğinden sorumlu tutamayacaktır; yazar, kırlardaki şarkısı bitip külleri tüten köye döndüğünde, bundan mesul değildir, o edebiyatçıdır; onun işi edebiyat yapmaktır. Üslûbu, ince yaradılışı gereği, tüten yıkıntıları toparlama, toprağı yeniden sürme, harç karıp duvar örme işlerine de karışmayacaktır, o, edebî kişiliktir. Bu bakış, yaşamı, edebiyatçının görüş açısından bizi izlemeye götüren ve sahibine geri döndüren burjuva idealist öznelciliktir. Edebiyatçı, sadece bireydir, yani yazardır, toplumcu da olsa bir toplumcu bir bireydir. Şöyle denecektir ardından: İşte! Toplumcu bir yazar. Dil, onun eti kemiği, yüz çizgileridir; zaten idealizm de bir fikrin ete kemiğe bürünmesinden başka bir şey değildir, yazar toplumun göğünde bireysel bir anıt olup yükselmektedir.

Bizim içinse dil, sadece bireysel bir bilincin öznelliğinden akıp gelen düşünme biçimi, bir üslûp meselesi değildir. Çünkü üslûp, bir durumu sadece acıklı ya da komik olan yanıyla görebilir; olgunun herkese lazım gelen doğurması gerekli gerçeğini bakışı uğruna feda edebilir. Bizim için dil, bir durumun özündeki gerçeği, kişisel bilinçten evrensel bilince, yani edebiyat katına taşımaya aracılık eden düşünme edimidir; edebiyat, olguyu,

kendi bilincimden evrensel bilince dil aracılığıyla taşıma uğraşından başka bir şey değildir. Dolayısıyla, dille yaşam arasında sıkı bir bağ, ayrılmaz bir birlik söz konusudur. Yazar, düşünsel olarak, içinde doğup yetiştiği çağla çepeçevre kuşatılmıştır, bilinci onunla biçimlenmiştir ve yaşadığı dönemin gerçekliğinden kendini soyutlayamayacaktır.

Burada, şu soru beliriyor: Modern edebiyat, gündelik yaşama, yani somut insana bugün ne denli yakındır? Bugünün yazarı, sabahları yorgun argın işe giden şu insanlara hangi gözle bakmaktadır? Gerçek şu ki, bugün yazar toplumu elinin tersiyle itmektedir. Gündelik yaşam, epeyden beridir, edebiyat alanından, edebiyatçı da gündelik yaşamdan, deniz suyunun gel gitle çekilmesi gibi uzaklaşıp birbirlerini kupkuru ve yüzüstü bırakmışlardır. Hayat, bilinçten yoksun cansız bir beden, yazar da gövdesiz bir baş olup birbirlerini uzaktan izlemekte, üstünlük yarışındaki geçimsiz bir inatla birbirlerine bakmaktadır. Yazar toplumu yazmakta; ama eşyasını taşıttığı amelelere kuşkulu gözlerle bakmakta; toplum da yazara saygı duymakta, ama içlerinden biri gibi yaşamayan bu saygınlığı hor görmektedir.

Yazının, yazma bilmenin eski çağlardan beri bir üstünlük zırhı olduğu biliniyor. Çok gerilere, eski Çin'e gitmeye gerek yok: Daha **Shakespeare** zamanında bile, okumak yazmayı

okumak yazmayı bilmeye yeterli değildi. Yazmak, yeteneği de gerektiren bir ustalık işiydi. Yazar, kimileyin saray tarafından korunmakta, kimileyin sürgüne yollanmaktadır; bazen iktidarın bazen de bir bireyin, bir insan topluluğunun, suç ortaklığına soyunmaktadır. Gerektiğinde, egemenlerin çıkarlarına da yaracak işbirliğine hazırdır; şu dolandırıcıyı alkışlatmak için kalemini şöyle bir iki oynatması yeterlidir; egemen sınıfça korunup onurlandırılması da bu yüzden, yeri geldiğinde onların çıkarlarına da yaracak kalemi elde tutuşundandır. Böylece yazar, soylu sınıfın sofrasına konuk olabilmekte, bir vekille ekonomi ve siyasa üzerine konuşabilmekte, yazarlık, diplomatlık, avukatlık gibi bir unvan mertebesine ne yazık ki yükselmektedir.

İşte bugün, bu unvana erişme olgunluğunu sergileyebilmek için gösterilen birer çabayı da barındırıyor bütün yazdıklarımız. İşin kötü tarafı, unvanını kibir ya da alçakgönüllülükten de yana olsun kullanacak yazar yerine, yapıtının gerisinde ün hesabıyla bekleyen ve hesapladıkça da eyleminin gerisine düşen sıfatsız kişi bulunmakta günümüzde. Yazar olmak için; okuyucu kitlesi oluşturabilecek gerçeklikte eser vermek yerine, şu ya da bu medya organında şöyle bir görünüp geçmek yeter. Aslında böylelikle, okurla yazar arasında değil, ünlüyle izleyici arasında zamanı hiç eden bir oyunbazlık da sürmektedir: Adı geçen kişi, ekrandaki görüntüsüyle, yolda rastladığınızda yoksun olduğu bir öznellikle karşımıza çıkmaktadır: Dünü, şimdimizi ve geleceğimizi de ele geçiren, tüm zamanlarda var olan bir öznellik-

tir bu artık. İzleyen kişi, bu özneliği taşımayan varlığının yoksunluğuyla dönüp kendine bakmakta, bu yoksunluğundan da, ekrandaki özneliğe doğru kendi ünsüz varlığını, yani öznelleşmemiş ve hayata boyun eğen varlığını bir eşya gibi aşarak, yani öykünerek kurtulmaktadır. İşte bu noktada, yazar için de, insan için de zaman, kaybolup yitmekte, kişi, yazmaya oturduğunda, çağını görme olanaklarını da ortadan kaldırdığından, fi tarihinde kişileri bize öyküleştirmektedir. Yaşantımızın bugünkü durumuna dair ipucu barındırdığından değil, çoksatarlıkla (bestseller olmakla) ünlenmek için.

Yazar yoktur; edebiyat, yaşamı, kibirli terk edişiyile baş başa bırakmıştır. Oysa insan orada, yaşanan günlük hayatın içindedir; tren ıslığıdır, hayat pahalılığıdır, aşk ya da iş arayışıdır, yol yorgunluğudur, ekmek kokusudur, cinsel ayırmadır... Hayat insanın, insan hayatın içindedir. Dil, bütün dillendirilmemişliğiyle orada, edebiyat da, yazar da oradadır ama yazar bunu kabul ettiğinde bile, kaşla göz arasında sezmemizi istediği bir şey de bizden beklemektedir: Üstkimlik.

Yani, yazar toplumdan gelecek talep etmektedir. Böylelikle bugünün toplumsal gerçeği, yazar için varlığının yadsınmasıdır. Yazar, içine girmekten kaçındığı, gereksinimlerini karşılayan ve kendisini gerekseyen bir toplumla bağdaşma yükünden kurtulmakta, böylece de, kendi

gerçekliğinden kaçanlarca oluşturulmuş bir hayran topluluğuyla sorumsuzluk ortaklığında buluşmakta tatmin aramaktadır. Yazar da içinde olarak tüm toplum, kendi yabancılığı içinde kendini tanımaya yönelmekte, insanlar arasında dillendirilmeyen, ama herkesin gizliden gizliye iyi bildiği suçlar aracılığıyla iletişim kurmaya çalışılmaktadır.

İşte bu homojenlik, daha önceden kişilerin geçmişinden var olduğundan, toplumun da geçmişe yönelmesi, kendini geçmiş aracılığıyla dillendirmesi getirmektedir. Geçmiş, yaşadığımız çelişik durumu bir uyuşturucu gibi bize unutturmakta, yaşadığımız sızılı zamandan bizi daha ötelere çekip götürmekte, geçmiş bir hikaye, uzak bir yaşantının ıstırapları, bir kadının, bir adamın anıları, gerçekliğimizi halının altına itmeye yetmektedir.

Ancak edebiyatın amacı inanç değil gerçekliktir. Yazar, körlemesine ilerleyen bir toplumun el yordamıyla aradığı gerçekleri insana sunmaya mecburdur. Edebiyatçı, herkesin her an nerede ne yaptığını değil, hangi koşullar altında bunları gerçekleştirdiğini bilmek zorundadır. Çünkü koşullar değiştirilmedikçe toplumu dönüştüremeyecek, ona bir yaratı, eser diyebileceğimiz bir gelecek olanağı sunamayacaktır. Edebiyat gerçekliği ve onu yaşayan insanı gerçeklik içindeki yerine konumlandırmalıdır.

Bunu seçtiği an, elinde sadece dilin bulunduğunu, olanaklarını ve yetersizliğini de görerek, kıyıya vurup duran dalgalar gibi, kendisi de durmadan özgürleşerek insanı değiştirecek ve özgürleştirebilecektir. Seçmediğinde ise, düşler aleminde yaşayacak, toplumsuz ve insansız kalıp kendini yok edecektir.

# SÜRMATÜR

CAN CEYLAN

*Dizesinde duramayan  
Çizgisini bulamayan  
Harfi deşik, benzi soluk  
Yörüngesi bayır yolak  
Sürmatür bir şiir  
Benimkisi*

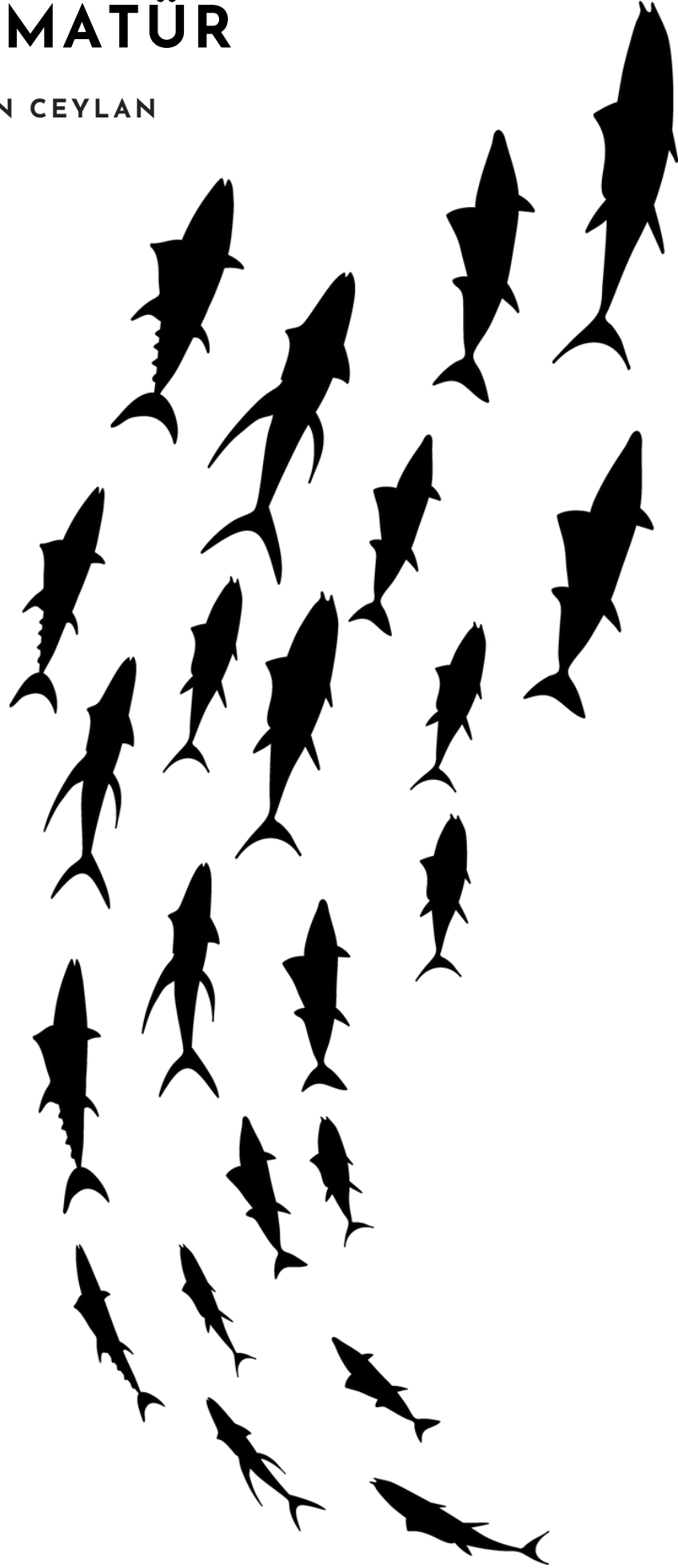
*Sabaha dek titizlenen  
Elde kalem geceleyen  
Dörtlüğünden tavsayanı  
İmge tokat örseleyen  
Sürmatür zor şiir  
Benimkisi*

*Yanlış yere çekilmesin  
Su dökemem eline  
Tesisatta baş gösteren  
Bir sıkımlık arızayı  
Saatlere yuvarlayan  
Mahareti bol ustanın*

*Lakin  
Bir günde değil  
Bir ayda yazdığımı söylesem  
Kıpırdamaz kılı dirhem  
Şiire meyli olmayanın*

*Sürgünlere yelken açmış  
Menziline varamayan  
Kadem basmış sırra çoktan  
Harfi deşik, vakti geçik  
Sürmatür zom şiir  
Benimkisi*

*Okumaya dokunaksız  
Okunaksız kelaynaklar  
Düşmeyin peşime artık  
İyisi mi matür kalın  
Okumayın...*



# Erhan İksamuk'un Gizlenimler'ine Bakış

TUGAY YAZICI

*Gizlenimler* şairin ikinci şiir kitabıdır. Mabet Ağacı, Giyotin Bakmanın Hizasında ve Bâtin adlı üç bölümden oluşuyor. Şiirin nerede biteceğini kestirmek güçtür; Erhan, şiirlerini bütünlüğünü bozmadan sürdürüp nerede bitireceğini iyi kestirerek tamamlamış.

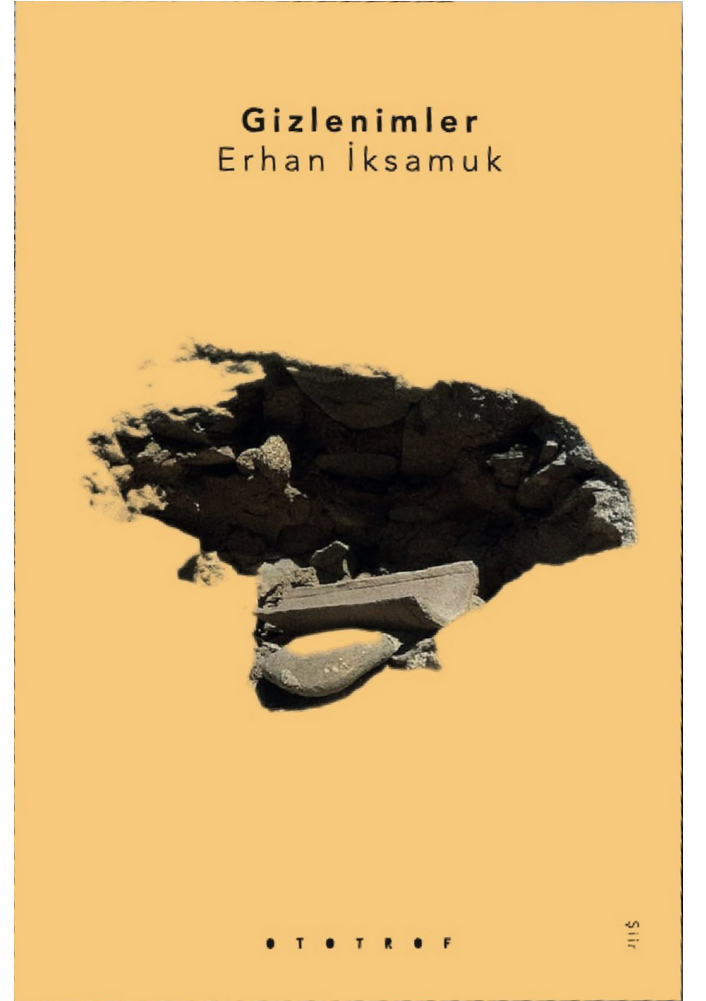
*“sığınıp bir tiran duasına  
kelimelere kapanıyorum”*

Bu dizeler kitabın ismi ve teması hakkında ipucu veriyor gibi. Kelimeler dışarı ile mesafedir. Bu mesafeye kapanmak gizler. Erhan bu mesafede şiirini büyütüyor. Mesafeyi bir örtü olarak kullanıyor. Bu anlamda kitabın ismini yakıştırdım.

Kelimelere kapanan Erhan bu mesafeye ilk temaslarını da taşımaktadır. Geçmişe, çok geriye, ilk olana gider. Bu geriye gidiş fizikten sıyrılmıştır. Şiire olağanın dışında yansır. Bilince uğrayan her şey bozulur ve evlerimiz de bozulmadan payını alacaktır. İnsan her şeyi tekrardan tekrardan yaratmaya meyillidir. Bu yaratış ilk olarak ev ile başlar. **Gaston Bachelard** *Mekânın Poetikası* adlı kitabında şöyle diyor: *“Doğduğumuz ev, bir ana bina olmaktan çok, bir ana hülyadır. O evin her kuytusunu, bir düşünme kovuğuydu.”*

Ve Erhan'ın dizeleri

*“gördüğümdür göğe uzanan ipleri doğum lekesinin  
doğulan evdir”*



Erhan çocukluğunu dizelerinde görünür kılarken aslında saklamaya çalışıyor. Çocukluk saklanılasıdır çünkü topluma çarpan büyütülecektir. Erhan içindeki çocuğu büyütmemek için saklıyor ve saklanış bir bedene bürünüyor. Şiirinin aldığı ivme ve tazelik saklanılan büyümeye maruz kalmayan şeylerden dolayıdır. **Gaston Bachelard** şöyle diyor: “Çocukluğumuzun, içimizde canlı ve poetik bakımından faydalı bir biçimde kalması, olgular düzleminde değil, düşünme düzleminde gerçekleşir, geçmişin şiirini işte bu sürekli çocukluk sayesinde elimizde tutarız.” Erhan da geçmişin şiirini çocukluk sayesinde şimdide tutuyor.

“cam bilyelerin dünyadan saklanmasıym”

Bazı fizikçiler evrenin bir noktanın patlamasıyla oluştuğunu söylerler. Noktanın tasavvufta da önemli bir yeri vardır. Geometride bir noktadan sonsuz doğru geçer. Noktaya çeşitli bilim dalları ve inanışlar önem vermektedir. Bazen nokta her şeydir bazen çok küçük bölünemeyen parçadır bazen hiçbir şeydir. Bazen başlangıç sayılır bazen sonu ifade eder. Noktaya nereden bakarsak ora olur. Erhan şiirinde tözü arayan öz barındırır. Tabii bu arayış sadece arayıştan ibarettir. Bu anlamda noktaya da dokunmuştur Erhan.

“her şey benimle başlamakta  
ben noktaya dönüşmekteyim”

Şehir yaşamına Erhan'ın dizesinden bakmak yerinde bir tespit yapmaya benziyor. Şehir insanların hem birbirlerine çok yaklaştığı yerken o kadar da uzaklaştığı yerdir. Erhan'ın dizelerinde şehre dönüşler uzaklık beslemektedir. Bu uzaklık hem köye, kıra, doğaya uzaklıktır; hem insana, bene, öze uzaklıktır. Dönüş yanlış yeredir bu nedenle özden uzaklaşmaktadır.

“ve döneceğim şehre heyula gibi nefi bir uzaklık”

Yalnızlık birçok şiire uğramıştır. Belki de şairlerin ham maddesidir.

“kış sesleri biriktirmeyi öğrenmiştim  
sesimle yetinmeyi öğrendiğim zaman”

Ve ses imgelere gebedir. Erhan'ın bu alandan faydalanması şiirine zenginlik katmıştır. Bu dizelerini **Orhan Veli**'nin meşhur dizelerine yakın buldum:

“Bilmezler yalnız yaşamayanlar  
Nasıl korku verir sessizlik insana  
İnsan nasıl konuşur kendisiyle  
Nasıl koşar aynalara  
Bir cana hasred  
Bilmezler”

Erhan şiirini netleştirmiyor, kesinleştirmiyor. Böylelikle şiirin diline yarayan bir alan açıyor. Netlikten uzaklaştıkça hayal dünyasına açılıyor. Aynı zamanda şiir belirsizliğin dili değil midir? İletişim dilinin kesinliğinden keskinliğinden kaçmak değil midir?

“nerde is varsa oraya yakıştırıyorum sözcükleri”

Kesik kesik akan bir süreçtir şiir, durmaz fakat kesilen yerler boşluklarla dolar ve boşluklarla nefes alır. Erhan şiirinde boşluklar yaratmalıdır. Boşluklar az şeyler değildir bazen şiiri daha etkin kılabilir. Bazı dizelerde imgeyi zenginleştirmek için dizelerini sürdürmesi imgelerinin tesirini azaltıyor. Bu anlamda kelimeleri daha tasarruflu kullanabilir. Ve bazı imgelerini abartılı sıfatlarla kurması şiirine zarar veriyor. Bu nedenle okurken bazı dizeleri hayıflanarak okudum. Yazımı Erhan'ın dizeleriyle bitiriyorum.

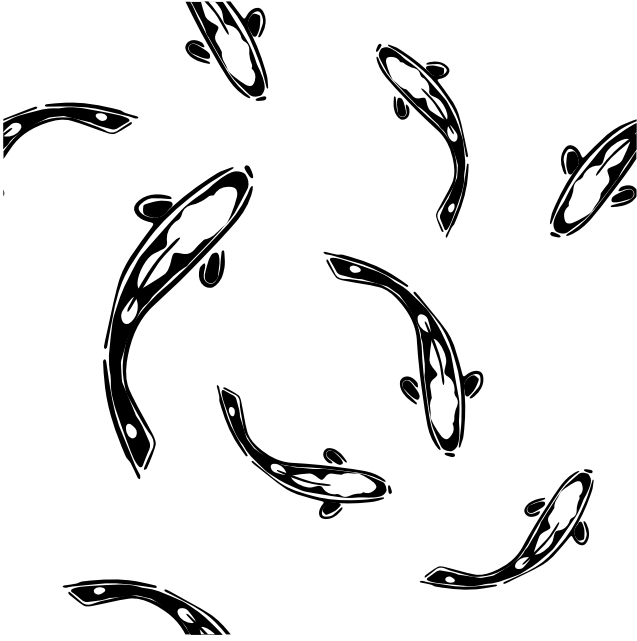
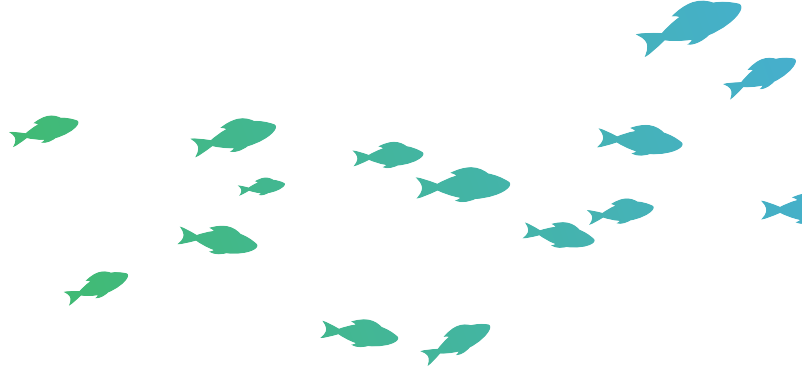
“hafızanın sağrısı kayalık, güneş batmakta  
ben bütün ağıtların bebek koktuğunu duymaktayım”

# İÇGÖRÜ

YENER ÇETİN

*Yüreğine baktığımda aydınlık  
dokunuşları beraberlik, kelimeleri  
barınak şiiire, bolluğu kaynak...  
suskunluğuna insanlığın tasarı  
Verimli yazlar açar toprağından  
Seviyorum telaşını, merakını!*

*Kumaşına direnç süsleri, külhan-  
beyleri, andaç serüveni yaşamın  
Damarlarında geleceğın kodları  
Onu söylediğıniz kadarıyla  
Mahzun zeytin ağaçları bakışları  
Dallarında tükenmeyen bolluk.  
Seviyorum ellerini, dudaklarını!*



## Köşeli Şiir

SENCER BAŞAT

*Köşelerimi yontarken  
yorgun düştü  
sahildeki çakıl taşlarının  
üzerine savrulan  
yılğın sular*

*Dalgaların sabrı  
ansızın diz çöktü*

*Yaşamla ödeştim  
ruhun şifresi çözüldü*

# fibonacci

MELİH ELHAN

**kış**  
**bakışı**  
**mat/kırılğan**  
**öfkesi yağmurun bahçeye**  
**altında suyun kesilmiş nefesiyle otlar**

**cam**  
**ardında**  
**çoğalan kokusuyla**  
**iki kadeh gül**  
**kabarmış duvar kağıtları emer ışığı**

**kuş**  
**bakışı**  
**savunmasız bahçeye**  
**kabarmış öfkesiyle yağmur**  
**şişmiş gövdeleri dışarı vurmuş otların**



# Amazon'da Tek Başına

EZGİ EREN

Amazon nehri sınır tanımıyor. Ne güneşini esirgiyor bizden ne de durmadan ıslatan yağmurunu. Bu kadar çok su sesinin duyulduğu bir yerde yine de susuzum. Hastalık beni bulacak diye içmiyorum şu topraklı sulardan. Oysa öyle bir çekiyor ki beni bu kahverengi sular... Renklerinin cazibesi bir başka, ne denizler gibi mavi yeşil, ne okyanuslar kadar karanlık... Topraktan gelme bir nehir bu, öyle ya hep çamur içinde kara parçaları. Ah şu küçük palmye adalarının üzerine bir sandalye atsanız, Amazon ormanlarının ortasında güneşlenmek ne güzel olurdu! Vahşi doğayı kabullenmek, öldürenin de öldüğünü, ölenin de bir zamanlar öldürerek beslendiğini anlayıp bedenini açlığa teslim etmek...

Vakit geçmek bilmiyor. Sıcaktan çıplak kalan bacaklarım kaşınmaktan kanamış. Kimin umrunda? Sineklere gelin beni yiyin, benim gibi açsınız, susuzsunuz. Size özel izin veriyorum. Etimden, kanımdan yararlanın diyen ben değil miyim? Ben değil miyim sinek kovar sürmeyen, bacaklarını örtmeyen?

Ağzımı aralıyorum. Belki bir su damlası düşer. Yağmuru bile rahat bırakmıyor ki Amazon ormanları. Ne var ne yoksa içiyorlar. İyi de yapıyorlar. Sonra her yer yemyeşil. Envai çeşit ağaç, çiçek, böcek, kuş... Her şey güzel görünmek için... Amazon ormanları da pek güzel. Öyle mi? Güzellik karın doyuruyor mu?

Nehir hayvanlarından bahsediyorlar bir ara. Güneşten kapanan göz kapaklarımı zorluyorum. Haydi bir yaşam belirtisi... Gözlerimi açmayı başardım. Hatta gözlerimi şaşırtarak büyütmeyi başardım. İnsanlarla aynı dili konuşamayınca mimikler yardıma

koşuyor. Sonunda: Sinek diyebiliyorum, mosca... Ah bir de cümle kurabilsem... Konuştuğum dili kimse anlamıyor. İyi ki de anlaşılmıyorum. Anlasalar alay ederlerdi benimle. Çalkalanıp durulan bu deli suların içinde hiç görmediğim, adını bile duymadığım kim bilir ne canavarlar saklı... Ya ben? Ben sadece bir insan mıyım? Yaşayan bir canlıya canavar diyebilmek için, içinde biraz canavar olmalı insanın.

Günler geçmek bilmiyor. Örümcek ağları ve hamam böcekleriyle süslenmiş ucuz otel odaları, korkuyla karışık uyumalar, korkudan uyuyamamalar, bitmek bilmeyen bir sayıklama hâli...

Doğacak günü beklemek hep bir umutla ve ilk ışıkla birlikte ayrılmak kara parçalarından... Bir daha hiç dönmemesine diyerek ve her akşam geri dönerek bu karanlık topraklara... Ertesi sabah toprak rengi nehri görünce yine yaşamak denen şeye düşmek, dönüşmek, onu

## AMAZON'DA TEK BAŞINA

### EZGİ EREN

düşünmek, doya doya yaşadığını hissetmek ve belki de sadece inanmak buna.

Yüzümü güneşten, sudan, çamurdan korumak için Amazon rüzgârına karşı boğazımı hiç de korumayan ince atkımı çıkarıp yüzüme sarıyorum. Başıma da bir şapka geçiriyorum. Sadece gözlerim açık. Aynı buranın insanları gibi... Yerel halka karışarak dili öğrenmeye, bu nehrin sularını tanımaya çalışıyorum. Amazon'a karşı savaşılabilecek gücü bulabileceğime inanarak ayaklarımın üstünde dikeliyorum. Bir teknenin kaptanına bir kendime bakıyorum. O yıllardır bu sulara yaşıyor olabilir. O bu sulara gönül vermiş, hatta ölümü göze almış, yaşamak kavgası için ışsız nehirde yaşlı ve yorgun gözleriyle iz arıyor olabilir. Ah bir konuşabilsem... Söylesin bana, benim ondan ne farkım var? Uzaklardan, çok uzaklardan, kaf dağının ardından yola çıkan bir seyyah gibiyim. Ayaklarım nasır tutmuş, başım ellerim arasında durmadan dönüp durur, midem havayla dolu, dilim damağımda ve gözlerim uykusuzluktan kan kırmızısı...

Haydi! Siz Amazon insanları! Beni hor görmeyin!

Şimdi söyleyin bana! Benim sizden ne farkım var?

İL KAY BEYAZ

*tek gecelik ilişkiler nasıldır bilirsin şarap kadehleriyle  
benimde odam kırmızı kokar öyle*

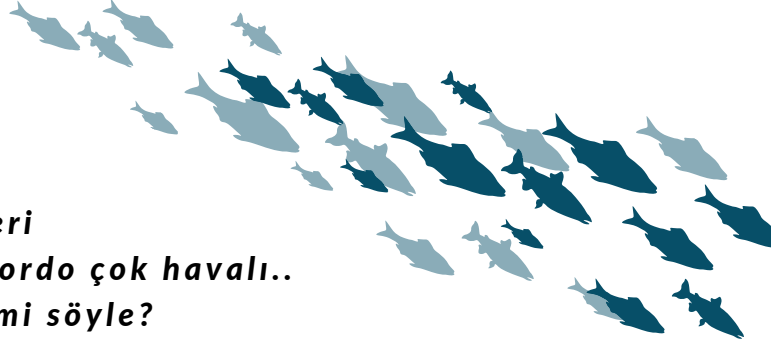
*bir çoğunu hatırlamazsın  
fakat ünlü oldu birisi  
müzişyendi*

*bak bu saçlar onun saçları  
ve bu bluz başka bir gecenin bluzu*

*ya yatak odamın duvarındaki ruj izleri  
şu plastik kahverengi ve şu kancık bordo çok havalı..  
gökyüzüne de izlerini bırakabilirler mi söyle?*

*peki şu hasta ressam onunda bir anısı yok mu?*

*anı deyip de geçme  
kanserli bir zaman ve hasta bir adam*

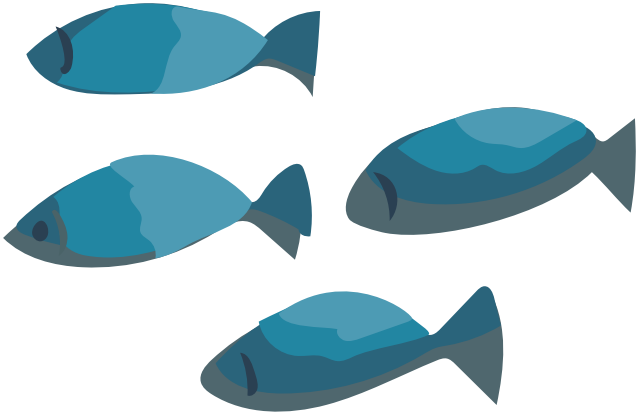


## Sussan

AHMET RIFAT İLHAN

*Gerek var mıydı  
son sözü söylemek için  
hislerini parça parça  
önüne atmaya mantığının,  
kırıp dökmeye,  
bu derece yıkmaya?*

*Bir an sussan  
yalnız bir an,  
yuvayı yapmıştın şimdi  
üstelik ne sessiz kalırdın ne ıssız böyle  
ayrılmaz parçan,  
can dostun mantığınla.*



# MERHABA DEVRİM...

ADİL BAŞOĞUL

**Merhaba yolculuk**  
Bilinmeze doğru bir yolculuktur bu ömrüm  
Işıltılı bir aydınlık gelecek için ben ölürüm

**Merhaba güzellik**  
Söyle masallar anlatayım sana  
Söyle destanlar yazayım  
Seninle birlikte Türküler söyleyelim

**Merhaba bahar**  
Sonbahar neden hep ressamlarındır  
Sonsuzbahar neden hep şairlerin  
Neden ölümdür payına düşen hep devrimcilerin

**Merhaba kimsesizliğim**  
Fiyakalı yalnızlığım benim  
Fedakâr masum sadık ayrılığım  
Ele güne pişmanlığım benim

**Merhaba yaban ellerim**  
Sürgün günlerim  
Sürgün gönüllerim benim

**Merhaba dünya**  
Masum ve mavi gezegenim benim  
Yoksul ve sömürülmüş halkım  
Aldatılmış ve terk edilmiş çocuklarım benim

**Merhaba evrenim**  
Gökyüzü Samanyolu  
Dağlar Ve denizler  
Hava su ateş  
Ateşböcekleri  
Ağaçlar kuşlar  
Aşk ve hayat  
En güzel varoluşumdur benim

**Merhaba memleketim dünya**  
Bir umudumuz var bizim  
Bir umudumuz var biz devrimcilerin

**Merhaba kentim**  
Sokak duvarına çiçekli bir ağaç gibi yüzünü çizdiğim  
Mahpusta geçen gençliğim  
Otel odalarında sürgün düşüncelerim

**Merhaba denizim**  
Dalgalı sularına geleceği çizdiğim  
Ah barikatlarda çarpışan gençliğim

**Merhaba halkım**  
Bütün dünya insanlığı halkımdır benim  
Bütün dünya evidir biz devrimcilerin

**Merhaba umut**  
Direneceğiz senin için  
Devrimciler savaşıacak senin için

**Merhaba varoluşum**  
Özgürlük için  
Adalet için  
Eşitlik için  
Umutlu ve mutlu bir güzellik için  
Yaşadım diyebilmek için

**Merhaba halk türküleri**  
Enternasyonal çalar emekçi bandosu  
Bir ağızdan marş söyler işçiler  
Emekçiler kitleler halk yürür

**Merhaba yıldızlar**  
Bir kızıl yıldız doğar  
Karanlığı boğar  
Che'nin gözleri doğar

**Merhaba mutluluk**  
Bir mutlu gülümseme yayılır  
Bayram olur umutlar  
Bir güvercin sürüsü ceviz ağaçlarından havalanır

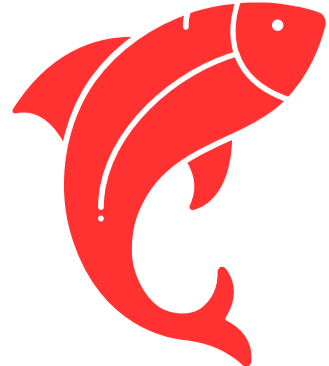
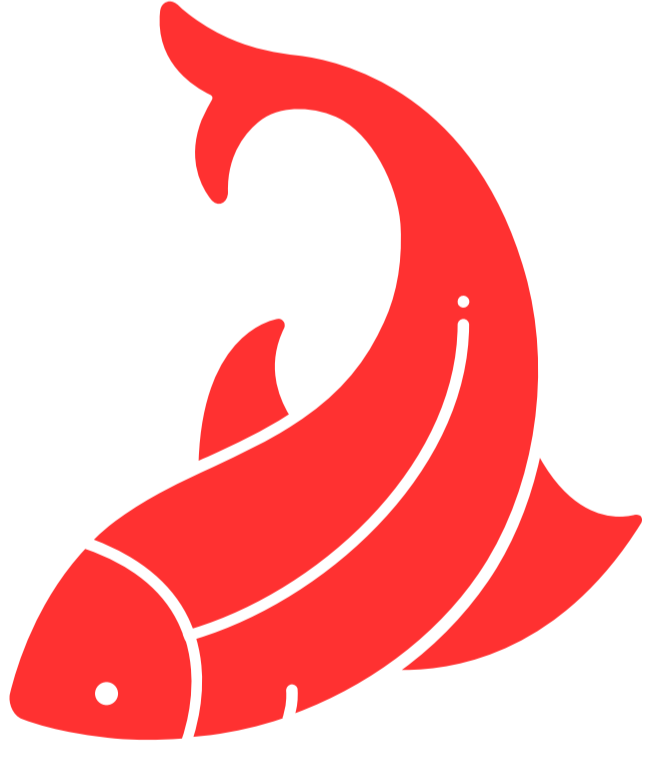
**Merhaba hayat**  
Himalaya halklarından hayatımızın kısacık olduğunu  
öğrendim  
Everest'in doruğundan bir an baktım

**Merhaba anlam**  
Kardeşimi ve dağcıları kaybettim  
Keşke kemiklerine bir dağ çiçeği verebilseydim

**Merhaba anılar**  
Küllerine keşke dokunabilseydim  
Sadece anılarına bir dağ ateşi yakabildim

**Merhaba sonum**  
Küllerimi vadinin uçurumuna serpin  
Ben bir dağ adamıyım  
Dağlara ve dünyaya karışmalıyım

**Merhaba sonsuzluk**  
Dünya gökyüzü ve evrenin ışıltısı  
Senden geldim  
Ve sana karışıyorum...





# BİR KONSER VE HAYATIMIZDAKİ DEĞİŞİMLER..

SALİM ÇETİN

**Bu gün size daha geçen ay izlediğim bir konseri ve orada dinlenen müzikten söz etmek istiyorum.**

**Aslında burada yapmak istediğim, müzik ve ona bağlı eğlence alanındaki değişimi bir konser izlenimi çerçevesinde aktarabilmek. Her şeyde olduğu gibi müziğin yapısı ve onu dinleyen kitlelerin de değiştiği açık.**

**Düşünsenize İzmir'in değişik yerlerinde ve Kültürpark'ta 1995'lerin ortalarına kadar sanat müziğinin icra edilen gazinolar vardı ve sonraki tarihlerde birer birer kapandılar.**

**Konak' ta Maksim Gazinosu'nun yerinde şimdi yellere esiyor.**

## BİR KONSER VE HAYATIMIZDAKİ DEĞİŞİMLER...

SALİM ÇETİN

Ülkemizin bütün büyük kentlerinde durum aynıydı.

Aslında bu değişim rüzgarı 80'lerin sonuna doğru hissedilmeye başlamıştı.

Sonraki yıllar adım adım bu süreç gerçekleşti.

Müziğin ve ona bağlı dalların bütününde değişimin olduğu aşikâr ama sanki en büyük değişim sanat müziği alanında görülüyor.

Benim anımsadığım sanat müziği denince beraberinde gazinolar akla gelirdi.

Gazino ihtişamı dekora sahip gece hayatının ve eğlencenin öznesi olan yerdi.

1995' ten sonra küçülmeye, alanını daraltmaya ve son olarak toplumsal hayattan, eğlence sektöründen çekilmeye başladı.

Artık onun yerine daha küçük butik diyebileceğimiz işletmeler, barlar ve ucuza içilen birahanelerin olduğu mekânlar var şimdilerde.

Buna bağlı olarak elbette şehirlerin gece hayatı da değişti, yeni aktörler bu evrede sahneye çıktı.

Peki, gazino denilince akla ne gelirdi?

Hatırlayalım; onca solist, solist altı isimler; **Zeki Müren, Emel Sayın, Behiye Aksoy** gibi Türk Sanat Müziği'nin devleri gazino denilince akla gelirdi.

Buralarda Türk Sanat Müziği'nin en güzeli sunulurdu, sonra yemek ve eğlence müziği tamamlardı...

Ayrıca gazino aynı zamanda bir sektördü; eğlence, müzik ve onu icra eden sanat çevresi ve elbette gece hayatının mafyatik ilişkileri de bu sektörün bileşenleriydi.

Çünkü gece hayatı milyar dolarlık bir ekonomiydi aynı zamanda.

Bu çarkın içinde **Kürt İdris**'ler, **Dündar Kılıç**'lar, **Abuzer Uğurlu** gibi daha onlarca mafya lideri nasıl unutulur ki!

Peki, buraya gidenlerin profili?

Bir kez gazinolara gidenlerin; eğlence, iyi yemek ve müzik dinlemek için gittikleri söylenebilir ama ekleyelim; bu gibi pahalı ve elit yerlerin oraya gidene statü ve seçkin bir kimlik sağladığı unutulmamalı.

Başka bir gerçek de ülkemizdeki burjuva sınıfının eğlence alışkanlığı, edindiği kültürün bir sonucu olarak bu mekânlar görülebilirdi.

Dolayısıyla bu gibi seçkin yerlerin, zengin sınıfla ilişkisi ortada.

Bakmayın siz filmlerde yoksul şoförün büyük gazinolarda yaşadığı aşklara...

Parası olmayanın orada işinin olmadığını hepimiz biliyoruz.

Bar dediğimiz mekân ise şatafatı daha az, orta sınıfın iş çıkışı uğrak yeri olarak varlığını sürdürüyor.

Ayrıca barda müziğin gazinolarda olduğu kadar bir anlamı olduğunu sanmıyorum, çünkü barlar müzik dinlemekten öte sohbet yeri olarak görülüyor.

\*\*\*

Bütün bunları, Mayıs ayı ortalarında, İstinye Park' ta **Hakan Aysev, Levent Gündüz** konserini izlerken hatırladım.

İşim gereği gazinolarda yemekli, içkili ve sanat müziğinin icra edildiği ortamlarda bulunmuş biri olarak birden koltuklara yaslandım ve benimle beraber 500'ün üstünde insanla en az iki saat kıpırdamadan konseri dinledim.

Peki, konserde neler vardı?

Baştan belirteyim gazinonun baştan sona sanat müziği ağırlıklı akışı burada yok, yerine her telden denilebilecek bir seçki yapılmıştı.

## BİR KONSER VE HAYATIMIZDAKİ DEĞİŞİMLER...

SALİM ÇETİN

Arya da vardı, şarkı da söylendi, pop ve türkü formunda eserler de.

İsterseniz ben size kısaca repertuarı da vereyim; önce bir **Livaneli** şarkısı, Sonra **Barış Manço**, **Cem Karaca**, **Erkin Koray** gibi unutulmaz isimlerden birer ikişer parça, oradan **Yıldırım Gürses**'in sanat müziği besteleri, birkaç **Orhan Gencebay** şarkısı ...

Daha güncel, **Pinhani** ve **Zakkum** gibi Rock gruplarından bazı şarkılar...

Arada da iki sanatçının da opera kökenli olması nedeniyle birkaç aria...

Evet, içerik aşağı yukarı böyleydi...

Bu konsere esas olarak iki kişilik dinleti de denilebilir; siz salondasınız, sanatçılar sahneden şarkıları icra ediyorlar. Sanatçıların arkasında devasa bir saz heyeti yerine beş altı kişilik bir orkestra var.

Tabii bu dinletide klavyesi ile **Zafer Çebi**'nin ustalığını unutmamak gerekiyor.

Katılanlar mı?

Gördüğüm, benim gibi orta sınıf mensupları ile gençlerdi.

Benim hatırladığım 1996 yılında İzmir Konak'taki **Maksim Gazinosu**'ndaki bir akşam programında ise, katılanlar zengin iş insanları ile üst düzey bürokratlar olduğunu söyleyebilirim.

Demek ki köprülerin altından çok sular geçmiş, devir ve eğlence anlayışı bu arada müzik değişmiş, başka türlü alışkanlıklar devreye girmişti.

Osmanlı'dan devralınan sanat müziği geleneği, gazinonun toplumsal hayattan çekilmesi ile kamusal hayatın eğlence kısmından çekilmiş, daha bireysel alanlarda icra edilir hale gelmiş.

Ne İstanbul'da bir **Fahrettin Aslan**, ne de İzmir'de **Atalay Noyener** gibi gazino olgusunu en iyi hayata geçiren, kendi zamanlarında birinci sınıf gazino işletmecileri var!

Tam da müziğin, elbette daha çok sanat müziğinin etkisindeki azalmadan söz ettiğimiz bir dönemde, eleştirmen **Doğan Hızlan**, **Yahya Kemal**'in şiirinde sanat müziğinin önemini bize şairin şiirleri üzerinden gösteriyor ve **Yahya Kemal** için müziğin, "*kültürel temsillerin en başında gelen bir unsur*" olduğunu söylüyordu.

**Yahya Kemal**'in; *Itri*, *Eski Musiki*, *Kar Musikileri*, *Güftesiz Beste*, *Endülüs'te Raks*, *Tamburi Cemil'in Ruhuna Gazel* gibi şiirleri müzik ve şiir birlikteliğine en iyi örnek olarak gösteriyor.

Sadece **Yahya Kemal** mi, onun dışında "*İstanbul bir ud sesidir*" diyen **Ahmet Hamdi Tanpınar** ve daha pek çok edebiyat insanı da aynı anlayışı devam ettirmiştir.

**Itri**'nin müziğe kattığı yorumda Osmanlı'nın var oluşunun ses'ini, **Tamburi Cemil Bey**'de icrayla müziğin nasıl değiştiğini, **Münir Nurettin**'le maziye uzanmanın yollarını bize duyumsatan **Yahya Kemal** şiirleridir ve o şiirlerin müzikle kurduğu ilişkidir.

Dolayısıyla onda müzik var olan toplumu anlamanın anahtarı olduğu kadar toplumun ruhunu anlamanın da yoludur.

Buna karşı çıkan aydınları da görmezden gelemeyiz.

**Mehmet Ergüven**, *Sesle Renk Arasında* kitabında, "...çözüm bekleyen temel sorunlardan biri tek ya da çok seslilik arasında seçim yapmak değil, işitsel duyarlılığımızın parçalanmış olmasıdır," dedikten sonra müzikteki yönsemeyi başka bir tartışma alanına çekiyor:

Bilindiği gibi müzikte Batı tarzından gelen opera ve senfoni türleri de epeydir tartışma konusudur bizde. Bu türlerin bize yabancı olduğunu söyleyenlerin olduğunu biliyoruz. **Ergüven** de bunlara karşı, "...İslam kültüründe bulunduğu ile yetinen sanatçının en tipik özelliklerinden biri,

“tenevvü” nün albenisine kapılıp kuşku ve arayış kavramlarından kopuk olmasıdır.” [1] savını ileri sürüyor. Bu aynı zamanda değişime karşı olmak anlamını da içeriyor.

**Mehmet Ergüven** devamla, “..bireyin kendini bağımsız bir özne olarak hissetmediği...” durumda elbette oradaki müziğin ortaya koyduğu tavrı ve içerdiği düşünceyi de farklı algılayacağımızı belirtiyor:

“Nitekim Batı’da doğaya karşı trajik yalnızlığının ayırımına varan bireyin, Tanrı’yla hesaplaşırçasına her şeye meydan okuyan tavrı, (...) kabına sığmayan coşku, tını oylumundaki mekânsal genişleme ve renkli doku, gerçekte bireyselleşmiş insanın yaratıcı yalnızlığını sergilerken...” bu kavramların divan musikisinde bulunmayacağına da pek çok açıdan altını çiziyor.

Her kültürün yarattığı bir ses ve işitsel duyarlılığın varlığını bize anlatıyor.

Bir başka yazar **Hasan Bülent Kahraman** ise radarını müziğin kendi iç yapısına çeviren bir incelemesinde, “...Türk müziğinde geçerli olan sistem icra’dır.” Devamla, “Türk müziği yorum gerçeğine kapalıdır. Sanatçıdan elindeki parçayı aynen seslendirmesini beklenir,” diyerek sanatçıların bir eseri yorumlarken onlardan istenenleri dile getirir.

Aslında icrada farklı yorumlara kapalılık müziğimizde değişimin ne kadar zor olduğunu da bir göstergesi...

**Kahraman**, iki sanatçıyı; **Münir Nurettin** ile **Müzeyyen Senar**’ı yorum konusunda devrimci bulur.

**Münir Nurettin**’in icraya akademik, **Müzeyyen Senar**’ın ise popüler tat kattığını, eserleri farklı yorumlarla icra etmelerinin Türk Müziğinin ufkunu açtığı belirtir.

Elbette müzik ve müziğin dönemlere göre değişimi ile ilgi söylenecek çok şey var.

Bu irdelemeler ve tartışmalar sürüp gidecektir.

Tekrar konsere dönecek olursak, iki saate yakın şarkılar dinledim, kimi zaman gençliğimin şarkılarına gittim. Aynı zamanda bir konser vasıtasıyla hayatımızda olan değişimlerin farkına vardım; ne çok şey değişmişti.

Bu değişimlerin bir kısmına değinmeye çalıştım. İlgi ve merakı olanlar için küçük dipnotlar gibi görülebilir bunlar...

İçinde bir miktar gündelik hayat, biraz müzikteki değişimin öyküsü, kısmen de müziğin icra edildiği yerler, gazinoların hayatımızdan çekilmelerinin öyküsü var.

Aslında görüldüğü üzere her biri bir kitaba konu olabilecek başlıklar...

Biz sadece değinip geçtik, gerisi başka yazılara...

[1] Mehmet ERGÜVEN. “Sesler ve Renkler Arasında”. Kendi Yayını

# kara kedinin akdeniz söylevi

METİN DİKEÇ

-lale için

*insan çocukluğundan kalan değilse  
şu koparılmış dalın kuşa hasreti neden*

...

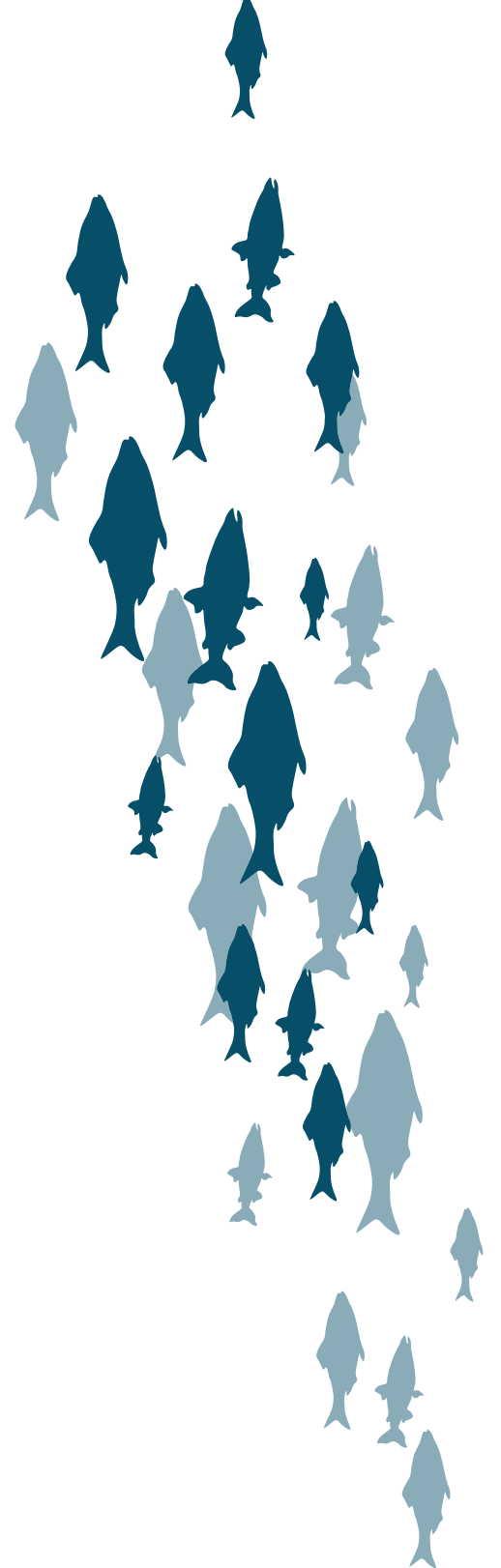
öncesiz zamanlardan geliyorum  
insanın soy ağacından  
bir şey  
bir şeyler olurken  
içimizde tersine dağlar gibi  
büyüyen ıssızlığımıza denk  
nar kesen kadınların ahından taş toplayarak

kirpiğin kaşa dargınlığından  
geliyorum  
suyu utandıran sürek avlarından  
böyle yara bere gözlerim  
bir telaşlı kedi gibi  
bakiverip ciğerinizi okurken  
gülüşümü düzelten aynalardan sır saklayarak

dem tutan kumrulardan  
geliyorum  
kin tutan imanlılardan  
zil zurna bir keder  
gelip dayanmışken kapımıza  
katran bakracını göğsümüze salmadan  
o kalender sardunyanın meyhanesinde  
kanımıza gürleyen hürriyeti düşleyerek

düşüp kalkmalardan  
geliyorum  
düşüp kalkarak  
peşimde bir yağmursuz bulut  
ömürüm tozlu pabuçlarımda  
kiraz küpelerin sevinciyle  
neşesi tastamam çoğul çocuk gibiyim  
urum'dan akdeniz'e  
salınan türkü gibi

28.05.2020/ ankara



# İLLER Kİ SERİLMİŞ YERE

M.GÜNER DEMİRAY

*Seher yeli ağıtıyla kuşattı beni,  
Siyah güller gibi acılar diktim bağrıma.  
Humbaba mıydı bu?  
Nasıl sıkıp ezmişti avcunda bunca evleri?  
Ovaların karnını nasıl yarmıştı hançeriyle?  
Ve kuşlar nereye yol alıyordu  
Gagalarında çığlık, kanatlarında telaş?*

*Beton kokusunda korku yumağı insan  
Kızıl alevler saçan cehennemin,  
Ayazlı bulutlar güneşi sorguluyor işte,  
Bulur mu insan insanı bu ölüm yağmurunda?  
Zaman nerede,  
Nerede şimdi taşa küskün saniyeler?*

*Ey ranta bulanmış köstebek!  
Gör ki deniz kabukları dilleniyor tozan betonlarda,  
Doğanın omuzlarında utanç enkazları yer yer  
Uzayıp gidiyor derin bir kedere,  
Ve boynu bükük körfez dumanlar içinde,  
Şaşkın imdatların şimşeği  
Boyuna çarpıp duruyor kara vicdan terazisine.*

*Can tohumunun istemi boşluğa inat  
Güneşi gülümsetir  
Evlerin sıcak sekisinden öz varlığa,  
Ve her çocuk bir bahar dalıdır ki  
Yüreğimize ses verir yaşama sevincinden.  
Ama koptu birden salıncak, elendi ses karanlığa*

*Soğuk bir ahtapot şimdi  
Kol kola dikenli artçılarla,  
Ve insan inlemeleri buzdan duvarlara çarpan,  
Ah, birileri üşüyor oralarda, ısınamam,  
Birileri ekmeğe hasret  
Lokmalar aşmıyor boğazımdan,  
İller ki, serilmiş yere  
Bedenleri yara ve kan!*

15 Şubat 2023

# SARI LEKE

SELMA TONAY ELHAN

“Hey! Dostum nereye?”

Cevap vermiyor. Atlıyor suya. İpi eline alıp yüzerek çıkıyor kıyıya. Bir halkaya bağlıyor ipi. Etrafta kayıklar, büyük balıkçı motorları ve havalı isimli birkaç lüks tekne var. Küçük bir limanda, iskelenin yanında, kayalıkların görüş mesafesinde ama güvenli sayılabilecek uzaklıktayım. Sesimi duyurmak için bağıyorum:

“Ne zaman döneceksin?”

Rüzgâr ve denizin çırpıntıları perdeliyor sesimi. Birden dönüp bakıyor. Dalgaların üzerinde öne arkaya hareket ediyorum. El sallıyor. Arkadan gelen tekneyi fark etmemişim. Tekneden biri “Seneye yaza görüşürüz,” diyor.

Onlara el sallamış. Bütün bir yazı birlikte geçirdik ama benimle değil teknedekilerle vedalaşıyor. Kırılıyorum.

Buraların meşhur rüzgârları başladığından beri deniz hırçın. Dalgalar teknelerin gövdelerini kum torbasına çeviriyor. Kışı geçirmem için burayı seçmiş. Etrafıma tekrar göz atıyorum. Teknelerden uzakta, yalnız ve

ayrıksıyım. Güneşin rengini yansıtan gövdem soğuk. Dalgalar çarptıkça içeriye su geliyor. Batmıyorum. Bütün kış böyle duracağıma söz veriyorum.

Babası ile birlikte bir çocuk geçiyor kıyıdan. Beni gösteriyor.

“Seneye bana da böyle bir kano alır mısın?”

Babasının cevabını duymuyorum.

Elinde fotoğraf makinesi ile orta yaşlı bir çift geliyor. Denizin mavisinde güneş gibi parlayan sarı lekenin fotoğrafını çekip gidiyor.

Deniz rüzgârla birlik olup bütün kış dinleyeceğim şarkıyı söylüyor. Terk edildim.

# YİTİP GİDEN ZAMAN

HASAN ÇELİKKOL

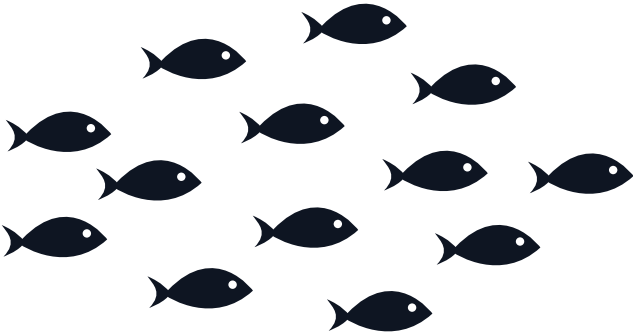
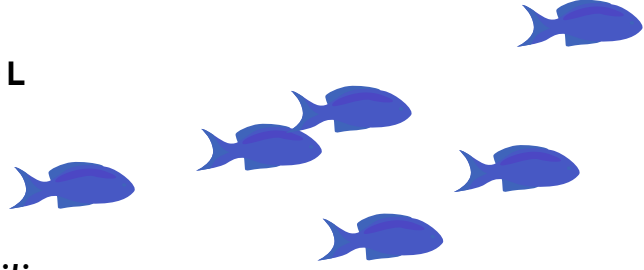
*Bütün mevsimler yok edilirken  
Hiçlik rahme düştü, hayallerimin üstü çizili  
Geceye indi sessizlik  
Denizin mavisine içine çekildi aynaların göremedik*

*Vaz mı geçtin dedi hayallerinden mavi kuş  
Sarı kuş, birbirinin aynısı diğer kuşlar  
Yaslandığımız dalların üstünden hep beraber  
Kırmızı mühürlü mektuplar uçuracağımızı ne çabuk unuttun*

*Haklıydı kuşlar neyim vardı benim  
Karanlık bir eşikten atlamak bu kadar mı zordu  
En sevdiğim ses, rüzgârın sesiyle uyandım  
Gecenin bir yarısı dağların en yükseğinde*

*Her çiçeğin yapraklarından damlayan suya  
Bir şiir bıraktım  
Irmak olup aktı denizlerin ötesinde bir yere  
Buluncaya kadar hayallerimi sırlı zamanların içinde*

*Şimdi ilk gördüğüm mavi sularda yüzüyorum  
Sesim göğe yükselirken hayallerim kuşlar gibi özgür*



# AZELYA

HASAN İLDİZ

Alya'ma

Bazen karanlıkta bir kuş olursun  
Kimse göremez  
Dışında mı yoksa içinde mi kafesin  
Yaşamın kıyıları nereden başlıyor  
Ne kadar uzaktasın  
En yakın fay hattının geçtiği yerden

Bir çığlık duyurabilir  
Artık vaktin geldiğini  
Bırakıp elini o esmer dağın  
Bağıra bağıra çığ haberini  
Kardır inen o dik yamaçlardan,  
Aklında sorular ve  
Uçurumlarla

Bir ses, belki de enses  
Uyandırabilir bazen  
Bölebilir uykusunu koca bir şehrin.  
Bu teşrin sabahları aniden  
Patlayabilir içinin gökyüzünde  
Hiç beklemediğin  
Bir yağmuru başlatabilir.

Bir silah,  
Düşürebilir kendi tetiğini  
Unutur etiğini ve aniden  
Patlayabilir  
İçinde hiç mermi yokken

İnsanı en çok şaşırtan da budur  
Sadece oturur karşına biri  
Bir yanına hayatı alır bir yanına kabiri  
Belki de oturmuyordur  
Somut bir varlığı bile yoktur  
Her sözcük önce öpücük olur  
Sonra dudak, el, ayak olur  
Ve dokunur özel yerlerine hayatın.

Artık  
Altında toprak ısınıyordur  
Şair ayaklarını seviyordur bir kadının  
Kadın, korkusuyla yatıyordur her akşam  
Aktif fay hatlarının  
Oysa kırılmanın çok daha şiddetlisi  
Yaşanıyordur her gece  
Katıldığı av partisinde kadının.



ŞİİRLİ KÜLTÜR DERGİSİ

Temmuz Ağustos Eylül 2023

# CAZKEDİSİ



[twitter.com/CazKedisi1](https://twitter.com/CazKedisi1)



[facebook.com/groups/cazkedisisiirdergisi](https://facebook.com/groups/cazkedisisiirdergisi)



[instagram.com/cazkedisidergi/](https://instagram.com/cazkedisidergi/)



[spotify.com/caz kedisi şiiirli kültür dergisi](https://spotify.com/caz%20kedisi%20şiiirli%20kültür%20dergisi)

**YAYIN YÖNETMENİ:** HALİM YAZICI

**YAYIN KURULU:** DEVRİM DİKKAYA, HALİM YAZICI, SARP KESKİNER

**TASARIM, REDAKSİYON:** M. ÖZGÜR MUTLU

**YAZIŞMA ADRESİ:** CAZKEDİSİDERGİSİ@GMAIL.COM